

1520_az_qiyabiQ2017_Yekun imtahan testinin sualları

Fənn : 1520 Sistemli analiz və kompüterdə modelləşdirmə

1 Sistemli düşünən və fəaliyyət göstərən insan:

- ətraf mühitin maraqlarını hesaba alır, intellektini inkişaf etdirir;
- öz fəaliyyətini proqnozlaşdırır və fəaliyyətinin nəticələrini nəzərə alır, onları öz arzu və imkanları ilə müqayisə edir;
- bütün cavablar doğrudur.
- öz fəaliyyətini proqnozlaşdırır və fəaliyyətinin nəticələrini nəzərə alır;
- düzgün dünyagörüşü və insan kollektivlərində düzgün davranışı yaradır.

2 Sistemi öyrənən elmin şərti olaraq necə qolu fərqləndirilir?

- üç;
- beş
- dörd;
- altı;
- iki;

3 Sistem texnikası nəyi öyrənir və istifadə edir?

- metodoloji, ən çox praktiki aspektləri öyrənir və təcrübi metodlardan (riyazi statistika, əməliyyatların tədqiqi, proqramlaşdırma, və s.) istifadə edir;
- praktiki aspektləri öyrənir və nəzəri metodlardan istifadə edir;
- nəzəri aspektləri öyrənir və sistemlərin tədqiqi texnologiyasından istifadə edir;
- sistemlərin tədqiqi və layihələndirilməsinin təcrübə və texnologiyasından istifadə edir
- nəzəri aspektləri öyrənir və nəzəri metodlardan (informasiya nəzəriyyəsi, ehtimal nəzəriyyəsi, oyun nəzəriyyəsi, və s.) istifadə edir;

4 Sistemli analiz nəyi öyrənir və istifadə edir?

- metodoloji, ən çox praktiki aspektləri öyrənir və təcrübi metodlardan (riyazi statistika, əməliyyatların tədqiqi, proqramlaşdırma, və s.) istifadə edir;
- nəzəri aspektləri öyrənir və sistemlərin tədqiqi texnologiyasından istifadə edir;
- praktiki aspektləri öyrənir və nəzəri metodlardan istifadə edir;
- nəzəri aspektləri öyrənir və nəzəri metodlardan (informasiya nəzəriyyəsi, ehtimal nəzəriyyəsi, oyun nəzəriyyəsi, və s.) istifadə edir;
- sistemlərin tədqiqi və layihələndirilməsinin təcrübə və texnologiyasından istifadə edir;

5 Sistem nəzəriyyəsi nəyi öyrənir və istifadə edir?

- nəzəri aspektləri öyrənir və sistemlərin tədqiqi texnologiyasından istifadə edir;
- praktiki aspektləri öyrənir və nəzəri metodlardan istifadə edir;
- nəzəri aspektləri öyrənir və nəzəri metodlardan (informasiya nəzəriyyəsi, ehtimal nəzəriyyəsi, oyun nəzəriyyəsi, və s.) istifadə edir;
- metodoloji, ən çox praktiki aspektləri öyrənir və təcrübi metodlardan istifadə edir;
- sistemlərin tədqiqi və layihələndirilməsinin təcrübə və texnologiyasından istifadə edir;

6 Sistemli analizin zəruri atributları hansılardır?

- mövzu sahələrinin mövcudluğu - sistemlər və sistem prosedurları;
- bütün cavablar doğrudur.
- sistemlərdə qanunuyğunluqların və invariantların aşkara çıxarılması və təsviri;
- sistemlərin davranışı və ətraf mühit ilə əlaqələrinin öyrənilməsi üçün qanunluyğunluqların yeniləşdirilməsi;
- sistemlərin ümumi xassələrinin və atributlarının aşkara çıxarılması, sistemləşdirilməsi və atributlarının aşkara çıxarılması, sistemləşdirilməsi və təsviri;

7 Sistemli (sistem yönümlü) analitikin vəzifəsi

- obyekt-yönümlü analitikə obyekt-yönümlü problemlərin doğru öyrənilməsində və həllində kömək etməkdir.
- sistemlərin ümumi xassələrini təsvir etmək
- doğru cavab yoxdur
- sistemlərdə qanunuyğunluqların və invariantların aşkara çıxarılmaq
- sistemlərin ümumi xassələrinin və atributlarının aşkara çıxarmaq

8 Sistemli (sistem yönümlü) analitik

- sistemlərdə qanunuyğunluqların və invariantların aşkara çıxarılması və təsviri ilə məşğul olan şəxsdir
- yüksək səviyyəli peşəkar (ekspert), problemi hərtərəfli öyrənən bir insandır.
- müəyyən predmet oblastının, bu oblastın prinsip və metodları, texnologiyaları ilə uyğun olan problemi öyrənən, təsvir edən peşəkar bir insandır
- bütün cavablar doğrudur
- sistemlərin davranışı və ətraf mühit ilə əlaqələrinin öyrənən şəxsdir

9 Obyekt-yönümlü analitik

- sistemlərin davranışı və ətraf mühit ilə əlaqələrinin öyrənən şəxsdir
- müəyyən predmet oblastının, bu oblastın prinsip və metodları, texnologiyaları ilə uyğun olan problemi öyrənən, təsvir edən peşəkar bir insandır
- yüksək səviyyəli peşəkar (ekspert), problemi hərtərəfli öyrənən bir insandır.
- sistemlərdə qanunuyğunluqların və invariantların aşkara çıxarılması və təsviri ilə məşğul olan şəxsdir
- bütün cavablar doğrudur

10 Sistemli analizlərin məqsədi

- texnologiyalar ilə bağlı olan problemi öyrənmək
- qarşılıqlı təsiri, onların potensialını tapmaq və onları "insanın xidmətinə yönəltmək"dir.
- qarşılıqlı təsiri, onların potensialını tapmaq
- bütün cavablar doğrudur
- müəyyən predmet oblastını, bu oblastın prinsip və metodlarını aşkara çıxarmaq

11 Sistemli (sistem yönümlü) təfəkkür

- istehsal münasibətlərini təkmilləşdirilməsidir
- sistemlərin tədqiqat metodologiyasıdır.
- sistemlərin tədqiqat metod və texnologiyasıdır.
- materiyanın, hadisənin dönmə ölçüsüdür.
- bütün cavablar doğrudur

12 Obyekt-yönümlü təfəkkür

- istehsal münasibətlərini təkmilləşdirilməsidir
- materiyanın, hadisənin dönmə ölçüsüdür.
- sistemlərin tədqiqat metodologiyasıdır.
- sistemlərin tədqiqat metod və texnologiyasıdır.
- doğru cavab yoxdur

13 Sistemli prosedurlar və metodlara hansılar aid deyil?

- xətti və qeyri-xətti komponentlərin seçimi, modelləşdirmə və təcrübə;
- induksiya və deduksiya, reinjinirinq;
- abstraksiya və dəqiqləşdirmə, analiz;
- bütün cavablar doğrudur.
- analiz və sintez, induksiya və deduksiya, alqoritmləşdirmə;

14 Cəmiyyətin sistemli resursları – zaman necə xarakterizə edilir?

- maddənin (hadisənin) ölçü, onun ətraf mühitdə paylanması dərəcəsidir.
- materiyanın bir növdən digər növə keçməsi dəyişkənliyi kimi, materiyanın dönməzliyi ölçüsü kimi çıxış edir;

- qrupda resursların forması, qaydaya salınması ölçüsü kimi çıxış edir, insan cəmiyyəti institutlarını, onun strukturunu müəyyən edir,
- materiyanın, hadisənin dönmə ölçüsüdür.
- materiyanın strukturluluğunun ardıcılığının əksi kimi, materiyanın özünütəşkilinin (və cəmiyyət) ardıcılıq ölçüsü kimi çıxış edir;

15 Cəmiyyətin sistemli resursları – məkan necə xarakterizə edilir?

- materiyanın, hadisənin dönmə ölçüsüdür.
- materiyanın bir növdən digər növə keçməsi dəyişkənliyi kimi, materiyanın dönməzliyi ölçüsü kimi çıxış edir;
- qrupda resursların forması, qaydaya salınması ölçüsü kimi çıxış edir, insan cəmiyyəti institutlarını, onun strukturunu müəyyən edir,
- maddənin (hadisənin) ölçü, onun ətraf mühətdə paylanması dərəcəsidir.
- materiyanın strukturluluğunun ardıcılığının əksi kimi, materiyanın özünütəşkilinin (və cəmiyyət) ardıcılıq ölçüsü kimi çıxış edir;

16 Cəmiyyətin sistemli resursları – təşkilat necə xarakterizə edilir?

- qrupda resursların forması, qaydaya salınması ölçüsü kimi çıxış edir, insan cəmiyyəti institutlarını, onun strukturunu müəyyən edir,
- maddənin (hadisənin) ölçü, onun ətraf mühətdə paylanması dərəcəsidir.
- materiyanın strukturluluğunun ardıcılığının əksi kimi, materiyanın özünütəşkilinin (və cəmiyyət) ardıcılıq ölçüsü kimi çıxış edir;
- materiyanın bir növdən digər növə keçməsi dəyişkənliyi kimi, materiyanın dönməzliyi ölçüsü kimi çıxış edir;
- materiyanın, hadisənin dönmə ölçüsüdür.

17 Cəmiyyətin sistemli resursları – insan necə xarakterizə edilir?

- qrupda resursların forması, qaydaya salınması ölçüsü kimi çıxış edir, insan cəmiyyəti institutlarını, onun strukturunu müəyyən edir,
- materiyanın bir növdən digər növə keçməsi dəyişkənliyi kimi, materiyanın dönməzliyi ölçüsü kimi çıxış edir;
- materiyanın təbiətdə daimiliyinin əksi kimi, maddənin eynicinsliliyi ölçüsü kimi çıxış edir;
- yüksək səviyyəli intellekt daşıyıcısı kimi çıxış edir və cəmiyyətin iqtisadi, sosial, humanitar mənada unikal və vacib resursudur.
- materiyanın strukturluluğunun ardıcılığının əksi kimi, materiyanın özünütəşkilinin (və cəmiyyət) ardıcılıq ölçüsü kimi çıxış edir;

18 Cəmiyyətin sistemli resursları – informasiya necə xarakterizə edilir?

- yüksək səviyyəli intellekt daşıyıcısı kimi çıxış edir və cəmiyyətin iqtisadi, sosial, humanitar mənada unikal və vacib resursudur.
- materiyanın bir növdən digər növə keçməsi dəyişkənliyi kimi, materiyanın dönməzliyi ölçüsü kimi çıxış edir;
- materiyanın təbiətdə daimiliyinin əksi kimi, maddənin eynicinsliliyi ölçüsü kimi çıxış edir;
- materiyanın strukturluluğunun ardıcılığının əksi kimi, materiyanın özünütəşkilinin (və cəmiyyət) ardıcılıq ölçüsü kimi çıxış edir;
- dərrakə, intellekt və məqsədyönlü fəaliyyət, sosial başlanğıc ölçüsü, materiyanın dərkətmənin yüksək formalı əksi kimi baxılır;

19 Cəmiyyətin sistemli resursları - enerji necə xarakterizə edilir?

- yüksək səviyyəli intellekt daşıyıcısı kimi çıxış edir və cəmiyyətin iqtisadi, sosial, humanitar mənada unikal və vacib resursudur.
- materiyanın strukturluluğunun ardıcılığının əksi kimi, materiyanın özünütəşkilinin (və cəmiyyət) ardıcılıq ölçüsü kimi çıxış edir;
- materiyanın təbiətdə daimiliyinin əksi kimi, maddənin eynicinsliliyi ölçüsü kimi çıxış edir;
- materiyanın bir növdən digər növə keçməsi dəyişkənliyi kimi, materiyanın dönməzliyi ölçüsü kimi çıxış edir;
- dərrakə, intellekt və məqsədyönlü fəaliyyət, sosial başlanğıc ölçüsü, materiyanın dərkətmənin yüksək formalı əksi kimi baxılır;

20 Cəmiyyətin sistemli resursları - maddə necə xarakterizə edilir?

- yüksək səviyyəli intellekt daşıyıcısı kimi çıxış edir və cəmiyyətin iqtisadi, sosial, humanitar mənada unikal və vacib resursudur.

- materiyanın strukturluluğunun ardıcılığının əksi kimi, materiyanın özünütaşkilinin (və cəmiyyət) ardıcılıq ölçüsü kimi çıxış edir;
- materiyanın bir növdən digər növə keçməsi dəyişkənliyi kimi, materiyanın dönməzliyi ölçüsü kimi çıxış edir;
- materiyanın təbiətdə daimiliyinin əksi kimi, maddənin eynicinsliliyi ölçüsü kimi çıxış edir;
- dərrakə, intellekt və məqsədyönlü fəaliyyət, sosial başlanğıc ölçüsü, materiyanın dərkətmənin yüksək formalı əksi kimi baxılır;

21 Sistemlərin analizi, sintezi və modelləşdirilməsinin əsaslarını şərh etmək üçün aşkar-məzmunlu yanaşma

- doğru cavab yoxdur.
- ümumiliyin müxtəlif səviyyələrinin formal riyazi aparatına, anlayışlara, ideyalara əsaslanır
- ciddiliyin və ümumiliyin müxtəlif səviyyələrinin formal riyazi aparatını istifadə edir.
- əsas anlayışlara, ideyalara, yanaşmalara, konsepsiyalara, imkanlara, əsas metodoloji prinsiplərə əsaslanır
- ümumiliyin müxtəlif səviyyələrinin formal riyazi aparatına əsaslanır.

22 Sistemlərin analizi, sintezi və modelləşdirilməsinin əsaslarını şərh etmək üçün formal yanaşma

- konsepsiyalara, anlayışlara, metodoloji prinsiplərə əsaslanır
- ümumiliyin müxtəlif səviyyələrinin formal riyazi aparatına, anlayışlara, ideyalara əsaslanır
- əsas anlayışlara, ideyalara, yanaşmalara, konsepsiyalara, imkanlara, əsas metodoloji prinsiplərə əsaslanır
- ciddiliyin və ümumiliyin müxtəlif səviyyələrinin formal riyazi aparatını istifadə edir.
- doğru cavab yoxdur.

23 Cəmiyyətin sistemli resursları hansılardır?

- informasiya, insan, idarə, təşkilat, mühit, kainat
- sosial sahələr, enerji, informasiya, insan, idarə, təşkilat, maddə
- maddə, enerji, informasiya, insan, idarə, təşkilat, mühit, kainat
- maddə, enerji, informasiya, insan, təşkilat, məkan, zaman
- insan, təşkilat, məkan, zaman, idarə, təşkilat

24 Sistemi öyrənən elmin üç qolu hansıdır?

- sistem nəzəriyyəsi, sistem layihələndirilməsi, sistem texnikası
- sistemli analiz, sistem layihələndirilməsi, sistem texnikası
- sistem nəzəriyyəsi, sistem layihələndirilməsi, sistem modelləşdirilməsi
- sistem nəzəriyyəsi, sistemli analiz, sistem texnikası
- sistem texnikası, sistem modelləşdirilməsi, sistem layihələndirilməsi

25 Sistemli analiz nədir?

- sistem proseslərin predmet aspektlərini öyrənən elm sahəsidir.
- sistem proseslərin predmet aspektlərini, predmet proses və hadisələrin sistem aspektlərini öyrənən elm sahəsidir;
- mürəkkəb, daha çox tam müəyyən edilməmiş nəzəri və təcrübi problemlərin öyrənilməsi metodologiyasıdır;
- müxtəlif təbiətli və xarakterli proseslərin və hadisələrin, fənlərarası problemlərin öyrənilməsi, təsviri, həyata keçirilməsi üçün anlayışlar, metodlar, prosedurlar və texnologiyalar toplusudur;
- sistemlər və onlar arasındakı münasibətləri öyrənən elm sahəsidir;

26 Sistemli analizin predmet sahəsi hansıdır?

- tədqiqatın sistemli yanaşma, sistemli prinsipidir
- sistemlərin modelləşdirilməsi və layihələndirilməsi problemlərini öyrənən elm sahəsidir.
- sistemlər və onlar arasındakı münasibətləri öyrənən elm sahəsidir.
- sistem proseslərin predmet aspektlərini, predmet proses və hadisələrin sistem aspektlərini öyrənən elm sahəsidir.
- Doğru cavab yoxdur

27 “Tam onun təşkil edənlərin xüsusiyyətləri ilə izah olunur” postulatı hansı alimə məxsusdur?

- Bekon
- Platon

- Demokrit
 Qaliley
 Kopemik

28 "Tamın əhəmiyyəti onu təşkil edənlərin əhəmiyyətindən böyükdür" postulatı hansı alimə məxsusdur?

- Nyuton
 Platon
 Demokrit
 Aristotel
 Kopemik

29 Davranışın modelləşdirilməsi zamanı hansı anlayışlar nəzərə alınmalıdır?

- çoxvariantlılıq, sistem parametrlərinin çevikliyi;
 sistemin kənarlaşmalara reaksiya vermək bacarığını;
 sistemin dəyişkən şəraitə reaksiya vermək bacarığı;
 sistemin kənarlaşmalara və dəyişkən şəraitə reaksiya vermək bacarığı.
 üsullar və texnologiyaların köməyini;

30 Sistemli təhlilin ilk mərhələsi hansıdır:

- Tədqiqat resurslarının təyini və dəqiqləşdirilməsi.
 Tədqiqat resurslarının təyini və dəqiqləşdirilməsi.
 Tədqiqat resurslarının təyini və dəqiqləşdirilməsi.
 Problemlərin (məsələlərin) aşkarlanması.
 Məqsədlərin, onların prioritetlərinin və tədqiqat problemlərinin dürüst ifadə edilməsi.

31 Sistemli təhlilin son mərhələsi hansıdır:

- Tədqiqat resurslarının təyini və dəqiqləşdirilməsi.
 Resursların köməyi ilə sistemin ayrılması (ətraf mühətdən).
 Sistemin və onun alt sistemlərinin funksiyalarının müəyyən edilməsi (təsviri, formalaşması).
 Sistemin emercentliyinin (fövqəladə) təhlili və qiymətləndirilməsi.
 Dəqiqləşdirmə, əvvəlki bölmələrin nəticələrinin düzəldilməsi.

32 Sistemli təhlilin mərhələlərinə aiddir:

- Sistemin sınaqdan keçirilməsi nəticəsində əks əlaqələrin təhlili.
 Bütün cavablar doğrudur.
 Problemlərin (məsələlərin) aşkarlanması.
 Problemin aktuallığının qiymətləndirilməsi.
 Tədqiqat resurslarının təyini və dəqiqləşdirilməsi.

33 "Təşkil olunmuş sistemlərdə hər bir hissə və ya aspekt digərini tamamlayır və bu mənada onlar üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edən tam orqan kimi olmaq vacibdir" ifadəsi hansı alimə məxsusdur?

- Surmin Y.P.
 Lapigin Y.N.
 Antonov A.B.
 Eddinqton A.
 Boqdanov A.A.

34 Homogen sistemlərə hansı elementlər daxildir?

- yalnız bir növ mənşəyi olan elementlər;
 seçilmiş morfoloji təsvir baxımından elementlərə bölünməyən elementlər;
 yalnız müxtəlif növlü mənşəyi olan elementlər;
 morfoloji təsvir baxımından elementlərə bölünməyən elementlər;

- həm müxtəlif növlü mənşəyi (seçilmiş morfoloji təsvir baxımından elementlərə bölünməyən) olan, həm də yalnız bir növ mənşəyi olan elementlər;

35 Morfoloji təsvir baxımından, sistem neçə növ ola bilər?

- iki;
 üç;
 dörd.
 altı;
 beş;

36 Morfoloji təsvir baxımından, sistem ola bilər:

- mürəkkəb sistem, böyük sistem, qapalı sistem,
 heterogen sistem, homogen sistem, qarışıq sistem
 açıq sistem, qapalı sistem, mürəkkəb sistem,
 böyük sistem, açıq sistem, qapalı sistem,
 qapalı sistem, mürəkkəb sistem, böyük sistem,

37 Morfoloji təsvir baxımından qarışıq sistemlər hansıdır?

- düzgün cavab yoxdur.
 həm müxtəlif növlü mənşəyi olan, həm də yalnız bir növ mənşəyi olan elementlərdən ibarət;
 yalnız bir növ mənşəyi olan elementlərdən ibarət;
 müxtəlif növlü mənşəyi olan elementlərdən ibarət;
 yalnız bir növ mənşəyi olan elementlər;

38 Heterogen sistemlərə hansı elementlər daxildir?

- morfoloji təsvir baxımından elementlərə bölünən elementlər;
 həm müxtəlif növlü mənşəyi olan, həm də yalnız bir növ mənşəyi olan elementlər;
 yalnız bir növ mənşəyi olan elementlər;
 müxtəlif növlü mənşəyi olan elementlər;
 yalnız müxtəlif növlü mənşəyi olan elementlər;

39 Sistemin emercentliyi nə deməkdir?

- doğru cavab yoxdur.
 invariantların mövcudluğu və qorunması xüsusiyyəti;
 uyğunlaşma və öz-özünü tənzimləmə xüsusiyyəti;
 sistemin xassələrinin elementlərin xassələrinə çevrilə bilməməsi, sistemin hissələrinə xas olmayan yeni xassə nümayiş etdirməsi;
 kəmiyyət dəyişmələrinin keyfiyyət dəyişmələrinə keçməsi;

40 Sistemin əsas əlamətlərinə aid deyil:

- resursların mübadiləsi üzrə ətraf mühit ilə əlaqələr;
 alt sistemlərin və onlar arasında əlaqələrin mövcudluğu və ya sistemin strukturunun mövcudluğu;
 tamlıq, bağlılıq və ya ətraf mühitdən və sistemlərdən nisbi asılı olmama;
 bütün cavablar doğrudur.
 ətraf mühitdən ayrılmaq və ya abstraksiya imkanı, yəni məqsədə nail olmağa kifayət qədər təsir etməyən mühit amillərindən nisbi təcrid;

41 Sistemin informasiya-məntiqi və ya infoməntiqi təsviri hansıdır?

- Məqsədə çatmaq üçün lazım olan sistemin elementləri arasında R əlaqələrinin təsviridir.
 sistemin fəaliyyət və təkamül qanunlarının, onun davranış alqoritmlərinin, "işləri"nin təsviridir.
 sistemin quruluş və ya struktur təsviri, yaxud bu sistemin A elementləri çoxluğunun və məqsədə çatmaq üçün lazım olan bu elementlər arasında R əlaqələrinin təsviridir.
 sistemin altsistemlər və ətraf mühit ilə informasiya əlaqələrinin təsviridir.

- sistemin fəaliyyət və təkamül qanunlarının, və ətraf mühit ilə informasiya əlaqələrinin təsviridir.

42 Sistemin funksional təsviri hansıdır?

- ətraf mühit ilə informasiya əlaqələrinin təsviridir.
 sistemin altsistemlər və ətraf mühit ilə informasiya əlaqələrinin təsviridir.
 sistemin quruluş və ya struktur təsviri, yaxud bu sistemin A elementləri çoxluğunun və məqsədə çatmaq üçün lazım olan bu elementlər arasında R əlaqələrinin təsviridir.
 sistemin fəaliyyət və təkamül qanunlarının, onun davranış alqoritmlərinin, “işləri”nin təsviridir.
 sistemin quruluş və ya struktur təsviridir.

43 Sistemin morfoloji (struktur və ya topoloji) təsviri hansıdır?

- sistemin quruluş və ya struktur təsviri, yaxud bu sistemin A elementləri çoxluğunun və məqsədə çatmaq üçün lazım olan bu elementlər arasında R əlaqələrinin təsviridir.
 sistemin fəaliyyət və təkamül qanunlarının, və ətraf mühit ilə informasiya əlaqələrinin təsviridir.
 sistemin altsistemlər və ətraf mühit ilə informasiya əlaqələrinin təsviridir.
 sistemin fəaliyyət və təkamül qanunlarının, onun davranış alqoritmlərinin, “işləri”nin təsviridir.
 ətraf mühit ilə informasiya əlaqələrinin təsviridir.

44 Sistemin təsviri nə deməkdir?

- sistemin mümkün vəziyyətlərin təsvir edilməsidir;
 alt sistemlərin identifikasiyası və onların qarşılıqlı əlaqələrinin təsvir edilməsidir;
 müəyyən edici elementlərin təsvir edilməsidir;
 bütün cavablar doğrudur.
 məqsədlərinin, funksiyalarının və resurslarının təsvir edilməsidir;

45 Pis strukturlaşdırılmış sistemlərin xüsusiyyətləri hansılardır?

- proseslərin dinamikası haqqında kifayət qədər məlumat olmur;
 onların strukturlaşdırılması qeyri mümkündür;
 onların daxilindəki proseslər multiaspektli və qarşılıqlı əlaqəlidir;
 bütün cavablar doğrudur.
 onlarda baş verən bütün təzahürlərə ümumilikdə baxılmalıdır;

46 Hansı halda sistemin strukturu əlaqəli struktur adlanır?

- bütün cavablar doğrudur
 obyektlərin çoxluğu pis və ya zəif strukturlaşdırılmış olduqda
 sistemin istənilən iki alt sistemi arasında informasiya mübadiləsi mümkün olduqda
 sistemin istənilən iki alt sistemi arasında resurs mübadiləsi mümkün olduqda
 əgər sistemin strukturu və ya elementləri pis (qismən) təsvir və ya müəyyən edildikdə

47 Strukturların əsas topologiyaları hansılardır?

- xətti, iyerarxik, matris, üçbucaqlı
 iyerarxik, şəbəkə, düzbucaqlı, matris;
 xətti, iyerarxik, şəbəkə, dairəvi;
 xətti, iyerarxik, şəbəkə, matris;
 şəbəkə, matris, vektor, xətti;

48 Sistemin strukturu nə deməkdir?

- resurslar və məqsədə nail olmaq strategiyası kimi vəziyyətlərin, ən azı, məzmunca təsviridir
 verilənlər çoxluğunu təyin edən məqsədin və bu məqsədə nail olmaq üçün mümkün strategiyaların təsviridir
 tədqiq olunan obyektin vəziyyətlərinin müəyyən ilkin (giriş) verilənlər çoxluğudur
 sistemin elementlərinin qarşılıqlı təsirlərini əks etdirən əlaqələr çoxluğu.
 doğru cavab yoxdur

49 Sistemli analizdə problem anlayışı necə ifadə olunur?

- doğru cavab yoxdur
- verilənlər çoxluğunu təyin edən məqsədin və bu məqsədə nail olmaq üçün mümkün strategiyaların təsviridir
- tədqiq olunan obyektin vəziyyətlərinin müəyyən ilkin (giriş) verilənlər çoxluğudur
- məqsəd, əldə olunan nəticələr, hətta resurslar və məqsədə nail olmaq strategiyası kimi vəziyyətlərin, ən azı, məzmunca təsviridir
- sistemin elementlərinin qarşılıqlı təsirlərini əks etdirən əlaqələr çoxluğudur

50 Sinerqetik effekt nədir?

- sistem effekti olub, tamın öz tərkib hissələrinin cəmindən böyük və ya kiçik olduğunu ifadə edir
- sistem effekti olub, tamın öz tərkib hissələrinin cəminə bərabər olduğunu ifadə edir.
- sistem effekti olub, tamın öz tərkib hissələrinin cəmindən kiçik olduğunu ifadə edir.
- sistem effekti olub, tamın öz tərkib hissələrinin cəmindən böyük olduğunu ifadə edir.
- doğru cavab yoxdur

51 Sistemin məqsədi nə deməkdir?

- sistemin çıxışı ilə girişi arasındakı əlaqədir.
- tədqiq olunan obyektin vəziyyətlərinin müəyyən ilkin (giriş) verilənlər çoxluğu, bu verilənlər çoxluğunu təyin edən məqsədin və bu məqsədə nail olmaq üçün mümkün strategiyaların təsviridir.
- sistemin giriş verilənlərinin çıxış verilənlərinə transformasiya mexanizminin "şəkli"-dir;
- verilən resurslar ilə prolemi həll etməyə imkan yaradan, məsələ və ya problem baxımından mövcud olmayan, lakin arzu olunan ətraf mühitin vəziyyətinin bir surətidir;
- məqsəd, əldə olunan (müəssər olan, arzu olunan) nəticələr, hətta resurslar və məqsədə nail olmaq strategiyası kimi vəziyyətlərin, ən azı, məzmunca təsviridir.

52 Sistemin vəziyyəti nə deməkdir?

- sistemin çıxışı ilə girişi arasındakı əlaqədir.
- tədqiq olunan obyektin vəziyyətlərinin müəyyən ilkin (giriş) verilənlər çoxluğu, bu verilənlər çoxluğunu təyin edən məqsədin və bu məqsədə nail olmaq üçün mümkün strategiyaların təsviridir.
- verilən resurslar ilə prolemi həll etməyə imkan yaradan, məsələ və ya problem baxımından mövcud olmayan, lakin arzu olunan ətraf mühitin vəziyyətinin bir surətidir;
- sistemin giriş verilənlərinin çıxış verilənlərinə transformasiya mexanizminin "şəkli"-dir;
- məqsəd, əldə olunan (müəssər olan, arzu olunan) nəticələr, hətta resurslar və məqsədə nail olmaq strategiyası kimi vəziyyətlərin, ən azı, məzmunca təsviridir.

53 Sistemli analizin əsas anlayışları hansılardır?

- sistemin məqsədi, məsələ, problem, əks-əlaqə, layihələndirmə, proqramlaşdırma;
- problem, əks-əlaqə, yenidən layihələndirmə;
- sistemin vəziyyəti, sistemin məqsədi, məsələ, layihələndirmə;
- sistemin vəziyyəti, sistemin məqsədi, məsələ, problem, əks-əlaqə, ətraf mühit, sinerqetik effekt;
- əks-əlaqə, ətraf mühit, proqramlaşdırma, yoxlama;

54 Alt sistem nədir?

- daha geniş sistemin bir elementidir;
- daha yüksək səviyyəli sistemin elementidir;
- müəyyən əlaqələr və münasibətlər ilə sistemin bir hissəsidir;
- bütün cavablar doğrudur.
- ondan aşağı səviyyədə yerləşən elementlərdən ibarət olan sistemdir;

55 Sistem nədir?

- sistem-vahid tamlıq təşkil edən obyekt və onlar arasındakı münasibətlərin toplusudur.
- obyektlərin (elementlər, münasibətlər, struktur, iş, resurslar) müəyyən olunmuş çoxluğunda məqsədə çatmaq üçün vasitədir.
- elementləri - iştirakçıları müəyyən əlaqələr və münasibətlər ilə bağlı olan obyekt və ya prosesdir.

- bütün cavablar doğrudur
- müəyyən məqsədə nail olmaq üçün birgə fəaliyyət göstərən qarşılıqlı əlaqəli elementlər məcmusudur.

56 Stabilləşmə prinsipi hansıdır?

- düzgün cavab yoxdur.
- sistemin potensialının dəyişmə sürətinin onun potensialının başlanğıc səviyyəsindən asılılığıdır;
- sistemin öz potensialını ona daxili və ya xarici mühit tərəfindən göstərilən təsirlərin başlanmasından müəyyən vaxt keçəndən sonra dəyişmək qabiliyyətidir;
- sistemin onun potensialının dəyişməsinə daimi sürətinin və ya potensialının dəyişməsinin dipazonunun formalaşmasına cəhdidir;
- sistemin inkişafı sistemdə onun potensialını dəyişməyə yönəlmiş kəsilməz proseslərin axınıdır;

57 Kəsilməzlik prinsipi hansıdır?

- düzgün cavab yoxdur.
- sistemin potensialının dəyişmə sürətinin onun potensialının başlanğıc səviyyəsindən asılılığıdır;
- sistemin öz potensialını ona daxili və ya xarici mühit tərəfindən göstərilən təsirlərin başlanmasından müəyyən vaxt keçəndən sonra dəyişmək qabiliyyətidir;
- sistemin inkişafı sistemdə onun potensialını dəyişməyə yönəlmiş kəsilməz proseslərin axınıdır;
- sistemin onun potensialının dəyişməsinə daimi sürətinin və ya potensialının dəyişməsinin dipazonunun formalaşmasına cəhdidir;

58 Elastiklik prinsipi hansıdır?

- düzgün cavab yoxdur.
- sistemin inkişafı sistemdə onun potensialını dəyişməyə yönəlmiş kəsilməz proseslərin axınıdır;
- sistemin öz potensialını ona daxili və ya xarici mühit tərəfindən göstərilən təsirlərin başlanmasından müəyyən vaxt keçəndən sonra dəyişmək qabiliyyətidir;
- sistemin potensialının dəyişmə sürətinin onun potensialının başlanğıc səviyyəsindən asılılığıdır;
- sistemin onun potensialının dəyişməsinə daimi sürətinin və ya potensialının dəyişməsinin dipazonunun formalaşmasına cəhdidir;

59 Ətalət (inersiyaprinsipi) hansıdır?

- düzgün cavab yoxdur.
- sistemin inkişafı sistemdə onun potensialını dəyişməyə yönəlmiş kəsilməz proseslərin axınıdır;
- sistemin potensialının dəyişmə sürətinin onun potensialının başlanğıc səviyyəsindən asılılığıdır;
- sistemin öz potensialını ona daxili və ya xarici mühit tərəfindən göstərilən təsirlərin başlanmasından müəyyən vaxt keçəndən sonra dəyişmək qabiliyyətidir;
- sistemin onun potensialının dəyişməsinə daimi sürətinin və ya potensialının dəyişməsinin dipazonunun formalaşmasına cəhdidir;

60 Sistemin inkişafının prinsiplərinə aid deyil:

- stabilləşmə prinsipi;
- elastiklik prinsipi;
- ətalət (inersiyaprinsipi);
- qurulma prinsipi.
- kəsilməzlik prinsipi;

61 Sistemliliyin dərinləşməsi və ya sistemin iyerarxik strukturunun mürəkkəbləməsi qanunu necə ifadə olunur?

- düzgün cavab yoxdur.
- idarəetmə fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması, texnoloji proseslərdə elmi nailiyyətlərdən istifadə, iqtisadiyyatda yeni təsərrüfatçılıq üsullarında dəyişiklik;
- maddi sistem bütün həyat dövrlərini keçdikcə daha çox yekun potensiala malik olmağa cəhd edir;
- üst sistemlərə keçid və alt sistemlərin inkişafı;
- sistemin inkişafı prosesində onun alt sistemləri arasında və xarici mühitlə tam uyğunlaşma baş verir;

62 Sistemlərin inkişaf istiqamətləri – sistemin səviyyələrinin qarşılıqlı təsir mexanizmi hansı müddəyə əsaslanır?

- fundamental qanunlar, qanunauyğunluqlar, prinsip və tendensiyalar.
- sistemin daxili mühitinin (tərkibi, strukturu, funksiyaları v. s.) dəyişməsi;
- sistemin inkişaf sürətinə görə təkamül və inqilabi inkişafı;
- istənilən sistemin çoxsəviyyəli təşkil olunması;
- sistemin inkişaf sürətinə görə inqilabi inkişafı;

63 Sistemlərin inkişaf istiqamətləri – sistemin inkişaf mexanizminin əsasları nədir?

- sistemin daxili mühitinin (tərkibi, strukturu, funksiyaları v. s.) dəyişməsi;
- sistemin inkişaf sürətinə görə təkamül və inqilabi inkişafı;
- sistemin ölçülərinin dəyişməsi, sistemin qarşılıqlı təsir sferasının dəyişməsi, qarşılıqlı əlaqələrinin istiqamətləri ;
- fundamental qanunlar, qanunauyğunluqlar, prinsip və tendensiyalar.
- progressiv və ya reqressivliyi;

64 Sistemlərin inkişaf istiqamətləri – sistemin inkişaf mənbəyi nədir?

- sistemin daxili mühitinin (tərkibi, strukturu, funksiyaları v. s.) dəyişməsi;
- sistemin inkişaf sürətinə görə təkamül və inqilabi inkişafı
- sistemin ölçülərinin dəyişməsi, sistemin qarşılıqlı təsir sferasının dəyişməsi, qarşılıqlı əlaqələrinin istiqamətləri ;
- sistemin məkan-zaman xarakteristikalarının keyfiyyət dəyişikliklərini təmin edən faktor, amil.
- progressiv və ya reqressivliyi;

65 Sistemlərin inkişaf istiqamətləri – sistemin həyat dövrü necə müəyyən olunur?

- sistemin qarşılıqlı təsir sferasının dəyişməsi ilə,
- progressiv və ya reqressivliyi ilə;
- sistemin inkişaf sürətinə görə təkamül və inqilabi inkişafı ilə;
- sistemin təşəkkül tapma anından onun fəaliyyətinin səmərəliliyinin aşağı düşməsi, və “ölümü” və ya ləğvinə qədər olan zaman periodudur;
- sistemin daxili mühitinin (tərkibi, strukturu, funksiyaları v. s.) dəyişməsi ilə;

66 Sistemlərin inkişaf istiqamətləri – sistemin inkişaf mexanizminin keyfiyyəti nə ilə müşayiət olunur?

- sistemin təşəkkül tapma anından onun fəaliyyətinin səmərəliliyinin aşağı düşməsi və ya ləğvinə qədər olan zaman periodu.
- sistemin inkişaf sürətinə görə təkamül və inqilabi inkişafı ilə;
- sistemin ölçülərinin dəyişməsi, sistemin qarşılıqlı təsir sferasının dəyişməsi, qarşılıqlı əlaqələrinin istiqamətləri ilə;
- sistemin daxili mühitinin (tərkibi, strukturu, funksiyaları v. s.) dəyişməsi ilə;
- progressiv və ya reqressivliyi ilə;

67 Sistemlərin inkişaf istiqamətləri – sistemin inkişaf vektoru nə ilə müşayiət olunur?

- sistemin ölçülərinin dəyişməsi, sistemin qarşılıqlı təsir sferasının dəyişməsi, qarşılıqlı əlaqələrinin istiqamətləri ilə;
- sistemin təşəkkül tapma anından onun fəaliyyətinin səmərəliliyinin aşağı düşməsi və ya ləğvinə qədər olan zaman periodu.
- sistemin daxili mühitinin (tərkibi, strukturu, funksiyaları v. s.) dəyişməsi;
- sistemin inkişaf sürətinə görə təkamül və inqilabi inkişafı ilə;
- progressiv və ya reqressivliyi ilə;

68 Sistemlərin inkişaf istiqamətləri – sistemin müvəqqəti inkişafının kəsilməzliyi nə ilə müşayiət olunur?

- sistemin təşəkkül tapma anından onun fəaliyyətinin səmərəliliyinin aşağı düşməsi və ya ləğvinə qədər olan zaman periodu.
- progressiv və ya reqressivliyi ilə;
- sistemin ölçülərinin dəyişməsi, sistemin qarşılıqlı təsir sferasının dəyişməsi, qarşılıqlı əlaqələrinin istiqamətləri ilə;
- sistemin inkişaf sürətinə görə təkamül və inqilabi inkişafı ilə;
- sistemin daxili mühitinin (tərkibi, strukturu, funksiyaları v. s.) dəyişməsi;

69 Sistemlərin inkişaf istiqamətləri – məkan inkişafı nə ilə müşayiət olunur?

- sistemin təşəkkül tapma anından onun fəaliyyətinin səmərəliliyinin aşağı düşməsi və ya ləğvinə qədər olan zaman periodu.
- progressiv və ya reqressivliyi ilə;
- sistemin inkişaf sürətinə görə təkamül və inqilabi inkişafı ilə;
- sistemin ölçülərinin dəyişməsi, sistemin qarşılıqlı təsir sferasının dəyişməsi, qarşılıqlı əlaqələrinin istiqamətləri ilə;
- sistemin daxili mühitinin (tərkibi, strukturu, funksiyaları v. s.) dəyişməsi;

70 Sistemin uzlaşma qanunu necə ifadə olunur?

- düzgün cavab yoxdur.
- idarəetmə fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması, texnoloji proseslərdə elmi nailiyyətlərdən istifadə, iqtisadiyyatda yeni təsərrüfatçılıq üsullarında dəyişiklik;
- maddi sistem bütün həyat dövrlərini keçdikcə daha çox yekun potensiala malik olmağa cəhd edir;
- sistemin inkişafı prosesində onun alt sistemləri arasında və xarici mühitlə tam uyğunlaşma baş verir;
- üst sistemlərə keçid və alt sistemlərin inkişafı;

71 Mükəmməlləşmə qanunu necə ifadə olunur?

- düzgün cavab yoxdur.
- sistemin inkişafı prosesində onun alt sistemləri arasında və xarici mühitlə tam uyğunlaşma baş verir;
- maddi sistem bütün həyat dövrlərini keçdikcə daha çox yekun potensiala malik olmağa cəhd edir;
- idarəetmə fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması, texnoloji proseslərdə elmi nailiyyətlərdən istifadə, iqtisadiyyatda yeni təsərrüfatçılıq üsullarında dəyişiklik;
- üst sistemlərə keçid və alt sistemlərin inkişafı;

72 Yekun potensialın artırılması qanunu necə ifadə olunur?

- düzgün cavab yoxdur.
- sistemin inkişafı prosesində onun alt sistemləri arasında və xarici mühitlə tam uyğunlaşma baş verir;
- idarəetmə fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması, texnoloji proseslərdə elmi nailiyyətlərdən istifadə, iqtisadiyyatda yeni təsərrüfatçılıq üsullarında dəyişiklik;
- maddi sistem bütün həyat dövrlərini keçdikcə daha çox yekun potensiala malik olmağa cəhd edir;
- üst sistemlərə keçid və alt sistemlərin inkişafı;

73 Sistemin makro inkişafı nəyi nəzərdə tutur?

- düzgün cavab yoxdur.
- sistemin xarici mühitə, makro proseslərə təsirinin artmasını;
- sistemin böyüməsinə istiqamətlənmiş dəyişikliklərin həyata keçirilməsini;
- sistemin daxili parametrlərinin keyfiyyət dəyişikliklərini;
- sistemin səviyyələrinin dərinləşməsini;

74 Sistemin mikro inkişafı nəyi nəzərdə tutur?

- düzgün cavab yoxdur.
- sistemin daxili parametrlərinin keyfiyyət dəyişikliklərini;
- sistemin böyüməsinə istiqamətlənmiş dəyişikliklərin həyata keçirilməsini;
- sistemin səviyyələrinin dərinləşməsini;
- sistemin xarici mühitə, makro proseslərə təsirinin artmasını;

75 Sistemin daxili xarakteristikalarının yaxşılaşdırılmasına istiqamətlənmiş inkişaf nəyi nəzərdə tutur?

- düzgün cavab yoxdur.
- sistemin səviyyələrinin dərinləşməsini;
- sistemin böyüməsinə istiqamətlənmiş dəyişikliklərin həyata keçirilməsini;
- sistemin daxili parametrlərinin keyfiyyət dəyişikliklərini;
- sistemin xarici mühitə, makro proseslərə təsirinin artmasını;

76 Sistemin parametrlərinin artırılmasına istiqamətlənmiş inkişaf nəyi nəzərdə tutur?

- düzgün cavab yoxdur.
- sistemin səviyyələrinin dərinləşməsinə;
- sistemin daxili parametrlərinin keyfiyyət dəyişikliklərini;
- sistemin böyüməsinə istiqamətlənmiş dəyişikliklərin həyata keçirilməsini;
- sistemin xarici mühitə, makro proseslərə təsirinin artmasını;

77 Sistemin vəziyyətinin dəyişməsi istiqamətlərinə daxil deyil:

- sistemin makro inkişafı
- sistemin daxili xarakteristikalarının yaxşılaşdırılmasına istiqamətlənmiş inkişaf
- sistemin parametrlərinin artırılmasına istiqamətlənmiş inkişaf
- sistemin qlobal inkişafı
- sistemin mikro inkişafı.

78 İnkişaf edən sistemlərinin əsas əlamətlərinə nə daxil deyil?

- sistemin vəziyyətinin öz-özünə, təbii dəyişiklikləri, ətraf mühitin ilkin vəziyyətinin dəyişməsinə aparan təsirlərə müqavimət;
- ətraf mühitin ilkin vəziyyətinin dəyişməsinə aparan təsirlərə müqavimət;
- sistemin vəziyyətinin öz-özünə, təbii dəyişiklikləri;
- element və alt sistemlərin, sistemin əlaqələrinin kəmiyyət dəyişikliyi keyfiyyət dəyişikliyinə səbəb olmur.
- resurs axınının ətraf mühitlə tarazlığını pozmağa yönəldilmiş resursların daimi axını;

79 Sistemin inkişafı nə deməkdir?

- sistemin bir vəziyyətdən digərinə keçid prosesidir;
- məqsədini (əsas) dəyişmədən yerinə yetirdiyi iş, sistem funksiyalarının zaman ərzində təzahürü;
- sistemin öz parametrlərini mexanizmi məlum olmayan müəyyən və ya qeyri-müəyyən faktorların təsirindən dəyişməsi;
- sistemin məqsədini dəyişərək fəaliyyət göstərməsi, faktorlar çoxluğunun təsiri altında onun keyfiyyət vəziyyətində mürəkkəb kəsilməz dəyişiklik.
- zamanın müəyyən anında onun xüsusiyyətlərinin kompleksidir;

80 Sistemin funksionallığı nə deməkdir?

- məqsədini (əsas) dəyişmədən yerinə yetirdiyi iş, sistem funksiyalarının zaman ərzində təzahürü;
- sistemin bir vəziyyətdən digərinə keçid prosesidir;
- zamanın müəyyən anında onun xüsusiyyətlərinin kompleksidir
- faktorlar çoxluğunun təsiri altında onun keyfiyyət vəziyyətində mürəkkəb kəsilməz dəyişiklik;
- sistemin məqsədini dəyişərək fəaliyyət göstərməsidir

81 Sistemin fəaliyyəti nə deməkdir?

- sistem funksiyalarının zaman ərzində təzahürü.
- zamanın müəyyən anında onun xüsusiyyətlərinin kompleksidir
- sistemin bir vəziyyətdən digərinə keçid prosesidir;
- inkişaf (təkamül) və funksionallıq;
- faktorlar çoxluğunun təsiri altında sistemin keyfiyyət vəziyyətində mürəkkəb kəsilməz dəyişiklik;

82 Sistemin inkişafı nə deməkdir?

- sistem funksiyalarının zaman ərzində təzahürü.
- zamanın müəyyən anında onun xüsusiyyətlərinin kompleksidir
- sistemin bir vəziyyətdən digərinə keçid prosesidir;
- faktorlar çoxluğunun təsiri altında sistemin keyfiyyət vəziyyətində mürəkkəb kəsilməz dəyişiklik;
- inkişaf (təkamül) və funksionallıq;

83 Sistemin davranışı nə deməkdir?

- sistem funksiyalarının zaman ərzində təzahürü.
- faktorlar çoxluğunun təsiri altında sistemin keyfiyyət vəziyyətində mürəkkəb kəsilməz dəyişiklik;
- zamanın müəyyən anında onun xüsusiyyətlərinin kompleksidir
- sistemin bir vəziyyətdən digərinə keçid prosesidir;
- inkişaf (təkamül) və funksionallıq;

84 Hansı sistemlər özünü inkişaf etdirən sistemlər adlanır?

- düzgün cavab yoxdur.
- funksionallığında insan, maşın və təbiət vasitələrinin iştirakı və s. - malik olan sistemlər,
- alt sistemlər və alt sistemin elementləri arasında müxtəlif (maddi, informativ, pul, energetik və s.) əlaqələr olan sistemlərdir.
- öz daxilində öz maddi, enerji, informasiya, insan və ya təşkilati resursları hesabına təkamülə uğrayan sistemlər;
- genişlənən struktura malik olmayan (məsələn, iyerarxik səviyyə təbiiq edilməsi mümkün olmayan) sistemlər.

85 Sistemin vəziyyəti nə deməkdir?

- sistem funksiyalarının zaman ərzində təzahürü.
- faktorlar çoxluğunun təsiri altında sistemin keyfiyyət vəziyyətində mürəkkəb kəsilməz dəyişiklik;
- sistemin bir vəziyyətdən digərinə keçid prosesidir;
- zamanın müəyyən anında onun xüsusiyyətlərinin kompleksidir
- inkişaf (təkamül) və funksionallıq;

86 Sistemliliyin meydana gəlməsi istiqaməti hansıdır?

- mühitlər, insan cəmiyyəti, insanla mühitin qarşılıqlı təsiri, insan düşüncəsi, insan dərrakəsi
- insan dərrakəsi, dərk etmənin nəticəsi, insanla mühitin qarşılıqlı təsiri
- insanla mühitin qarşılıqlı təsiri, insan düşüncəsi, insan dərrakəsi, dərk etmənin nəticəsi, mühitlər, insan cəmiyyəti
- insan düşüncəsi, insan dərrakəsi, dərk etmənin nəticəsi, mühitlər, insan cəmiyyəti, insanla mühitin qarşılıqlı təsiri
- mühitlər, insan cəmiyyəti, insanla mühitin qarşılıqlı təsiri

87 İnsanın mühitlə qarşılıqlı təsirinə sistemliliyi nədə təzahür edir?

- təbiətin təbii xüsusiyyətlərinin sistemliliyində.
- informasiyanın toplanması və işlənməsi mexanizmində.
- şəxsin ümumi problemin təşkiledicilərinin yerləşdirilməsi, onun qanunauyğunluqlarının aşkar edilməsi və problemin həlli yollarının işlənməsi qabiliyyətində.
- xarici mühitə təsir göstərən bütün mümkün amillərin nəticələrinin və xüsusiyyətlərinin nəzərə alınmasının və onun vəziyyətinin sonrakı zaman anında qiymətləndirilməsinin vacibliyində
- alınan informasiyanın strukturlaşdırılması və modelləşdirilməsinə cəhdlərdə .

88 İnsan cəmiyyətinin sistemliliyi nədə təzahür edir?

- təbiətin təbii xüsusiyyətlərinin sistemliliyində.
- informasiyanın toplanması və işlənməsi mexanizmində.
- şəxsin ümumi problemin təşkiledicilərinin yerləşdirilməsi, onun qanunauyğunluqlarının aşkar edilməsi və problemin həlli yollarının işlənməsi qabiliyyətində.
- ayrı-ayrı strukturların qurulmasına prinsipial yanaşmalarda və onların qarşılıqlı təsir prinsiplərində.
- alınan informasiyanın strukturlaşdırılması və modelləşdirilməsinə cəhdlərdə .

89 İnsanı əhatə edən mühitin sistemliliyi nədə təzahür edir?

- ayrı-ayrı strukturların qurulmasına prinsipial yanaşmalarda və onların qarşılıqlı təsir prinsiplərində.
- informasiyanın toplanması və işlənməsi mexanizmində.
- şəxsin ümumi problemin təşkiledicilərinin yerləşdirilməsi, onun qanunauyğunluqlarının aşkar edilməsi və problemin həlli yollarının işlənməsi qabiliyyətində.
- təbiətin təbii xüsusiyyətlərinin sistemliliyində .
- alınan informasiyanın strukturlaşdırılması və modelləşdirilməsinə cəhdlərdə.

90 Dərk edilmənin (idrakin) nəticələri nədə təzahür edir?

- xarici mühitə təsir göstərən bütün mümkün amillərin nəticələrinin və xüsusiyyətlərinin nəzərə alınmasında.
- informasiyanın toplanması və işlənməsi mexanizmində.
- şəxsin ümumi problemin təşkiledicilərinin yerləşdirilməsi, onun qanunauyğunluqlarının aşkar edilməsi və problemin həlli yollarının işlənməsi qabiliyyətində.
- alınan informasiyanın strukturlaşdırılması və modelləşdirilməsinə cəhdlərdə.
- ayrı-ayrı strukturların qurulmasına prinsipial yanaşmalarda və onların qarşılıqlı təsir prinsiplərində.

91 İnsan idrakının sistemliliyi nədə təzahür edir?

- xarici mühitə təsir göstərən bütün mümkün amillərin nəticələrinin və xüsusiyyətlərinin nəzərə alınmasında.
- alınan informasiyanın strukturlaşdırılması və modelləşdirilməsinə cəhdlərində .
- şəxsin ümumi problemin təşkiledicilərinin yerləşdirilməsi, onun qanunauyğunluqlarının aşkar edilməsi və problemin həlli yollarının işlənməsi qabiliyyətində.
- informasiyanın toplanması və işlənməsi mexanizmində
- ayrı-ayrı strukturların qurulmasına prinsipial yanaşmalarda və onların qarşılıqlı təsir prinsiplərində.

92 İnsan düşüncəsinin sistemliliyi nədə təzahür edir?

- xarici mühitə təsir göstərən bütün mümkün amillərin nəticələrinin və xüsusiyyətlərinin nəzərə alınmasında.
- alınan informasiyanın strukturlaşdırılması və modelləşdirilməsinə cəhdlərində.
- informasiyanın toplanması və işlənməsi mexanizmində.
- şəxsin ümumi problemin təşkiledicilərinin yerləşdirilməsi, onun qanunauyğunluqlarının aşkar edilməsi və problemin həlli yollarının işlənməsi qabiliyyətində.
- ayrı-ayrı strukturların qurulmasına prinsipial yanaşmalarda və onların qarşılıqlı təsir prinsiplərində.

93 Mürəkkəb sistemlərin yaradılması və istifadə edilməsinin əməli məsələləri hansıdır?

- qərar qəbulu ilə əlaqədar fəaliyyətin başlanmasına qədər məqsədlərin formalaşdırılması və onların səviyyələrinin aydınlaşdırılması;
- qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olmaq üçün maksimum effektin və müvafiq seçimin həyata keçirilməsi;
- sistem vasitəsilə onun təyinatının yerinə yetirilməsini təmin edən və iş qabiliyyətini dəstəkləyən tədbirlər;
- planlaşdırma, əməliyyat kompleksləri, resursların idarə edilməsi və sistemin inkişaf etdirilməsi;
- məqsədlərin, metodların və onlara nail olma vasitələrinin bütün mümkün, planlaşdırılmış nəticələrinin geniş, hərtərəfli olaraq qiymətləndirilməsi;

94 Mürəkkəb sistemlərin yaradılması və istifadə edilməsinin funksional məsələləri hansıdır?

- qərar qəbulu ilə əlaqədar fəaliyyətin başlanmasına qədər məqsədlərin formalaşdırılması və onların səviyyələrinin aydınlaşdırılması;
- qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olmaq üçün maksimum effektin və müvafiq seçimin həyata keçirilməsi;
- planlaşdırma, əməliyyat kompleksləri, resursların idarə edilməsi və sistemin inkişaf etdirilməsi;
- sistem vasitəsilə onun təyinatının yerinə yetirilməsini təmin edən və iş qabiliyyətini dəstəkləyən tədbirlər;
- məqsədlərin, metodların və onlara nail olma vasitələrinin bütün mümkün, planlaşdırılmış nəticələrinin geniş, hərtərəfli olaraq qiymətləndirilməsi

95 Mürəkkəb sistem nəzəriyyəsi hansı problemlərin işlənməsi istiqamətində inkişaf etdirilir?

- bir neçə göstəricinin ümumi bir göstərici ilə əvəz edilməsi problemi;
- modellər problemi;
- anlayışları formalaşdıran dil problemləri;
- bütün cavablar doğrudur.
- dekompozisiya problemi, strategiya problemi;

96 "Yumşaq" sistemlərin tədqiqində hansı kateqoriyalara istinad edilir?

- sağlam fikir, rasionallıq
- faydalılıq;
- imkan;
- bütün cavablar doğrudur.

- uyğunlaşma;

97 “Sərt” sistemlərin tədqiqində hansı kateqoriyalara istinad edilir?

- məqsəd funksiyası;
 optimallaşdırma;
 layihələndirmə;
 bütün cavablar doğrudur.
 reallaşdırma;

98 Böyük sistemlərin inkişaf etmək qabiliyyəti əlaməti hansıdır?

- sistemin necə qurulduğu, hansı əlamətlər və elementlərdən ibarət olduğunu, onların hansı funksiyaları və qarşılıqlı əlaqələri olduğunu, xarici mühitlə sistemin necə qarşılıqlı təsirdə olduğunu bilmək olar;
 elementləri və alt sistemləri təbiətə və obyektlərin funksionallığı prinsiplərinə görə ən müxtəlifdir;
 sistemin parametrlərinin təsadüfi daxili dəyişmələri və xarici mühitin stabilliyi pozan təsirləri şəraitində sistem öz funksionallığını yerinə yetirir;
 alt sistemlərin və elementlərin ayrıca məqsədləri sistemin funksionallığı məqsədinə tabe olmalıdır;
 elementləri arasında ziddiyyətlər mövcuddur.

99 Böyük sistemlərin tərkibinin kompleksliyi əlaməti hansıdır?

- elementləri arasında ziddiyyətlər mövcuddur.
 alt sistemlərin və elementlərin ayrıca məqsədləri sistemin funksionallığı məqsədinə tabe olmalıdır;
 sistemin necə qurulduğu, hansı əlamətlər və elementlərdən ibarət olduğunu, onların hansı funksiyaları və qarşılıqlı əlaqələri olduğunu, xarici mühitlə sistemin necə qarşılıqlı təsirdə olduğunu bilmək olar;
 elementləri və alt sistemləri təbiətə və obyektlərin funksionallığı prinsiplərinə görə ən müxtəlifdir;
 sistemin parametrlərinin təsadüfi daxili dəyişmələri və xarici mühitin stabilliyi pozan təsirləri şəraitində sistem öz funksionallığını yerinə yetirir;

100 Böyük sistemlərin xarici və daxili təsirlərə dayanıqlığı əlaməti hansıdır?

- elementləri arasında ziddiyyətlər mövcuddur.
 alt sistemlərin və elementlərin ayrıca məqsədləri sistemin funksionallığı məqsədinə tabe olmalıdır;
 sistemin necə qurulduğu, hansı əlamətlər və elementlərdən ibarət olduğunu, onların hansı funksiyaları və qarşılıqlı əlaqələri olduğunu, xarici mühitlə sistemin necə qarşılıqlı təsirdə olduğunu bilmək olar;
 sistemin parametrlərinin təsadüfi daxili dəyişmələri və xarici mühitin stabilliyi pozan təsirləri şəraitində sistem öz funksionallığını yerinə yetirir;
 elementləri və alt sistemləri təbiətə və obyektlərin funksionallığı prinsiplərinə görə ən müxtəlifdir;

101 Böyük sistemlər üçün vahid funksionallıq məqsədinin mövcudluğu əlaməti hansıdır?

- elementləri arasında ziddiyyətlər mövcuddur.
 sistemin parametrlərinin təsadüfi daxili dəyişmələri və xarici mühitin stabilliyi pozan təsirləri şəraitində sistem öz funksionallığını yerinə yetirir;
 sistemin necə qurulduğu, hansı əlamətlər və elementlərdən ibarət olduğunu, onların hansı funksiyaları və qarşılıqlı əlaqələri olduğunu, xarici mühitlə sistemin necə qarşılıqlı təsirdə olduğunu bilmək olar;
 alt sistemlərin və elementlərin ayrıca məqsədləri sistemin funksionallığı məqsədinə tabe olmalıdır;
 elementləri və alt sistemləri təbiətə və obyektlərin funksionallığı prinsiplərinə görə ən müxtəlifdir;

102 Böyük sistemlər üçün strukturun mövcudluğu əlamətləri hansıdır?

- elementləri arasında ziddiyyətlər mövcuddur.
 sistemin parametrlərinin təsadüfi daxili dəyişmələri və xarici mühitin stabilliyi pozan təsirləri şəraitində sistem öz funksionallığını yerinə yetirir;
 alt sistemlərin və elementlərin ayrıca məqsədləri sistemin funksionallığı məqsədinə tabe olmalıdır;
 sistemin necə qurulduğu, hansı əlamətlər və elementlərdən ibarət olduğunu, onların hansı funksiyaları və qarşılıqlı əlaqələri olduğunu, xarici mühitlə sistemin necə qarşılıqlı təsirdə olduğunu bilmək olar;
 elementləri və alt sistemləri təbiətə və obyektlərin funksionallığı prinsiplərinə görə ən müxtəlifdir;

103 İnkişaf və ya təkamül (tədrici inkişaf), özünütəşkil tipli mürəkkəblikdə olan sistemlər necə xarakterizə olunur?

- alqoritmin fəaliyyətinin təsviri və ya sistemlə idarəetmə, sistemin funksional təsviri üçün resuslar çatışmır;
- sistemin informasiyalı və ya informasiyalı-məntiqi təsviri üçün resuslar çatışmır;
- sistemin davranışının təsviri və onu trayektoriya ilə idarə etmək üçün resuslar çatışmır;
- dayanıqlı inkişaf, özünütəşkil üçün resuslar çatışmır;
- səmərəli proqnoz, sistemin parametrlərinin hesablanması və ya onların həyata keçirilməsi üçün resuslar çatışmır;

104 Alqoritmik və ya konstruktiv tipli mürəkkəblikdə olan sistemlər necə xarakterizə olunur?

- dayanıqlı inkişaf, özünütəşkil üçün resuslar çatışmır;
- sistemin informasiyalı və ya informasiyalı-məntiqi təsviri üçün resuslar çatışmır;
- sistemin davranışının təsviri və onu trayektoriya ilə idarə etmək üçün resuslar çatışmır;
- alqoritmin fəaliyyətinin təsviri və ya sistemlə idarəetmə, sistemin funksional təsviri üçün resuslar çatışmır;
- səmərəli proqnoz, sistemin parametrlərinin hesablanması və ya onların həyata keçirilməsi üçün resuslar çatışmır;

105 Hesablama və ya reallaşdırılma, tədqiqat tipli mürəkkəblikdə olan sistemlər necə xarakterizə olunur?

- dayanıqlı inkişaf, özünütəşkil üçün resuslar çatışmır;
- sistemin davranışının təsviri və onu trayektoriya ilə idarə etmək üçün resuslar çatışmır;
- qurulma, təsvir, struktur idarəetmə üçün resuslar çatışmır;
- səmərəli proqnoz, sistemin parametrlərinin hesablanması və ya onların həyata keçirilməsi üçün resuslar çatışmır;
- sistemin informasiyalı və ya informasiyalı-məntiqi təsviri üçün resuslar çatışmır;

106 Informasiyalı və ya informasiyalı-məntiqi, infoloji tipli mürəkkəblikdə olan sistemlər necə xarakterizə olunur?

- dayanıqlı inkişaf, özünütəşkil üçün resuslar çatışmır;
- sistemin davranışının təsviri və onu trayektoriya ilə idarə etmək üçün resuslar çatışmır;
- qurulma, təsvir, struktur idarəetmə üçün resuslar çatışmır;
- sistemin informasiyalı və ya informasiyalı-məntiqi təsviri üçün resuslar çatışmır;
- alqoritmin fəaliyyətinin təsviri və ya sistemlə idarəetmə, sistemin funksional təsviri üçün resuslar çatışmır;

107 Dinamik və ya müvəqqəti tipli mürəkkəblikdə olan sistemlər necə xarakterizə olunur?

- dayanıqlı inkişaf, özünütəşkil üçün resuslar çatışmır;
- sistemin informasiyalı və ya informasiyalı-məntiqi təsviri üçün resuslar çatışmır;
- qurulma, təsvir, struktur idarəetmə üçün resuslar çatışmır;
- sistemin davranışının təsviri və onu trayektoriya ilə idarə etmək üçün resuslar çatışmır;
- alqoritmin fəaliyyətinin təsviri və ya sistemlə idarəetmə, sistemin funksional təsviri üçün resuslar çatışmır;

108 Struktur və ya təşkilati tipli mürəkkəblikdə olan sistemlər necə xarakterizə olunur?

- dayanıqlı inkişaf, özünütəşkil üçün resuslar çatışmır;
- qurulma, təsvir, struktur idarəetmə üçün resuslar çatışmır;
- sistemin davranışının təsviri və onu trayektoriya ilə idarə etmək üçün resuslar çatışmır;
- sistemin informasiyalı və ya informasiyalı-məntiqi təsviri üçün resuslar çatışmır;
- alqoritmin fəaliyyətinin təsviri və ya sistemlə idarəetmə, sistemin funksional təsviri üçün resuslar çatışmır;

109 Hansı sistemlərə böyük sistem deyilir?

- funksionallığında insan, maşın və təbiət vasitələrinin iştirakı və s. - malik olan sistemlərdir.
- genişlənən struktura malik olan, elementləri öz növbəsində sadə alt sistemlər olan sistemlərdir.
- genişlənən struktura malik olmayan (məsələn, iyerarxik səviyyə tətbiq edilməsi mümkün olmayan) sistemlərdir.
- alt sistemlər və alt sistemin elementləri arasında müxtəlif (maddi, informativ, pul, energetik və s.) əlaqələr olan; sistemin açıqlığı; sistemdə elementlərin öz-özünə əmələ gəməsinin mövcudluğu; sistemin funksionallığında insan, maşın və təbiət vasitələrinin iştirakı və s. - malik olan sistemlərdir.
- alt sistemlər və alt sistemin elementləri arasında müxtəlif (maddi, informativ, pul, energetik və s.) əlaqələr olan sistemlərdir.

110 Hansı sistemlərə mürəkkəb sistem deyilir?

- elementlərin öz-özünə əmələ gəməsinin mövcudluğu olan sistemlərdir.
- alt sistemlər və alt sistemin elementləri arasında müxtəlif (maddi, informativ, pul, energetik və s.) əlaqələr olan sistemlərdir.
- genişlənən struktura malik olmayan (məsələn, iyerarxik səviyyə tətbiq edilməsi mümkün olmayan) sistemlərdir.
- genişlənən struktura malik olan, elementləri öz növbəsində sadə alt sistemlər olan sistemlərdir.
- funksionallığında insan, maşın və təbiət vasitələrinin iştirakı və s. - malik olan sistemlərdir.

111 Hansı sistemlərə sadə sistem deyilir?

- genişlənən struktura malik olmayan (məsələn, iyerarxik səviyyə tətbiq edilməsi mümkün olmayan) sistemlərdir.
- funksionallığında insan, maşın və təbiət vasitələrinin iştirakı və s. - malik olan sistemlərdir.
- alt sistemlər və alt sistemin elementləri arasında müxtəlif (maddi, informativ, pul, energetik və s.) əlaqələr olan sistemlərdir.
- genişlənən struktura malik olan, elementləri öz növbəsində sadə alt sistemlər olan sistemlərdir.
- elementlərin öz-özünə əmələ gəməsinin mövcudluğu olan sistemlərdir.

112 Ehtimallı sistemlər hansıdır?

- funksionallığı prosesində vəziyyət dəyişməsi baş verir.
- maddi obyektlər çoxluğundan ibarət olur.
- insan təfəkkürünün məhsulu olan biliklər, nəzəriyyələr, fərziyyələr və s.
- sistemin vəziyyətini əvvəlcədən söyləmək mümkün olmur.
- müəyyən vaxt ərzində sistemin vəziyyəti dəyişmir.

113 Determinləşmiş sistemlər hansıdır?

- funksionallığı prosesində vəziyyət dəyişməsi baş verir.
- maddi obyektlər çoxluğundan ibarət olur.
- insan təfəkkürünün məhsulu olan biliklər, nəzəriyyələr, fərziyyələr və s.
- elementlərinin istənilən andakı vəziyyəti özündən əvvəlki və ya sonrakı andakı vəziyyəti ilə tamamilə müəyyən olunur.
- müəyyən vaxt ərzində sistemin vəziyyəti dəyişmir.

114 Dinamik sistemlər hansıdır?

- elementlərinin istənilən andakı vəziyyəti özündən əvvəlki və ya sonrakı andakı vəziyyəti ilə tamamilə müəyyən olunur.
- maddi obyektlər çoxluğundan ibarət olur.
- insan təfəkkürünün məhsulu olan biliklər, nəzəriyyələr, fərziyyələr və s.
- funksionallığı prosesində vəziyyət dəyişməsi baş verir.
- müəyyən vaxt ərzində sistemin vəziyyəti dəyişmir.

115 Böyük (mürəkkəb sistemlərin analizi və sintezində sistemli yanaşma məsələsi nəyi nəzərdə tutur?)

- qərar qəbulu ilə əlaqədar fəaliyyətin başlanmasına qədər məqsədlərin formalaşdırılması və onların səviyyələrinin aydınlaşdırılması;
- qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olmaq üçün maksimum effektin və müvafiq seçimin həyata keçirilməsi;
- idarəetmə ilə, xüsusi halda, qərar qəbulu ilə əlaqədar fəaliyyətin başlanmasına qədər məqsədlərin formalaşdırılması və onların səviyyələrinin aydınlaşdırılması;
- bütün cavablar doğrudur.
- məqsədlərin, metodların və onlara nail olma vasitələrinin bütün mümkün, planlaşdırılmış nəticələrinin geniş, hərtərəfli olaraq qiymətləndirilməsi

116 Statistik sistemlər hansıdır?

- elementlərinin istənilən andakı vəziyyəti özündən əvvəlki və ya sonrakı andakı vəziyyəti ilə tamamilə müəyyən olunur.
- maddi obyektlər çoxluğundan ibarət olur.
- insan təfəkkürünün məhsulu olan biliklər, nəzəriyyələr, fərziyyələr və s.

- müəyyən vaxt ərzində sistemin vəziyyəti dəyişmir
- funksionallığı prosesində vəziyyət dəyişməsi baş verir

117 Abstrakt sistemlər hansıdır?

- elementlərinin istənilən andakı vəziyyəti özündən əvvəlki və ya sonrakı andakı vəziyyəti ilə tamamilə müəyyən olunur.
- müəyyən vaxt ərzində sistemin vəziyyəti dəyişmir
- maddi obyektlər çoxluğundan ibarət olur.
- insan təfəkkürünün məhsulu olan biliklər, nəzəriyyələr, fərziyyələr və s.
- funksionallığı prosesində vəziyyət dəyişməsi baş verir

118 Maddi sistemlər hansıdır?

- elementlərinin istənilən andakı vəziyyəti özündən əvvəlki və ya sonrakı andakı vəziyyəti ilə tamamilə müəyyən olunur.
- müəyyən vaxt ərzində sistemin vəziyyəti dəyişmir
- insan təfəkkürünün məhsulu olan biliklər, nəzəriyyələr, fərziyyələr və s.
- maddi obyektlər çoxluğundan ibarət olur.
- funksionallığı prosesində vəziyyət dəyişməsi baş verir

119 Sistemlərin idarə olunma qaydasına görə (sistem daxilində) görə təsnifatı hansıdır?

- “Qara qutu” tipli sistemlər, parametrləşdirilməmiş sistemlər, parametrləşdirilmiş sistemlər, “Ağ (şəffaf) qutu” tipli sistemlər;
- süni sistemlər, təbii sistemlər, virtual sistemlər, qarışıq sistemlər;
- açıq sistemlər, qapalı sistemlər;
- xaricdən idarə olunan sistemlər, daxilədən idarə olunan sistemlər, kombinə edilmiş idarə olunan sistemlər;
- keyfiyyət parametrlili sistemlər, kəmiyyət parametrlili sistemlər, qarışıq (kəmiyyət-keyfiyyət) təsvirli sistemlər;

120 Sistemlərin fəaliyyət qanununun (qanunlarının) təsvirinə görə təsnifatı hansıdır?

- xaricdən idarə olunan sistemlər, daxilədən idarə olunan sistemlər, kombinə edilmiş idarə olunan sistemlər;
- süni sistemlər, təbii sistemlər, virtual sistemlər, qarışıq sistemlər;
- açıq sistemlər, qapalı sistemlər;
- “Qara qutu” tipli sistemlər, parametrləşdirilməmiş sistemlər, parametrləşdirilmiş sistemlər, “Ağ (şəffaf) qutu” tipli sistemlər;
- keyfiyyət parametrlili sistemlər, kəmiyyət parametrlili sistemlər, qarışıq (kəmiyyət-keyfiyyət) təsvirli sistemlər;

121 Sistemlərin dəyişənlərinin təsvirinə görə təsnifatı hansıdır?

- xaricdən idarə olunan sistemlər, daxilədən idarə olunan sistemlər, kombinə edilmiş idarə olunan sistemlər;
- süni sistemlər, təbii sistemlər, virtual sistemlər, qarışıq sistemlər;
- açıq sistemlər, qapalı sistemlər;
- keyfiyyət parametrlili sistemlər, kəmiyyət parametrlili sistemlər, qarışıq (kəmiyyət-keyfiyyət) təsvirli sistemlər;
- “Qara qutu” tipli sistemlər, parametrləşdirilməmiş sistemlər, parametrləşdirilmiş sistemlər, “Ağ (şəffaf) qutu” tipli sistemlər;

122 Sistemlərin mənşəyinə (elementləri, əlaqələri, altsistemləri) görə təsnifatı hansıdır?

- xaricdən idarə olunan sistemlər, daxilədən idarə olunan sistemlər, kombinə edilmiş idarə olunan sistemlər;
- keyfiyyət parametrlili sistemlər, kəmiyyət parametrlili sistemlər, qarışıq (kəmiyyət-keyfiyyət) təsvirli sistemlər;
- açıq sistemlər, qapalı sistemlər;
- süni sistemlər, təbii sistemlər, virtual sistemlər, qarışıq sistemlər;
- “Qara qutu” tipli sistemlər, parametrləşdirilməmiş sistemlər, parametrləşdirilmiş sistemlər, “Ağ (şəffaf) qutu” tipli sistemlər;

123 Sistemlərin ətraf mühitə münasibətinə görə təsnifatı hansıdır?

- xaricdən idarə olunan sistemlər, daxilədən idarə olunan sistemlər, kombinə edilmiş idarə olunan sistemlər;
- keyfiyyət parametrlili sistemlər, kəmiyyət parametrlili sistemlər, qarışıq (kəmiyyət-keyfiyyət) təsvirli sistemlər;

- süni sistemlər, təbii sistemlər, virtual sistemlər, qarışıq sistemlər;
- açıq sistemlər, qapalı sistemlər;
- “Qara qutu” tipli sistemlər, parametrləşdirilməmiş sistemlər, parametrləşdirilmiş sistemlər, “Ağ (şəffaf) qutu” tipli sistemlər;

124 Nəzəri metodlar: virtuallaşdırma necə xarakterizə olunur?

- sistem haqqında biliklərin işarə və ya düsturların, yəni süni mənşəli dillərin, məsələn, riyazi dilin köməyi ilə (və ya riyazi, formal təsvir, təqdimat) əldə olunması;
- sistem və ya proses haqqında biliklərin bəzi, məhz bu məqsədə görə formalaşdırılmış aksiomların və bu sistem aksiomlarından nəticə kimi alınmış qaydalarının köməyi ilə əldə olunması;
- sistem haqqında biliklərin onun ağılda, düşüncədə mücərrəd təzahürlər haqqındakı biliklər əsasında əldə olunması;
- sistem haqqında biliklərin xüsusi mühitin, şəraitin, situasiyanın yaradılması ilə əldə olunması.
- sistem və ya onun alt sistemləri haqqında biliklərin həqiqətdə mövcud olmayan sistem və/və ya alt sistemi fikrən qurmaq, düşüncədə təsəvvür etmək yolu ilə əldə olunması;

125 Nəzəri metodlar: aksiomalaşdırma necə xarakterizə olunur?

- sistem haqqında biliklərin xüsusi mühitin, şəraitin, situasiyanın yaradılması ilə əldə olunması.
- sistem və ya proses haqqında biliklərin bəzi, məhz bu məqsədə görə formalaşdırılmış aksiomların və bu sistem aksiomlarından nəticə kimi alınmış qaydalarının köməyi ilə əldə olunması;
- sistem haqqında biliklərin onun ağılda, düşüncədə mücərrəd təzahürlər haqqındakı biliklər əsasında əldə olunması;
- sistem və ya onun alt sistemləri haqqında biliklərin həqiqətdə mövcud olmayan sistem və/və ya alt sistemi fikrən qurmaq, düşüncədə təsəvvür etmək yolu ilə əldə olunması;
- sistem haqqında biliklərin işarə və ya düsturların, yəni süni mənşəli dillərin, məsələn, riyazi dilin köməyi ilə (və ya riyazi, formal təsvir, təqdimat) əldə olunması;

126 Nəzəri metodlar: formalaşdırma necə xarakterizə olunur?

- sistem haqqında biliklərin xüsusi mühitin, şəraitin, situasiyanın yaradılması ilə əldə olunması.
- sistem və ya proses haqqında biliklərin bəzi, məhz bu məqsədə görə formalaşdırılmış aksiomların və bu sistem aksiomlarından nəticə kimi alınmış qaydalarının köməyi ilə əldə olunması;
- sistem haqqında biliklərin işarə və ya düsturların, yəni süni mənşəli dillərin, məsələn, riyazi dilin köməyi ilə (və ya riyazi, formal təsvir, təqdimat) əldə olunması;
- sistem haqqında biliklərin onun ağılda, düşüncədə mücərrəd təzahürlər haqqındakı biliklər əsasında əldə olunması;
- sistem və ya onun alt sistemləri haqqında biliklərin həqiqətdə mövcud olmayan sistem və/və ya alt sistemi fikrən qurmaq, düşüncədə təsəvvür etmək yolu ilə əldə olunması;

127 Nəzəri metodlar: ideallaşdırma necə xarakterizə olunur?

- sistem haqqında biliklərin xüsusi mühitin, şəraitin, situasiyanın yaradılması ilə əldə olunması.
- sistem və ya onun alt sistemləri haqqında biliklərin həqiqətdə mövcud olmayan sistem və/və ya alt sistemi fikrən qurmaq, düşüncədə təsəvvür etmək yolu ilə əldə olunması;
- sistem haqqında biliklərin onun ağılda, düşüncədə mücərrəd təzahürlər haqqındakı biliklər əsasında əldə olunması;
- sistem haqqında biliklərin işarə və ya düsturların, yəni süni mənşəli dillərin, məsələn, riyazi dilin köməyi ilə (və ya riyazi, formal təsvir, təqdimat) əldə olunması;
- sistem və ya proses haqqında biliklərin bəzi, məhz bu məqsədə görə formalaşdırılmış aksiomların və bu sistem aksiomlarından nəticə kimi alınmış qaydalarının köməyi ilə əldə olunması;

128 Nəzəri metodlar: mücərrəddən konkretə keçid (yüksəliş) necə xarakterizə olunur?

- sistem və ya onun alt sistemləri haqqında biliklərin həqiqətdə mövcud olmayan sistem və/və ya alt sistemi fikrən qurmaq, düşüncədə təsəvvür etmək yolu ilə əldə olunması;
- sistem haqqında biliklərin onun ağılda, düşüncədə mücərrəd təzahürlər haqqındakı biliklər əsasında əldə olunması;
- sistem haqqında biliklərin xüsusi mühitin, şəraitin, situasiyanın yaradılması ilə əldə olunması.
- sistem və ya proses haqqında biliklərin bəzi, məhz bu məqsədə görə formalaşdırılmış aksiomların və bu sistem aksiomlarından nəticə kimi alınmış qaydalarının köməyi ilə əldə olunması;

- sistem haqqında biliklərin işarə və ya düsturların, yəni süni mənşəli dillərin, məsələn, riyazi dilin köməyi ilə (və ya riyazi, formal təsvir, təqdimat) əldə olunması;

129 Empirik-nəzəri metodlar: vizuallaşdırma necə xarakterizə olunur?

- müəyyən alt sistemlərini, əlaqələrini və elementlərini düşünülmüş, dərk edilmiş şəkildə yenidən yaratmaqla sistem haqqında biliyin axtarılması;
- aktuallaşdırılan sistemin vəziyyətlərinin əyani və ya vizual təqdimatının köməyi ilə informasiyanın əldə olunması.
- modellər və/və ya alətlərin köməyi ilə obyekt haqqında biliyin əldə olunması;
- nəzəri tədqiqatın məntiqi və metodik üsulları sistemi - alt sistemlər haqqındakı biliklər və müşahidələrə, təcrübəyə əsasən sistem haqqında biliyin əldə olunması;
- statik vəziyyətdən dinamik vəziyyətə çevrilməklə informasiyanın əldə olunması;

130 Empirik-nəzəri metodlar: aktuallaşdırma necə xarakterizə olunur?

- müəyyən alt sistemlərini, əlaqələrini və elementlərini düşünülmüş, dərk edilmiş şəkildə yenidən yaratmaqla sistem haqqında biliyin axtarılması;
- statik vəziyyətdən dinamik vəziyyətə çevrilməklə informasiyanın əldə olunması;
- obyekt və ya sistem maketi üzrə yəni, struktur, funksional, təşkilati və texnoloji alt sistemlərin sadə şəkildə təqdim olunması vasitəsilə, bu alt sistemlərin qarşılıqlı təsirlərinin və əlaqələrinin başa düşülməsi üçün informasiyanı saxlamaqla informasiyanın əldə olunması;
- modellər və/və ya alətlərin köməyi ilə obyekt haqqında biliyin əldə olunması;
- nəzəri tədqiqatın məntiqi və metodik üsulları sistemi - alt sistemlər haqqındakı biliklər və müşahidələrə, təcrübəyə əsasən sistem haqqında biliyin əldə olunması;

131 Empirik-nəzəri metodlar: maketləşdirmə necə xarakterizə olunur?

- modellər və/və ya alətlərin köməyi ilə obyekt haqqında biliyin əldə olunması;
- obyekt və ya sistem maketi üzrə yəni, struktur, funksional, təşkilati və texnoloji alt sistemlərin sadə şəkildə təqdim olunması vasitəsilə, bu alt sistemlərin qarşılıqlı təsirlərinin və əlaqələrinin başa düşülməsi üçün informasiyanı saxlamaqla informasiyanın əldə olunması;
- müəyyən alt sistemlərini, əlaqələrini və elementlərini düşünülmüş, dərk edilmiş şəkildə yenidən yaratmaqla sistem haqqında biliyin axtarılması;
- sistem haqqında biliklərə əsasən alt sistemlər haqqında biliklərin əldə olunması; problemi müəyyənləşdirmək və sonra onun həlli situasiyalarını axtarmaq;
- nəzəri tədqiqatın məntiqi və metodik üsulları sistemi - alt sistemlər haqqındakı biliklər və müşahidələrə, təcrübəyə əsasən sistem haqqında biliyin əldə olunması;

132 Empirik-nəzəri metodlar: məntiqi metod necə xarakterizə olunur?

- sistem haqqında biliyin onun əvvəlki dövrlərdəki, real mövcud olan və ya düşünülmüş, ehtimal olunan (virtual) tarixindən istifadə etməklə əldə olunması
- müəyyən alt sistemlərini, əlaqələrini və elementlərini düşünülmüş, dərk edilmiş şəkildə yenidən yaratmaqla sistem haqqında biliyin axtarılması;
- sistem haqqında biliklərə əsasən alt sistemlər haqqında biliklərin əldə olunması; problemi müəyyənləşdirmək və sonra onun həlli situasiyalarını axtarmaq;
- nəzəri tədqiqatın məntiqi və metodik üsulları sistemi - alt sistemlər haqqındakı biliklər və müşahidələrə, təcrübəyə əsasən sistem haqqında biliyin əldə olunması;
- modellər və/və ya alətlərin köməyi ilə obyekt haqqında biliyin əldə olunması;

133 İdrak prosesi nədir?

- planlaşdırma, əməliyyat kompleksləri, resursların idarə edilməsi və sistemin inkişaf etdirilməsi;
- informasiyanın aktuallaşdırılmasının iyerarxik sistemidir, hansı ki, iyerarxiyanın hər bir növbəti səviyyəsindəki bilik özündən əvvəlki səviyyədəki biliyin aktuallaşdırılmasının inteqral nəticəsidir, adi hissi qavramadan mürəkkəb aksiomatik və müəyyən nəzəriyyəyə qədər informasiya resurslarının inteqrasiyası prosesidir;
- qərar qəbulu ilə əlaqədar fəaliyyətin başlanmasına qədər məqsədlərin formalaşdırılması və onların səviyyələrinin aydınlaşdırılması;
- məqsədlərin, metodların və onlara nail olma vasitələrinin bütün mümkün, planlaşdırılmış nəticələrinin geniş, hərtərəfli olaraq qiymətləndirilməsi;
- qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olmaq üçün maksimum effektin və müvafiq seçimin həyata keçirilməsi;

134 Empirik-nəzəri metodlar: tarixi metod necə xarakterizə olunur?

- nəzəri tədqiqatın məntiqi və metodik üsulları sistemi - alt sistemlər haqqındakı biliklər və müşahidələrə, təcrübəyə əsasən sistem haqqında biliyin əldə olunması;
- modellər və/və ya alətlərin köməyi ilə obyekt haqqında biliyin əldə olunması;
- sistem haqqında biliyin onun əvvəlki dövrlərdəki, real mövcud olan və ya düşünülmən, ehtimal olunan (virtual) tarixindən istifadə etməklə əldə olunması
- alt sistemlər haqqındakı biliklərə əsasən sistem haqqında biliklərin əldə olunması; əvvəlcə səmərəli həlli, situasiyaları, sonra onun həll edəcəyi problemi müəyyən etmək;
- sistem haqqında biliklərə əsasən alt sistemlər haqqında biliklərin əldə olunması; problemi müəyyənləşdirmək və sonra onun həlli situasiyalarını axtarmaq;

135 Empirik-nəzəri metodlar: modelləşdirmə necə xarakterizə olunur?

- sistem haqqında biliyin onun əvvəlki dövrlərdəki, real mövcud olan və ya düşünülmən, ehtimal olunan (virtual) tarixindən istifadə etməklə əldə olunması
- modellər və/və ya alətlərin köməyi ilə obyekt haqqında biliyin əldə olunması;
- alt sistemlər haqqındakı biliklərə əsasən sistem haqqında biliklərin əldə olunması; əvvəlcə səmərəli həlli, situasiyaları, sonra onun həll edəcəyi problemi müəyyən etmək;
- sistem haqqında biliklərə əsasən alt sistemlər haqqında biliklərin əldə olunması; problemi müəyyənləşdirmək və sonra onun həlli situasiyalarını axtarmaq;
- nəzəri tədqiqatın məntiqi və metodik üsulları sistemi - alt sistemlər haqqındakı biliklər və müşahidələrə, təcrübəyə əsasən sistem haqqında biliyin əldə olunması;

136 Empirik-nəzəri metodlar: evristika necə xarakterizə olunur?

- sistem haqqında biliyin onun əvvəlki dövrlərdəki, real mövcud olan və ya düşünülmən, ehtimal olunan (virtual) tarixindən istifadə etməklə əldə olunması.
- nəzəri tədqiqatın məntiqi və metodik üsulları sistemi - alt sistemlər haqqındakı biliklər və müşahidələrə, təcrübəyə əsasən sistem haqqında biliyin əldə olunması;
- alt sistemlər haqqındakı biliklərə əsasən sistem haqqında biliklərin əldə olunması; əvvəlcə səmərəli həlli, situasiyaları, sonra onun həll edəcəyi problemi müəyyən etmək;
- sistem haqqında biliklərə əsasən alt sistemlər haqqında biliklərin əldə olunması; problemi müəyyənləşdirmək və sonra onun həlli situasiyalarını axtarmaq;
- modellər və/və ya alətlərin köməyi ilə obyekt haqqında biliyin əldə olunması;

137 Empirik-nəzəri metodlar: deduksiya necə xarakterizə olunur?

- alt sistemlər haqqındakı biliklərə əsasən sistem haqqında biliklərin əldə olunması; əvvəlcə səmərəli həlli, situasiyaları, sonra onun həll edəcəyi problemi müəyyən etmək;
- sistem haqqında biliklərə əsasən alt sistemlər haqqında biliklərin əldə olunması; problemi müəyyənləşdirmək və sonra onun həlli situasiyalarını axtarmaq;
- sistem haqqında biliyin onun əvvəlki dövrlərdəki, real mövcud olan və ya düşünülmən, ehtimal olunan (virtual) tarixindən istifadə etməklə əldə olunması.
- modellər və/və ya alətlərin köməyi ilə obyekt haqqında biliyin əldə olunması;
- alt sistemlər haqqındakı biliklər və müşahidələrə, təcrübəyə əsasən sistem haqqında biliyin əldə olunması.

138 Empirik-nəzəri metodlar: induksiya necə xarakterizə olunur?

- sistem haqqında biliklərə əsasən alt sistemlər haqqında biliklərin əldə olunması; problemi müəyyənləşdirmək və sonra onun həlli situasiyalarını axtarmaq;
- alt sistemlər haqqındakı biliklərə əsasən sistem haqqında biliklərin əldə olunması; əvvəlcə səmərəli həlli, situasiyaları, sonra onun həll edəcəyi problemi müəyyən etmək;
- sistem haqqında biliyin onun əvvəlki dövrlərdəki, real mövcud olan və ya düşünülmən, ehtimal olunan (virtual) tarixindən istifadə etməklə əldə olunması.
- modellər və/və ya alətlərin köməyi ilə obyekt haqqında biliyin əldə olunması;
- alt sistemlər haqqındakı biliklər və müşahidələrə, təcrübəyə əsasən sistem haqqında biliyin əldə olunması.

139 Empirik-nəzəri metodlar: kompozisiya necə xarakterizə olunur?

- mühitlə qarşılıqlı əlaqələrinin saxlamaqla sistemin alt sistemlərə bölünməsi;
- qarşılıqlı əlaqələrin aydınlaşdırılması məqsədilə alt sistemlərin sistemə birləşdirilməsi;

- obyektin (və ya obyektlərin) ümumi xüsusiyyətlərinin və tərəflərinin müəyyən edilməsi, sistemin və ya obyektin onların modelləri ilə əvəz olunması;
- mühitlə qarşılıqlı əlaqələrin saxlanması şərti ilə alt sistemlərin sistemə birləşdirilməsi;
- qarşılıqlı əlaqələrinin aşkara çıxarılması məqsədilə sistemin alt sistemlərə bölünməsi;

140 Empirik-nəzəri metodlar: sintez necə xarakterizə olunur?

- mühitlə qarşılıqlı əlaqələrin saxlanması şərti ilə alt sistemlərin sistemə birləşdirilməsi
- qarşılıqlı əlaqələrin aydınlaşdırılması məqsədilə alt sistemlərin sistemə birləşdirilməsi;
- obyektin (və ya obyektlərin) ümumi xüsusiyyətlərinin və tərəflərinin müəyyən edilməsi, sistemin və ya obyektin onların modelləri ilə əvəz olunması;
- qarşılıqlı əlaqələrinin aşkara çıxarılması məqsədilə sistemin alt sistemlərə bölünməsi;
- mühitlə qarşılıqlı əlaqələrinin saxlamaqla sistemin alt sistemlərə bölünməsi;

141 Empirik-nəzəri metodlar: dekompozisiya necə xarakterizə olunur?

- mühitlə qarşılıqlı əlaqələrin saxlanması şərti ilə alt sistemlərin sistemə birləşdirilməsi
- qarşılıqlı əlaqələrin aydınlaşdırılması məqsədilə alt sistemlərin sistemə birləşdirilməsi;
- mühitlə qarşılıqlı əlaqələrinin saxlamaqla sistemin alt sistemlərə bölünməsi;
- obyektin (və ya obyektlərin) ümumi xüsusiyyətlərinin və tərəflərinin müəyyən edilməsi, sistemin və ya obyektin onların modelləri ilə əvəz olunması;
- qarşılıqlı əlaqələrinin aşkara çıxarılması məqsədilə sistemin alt sistemlərə bölünməsi;

142 Empirik-nəzəri metodlar: təhlil necə xarakterizə olunur?

- mühitlə qarşılıqlı əlaqələrin saxlanması şərti ilə alt sistemlərin sistemə birləşdirilməsi.
- qarşılıqlı əlaqələrinin aşkara çıxarılması məqsədilə sistemin alt sistemlərə bölünməsi;
- obyektin (və ya obyektlərin) ümumi xüsusiyyətlərinin və tərəflərinin müəyyən edilməsi, sistemin və ya obyektin onların modelləri ilə əvəz olunması;
- mühitlə qarşılıqlı əlaqələrinin saxlamaqla sistemin alt sistemlərə bölünməsi;
- qarşılıqlı əlaqələrin aydınlaşdırılması məqsədilə alt sistemlərin sistemə birləşdirilməsi;

143 Empirik-nəzəri metodlar: mücərrədləşdirmə necə xarakterizə olunur?

- qarşılıqlı əlaqələrinin aşkara çıxarılması məqsədilə sistemin alt sistemlərə bölünməsi;
- obyektin (və ya obyektlərin) ümumi xüsusiyyətlərinin və tərəflərinin müəyyən edilməsi, sistemin və ya obyektin onların modelləri ilə əvəz olunması;
- mühitlə qarşılıqlı əlaqələrin saxlanması şərti ilə alt sistemlərin sistemə birləşdirilməsi.
- qarşılıqlı əlaqələrin aydınlaşdırılması məqsədilə alt sistemlərin sistemə birləşdirilməsi;
- mühitlə qarşılıqlı əlaqələrinin saxlamaqla sistemin alt sistemlərə bölünməsi;

144 Empirik metodlar: təcrübə necə xarakterizə olunur?

- ilkin informasiyanın yığılması və ya sistem haqqında (sistemdə) empirik sübutlar;
- tədqiq olunan sistemlərin (sistemin) xüsusiyyətlərini aşkara çıxarmaq üçün məqsədyönlü dəyişikliklər;
- sistem haqqında (sistemdə) empirik sübutlar.
- axtarış, empirik faktların dürüst ifadə olunması;
- tədqiq olunan sistem və ya sistemlərin oxşarlıq və fərqlərin müəyyən edilməsi;

145 Empirik metodlar: ölçmə necə xarakterizə olunur?

- ilkin informasiyanın yığılması və ya sistem haqqında (sistemdə) empirik sübutlar;
- axtarış, empirik faktların dürüst ifadə olunması;
- düzgün cavab yoxdur.
- tədqiq olunan sistemlərin (sistemin) xüsusiyyətlərini aşkara çıxarmaq üçün məqsədyönlü dəyişikliklər;
- tədqiq olunan sistem və ya sistemlərin oxşarlıq və fərqlərin müəyyən edilməsi;

146 Empirik metodlar: müqayisə necə xarakterizə olunur?

- düzgün cavab yoxdur.

- tədqiq olunan sistem və ya sistemlərin oxşarlıq və fərqlərin müəyyən edilməsi;
- ilkin informasiyanın yığılması və ya sistem haqqında (sistemdə) empirik sübutlar;
- axtarış, empirik faktların dürüst ifadə olunması;
- tədqiq olunan sistemlərin (sistemin) xüsusiyyətlərini aşkara çıxarmaq üçün məqsədyönlü dəyişikliklər;

147 Empirik metodlar: müşahidə necə xarakterizə olunur?

- düzgün cavab yoxdur.
- ilkin informasiyanın yığılması və ya sistem haqqında (sistemdə) empirik sübutlar;
- tədqiq olunan sistem və ya sistemlərin oxşarlıq və fərqlərin müəyyən edilməsi;
- axtarış, empirik faktların dürüst ifadə olunması;
- tədqiq olunan sistemlərin (sistemin) xüsusiyyətlərini aşkara çıxarmaq üçün məqsədyönlü dəyişikliklər;

148 Informasiyanın alınması və istifadəsi metodlarının tiplərinə aid deyil?

- empirik (təcrübi) metodlar;
- bütün cavablar doğrudur.
- empirik (təcrübi) metodlar, empirik-nəzəri informasiyanın alınması metodları;
- empirik-nəzəri metodlar (qarışıq, yarıempirik)
- nəzəri metodlar;

149 Informasiyanın (məlumatın) əsas xüsusiyyətləri hansıdır?

- aktualıq və əhəmiyyətlik, aydınlıq;
- informativlik və dəyərlik, kütləvilik;
- seçmə qabiliyyəti, ünvanlılıq, məxfilik;
- bütün cavablar doğrudur.
- tamlıq, kodlaşdırma qabiliyyəti və qənaətçilik;

150 Informasiya fəlsəfi aspektdə necə ola bilər?

- sabit, dəyişən, qarışıq – şərti-sabit;
- federativ, məhəlli, yerli, hüquqi səxsə aid olan, fiziki səxsə aid olan.
- statistik, kommertiya, normativ, sorğu, elmi, tədris, metodik və s. qarışıq;
- açıq və ya ümumi istifadəli, qapalı və ya məxfi;
- texniki, iqtisqdi, dünyagörüşü, estetik, dini, elmi, məişət, texnoloji;

151 Predmet sahəsinə, istifadə xarakterinə görə informasiya necə ola bilər?

- federativ, məhəlli, yerli, hüquqi səxsə aid olan, fiziki səxsə aid olan.
- dünyagörüşü, estetik, dini, elmi, məişət, texniki, iqtisqdi, texnoloji.
- statistik, kommertiya, normativ, sorğu, elmi, tədris, metodik və s. qarışıq;
- sabit, dəyişən, qarışıq – şərti-sabit;
- açıq və ya ümumi istifadəli, qapalı və ya məxfi;

152 Müdaxilə imkanına görə informasiya necə ola bilər?

- federativ, məhəlli, yerli, hüquqi səxsə aid olan, fiziki səxsə aid olan.
- açıq və ya ümumi istifadəli, qapalı və ya məxfi;
- sabit, dəyişən, qarışıq – şərti-sabit;
- ilkin, təkrar;
- statik, dinamik;

153 Ərazi nisbətində görə informasiya necə ola bilər?

- ilkin, aralıq, son;
- federativ, məhəlli, yerli, hüquqi səxsə aid olan, fiziki səxsə aid olan.
- statik, dinamik;
- ilkin, təkrar;

- sabit, dəyişən, qarışıq – şərti-sabit;

154 Sistemin strukturuna görə informasiya necə ola bilər?

- statik, dinamik;
 idarəedici, məsləhətçi, çevirici.
 ilkin, aralıq, son;
 sabit, dəyişən, qarışıq – şərti-sabit;
 ilkin, təkrar;

155 Sistemin elementlərinə görə informasiya necə ola bilər?

- sintaksis, semantik, pragmatik;
 statik, dinamik;
 ilkin, aralıq, son;
 sabit, dəyişən, qarışıq – şərti-sabit;
 ilkin, təkrar;

156 İnformasiya nədir?

- düzgün cavab yoxdur.
 müəyyən məlumatlar, biliklər ardıcılığıdır, hansı ki, müəyyən simvol, obraz, işarə, hərəkət, səs və s. tipli işarələrin köməyi ilə aktuallaşdırılır, bir sıra semantik mənaları nəzərə alınmaqla baxılan verilənlərdir;
 semantik mənaları nəzərə alınmadan mənbəyinin köməyi ilə aktuallaşdırılmış sintetik siqnallar, obrazlardır;
 müəyyən məqsəd və struktur əldə etməyi təmin edən informasiyadır;
 müəyyən məlumatlar, aktuallaşdırılmış sintetik siqnallardır;

157 Verilənlər nədir?

- düzgün cavab yoxdur.
 müəyyən məqsəd və struktur əldə etməyi təmin edən informasiyadır;
 müəyyən məlumatlar, biliklər ardıcılığıdır, hansı ki, müəyyən simvol, obraz, işarə, hərəkət, səs və s. tipli işarələrin köməyi ilə aktuallaşdırılır;
 semantik mənaları nəzərə alınmadan mənbəyinin köməyi ilə aktuallaşdırılmış sintetik siqnallar, obrazlardır;
 müəyyən məlumatlar, aktuallaşdırılmış sintetik siqnallardır;

158 Sistemin məqsədinə görə informasiya necə ola bilər?

- sintaksis, semantik, pragmatik;
 ilkin, təkrar;
 sabit, dəyişən, qarışıq – şərti-sabit;
 ilkin, aralıq, son;
 statik, dinamik;

159 İstifadə mərhələlərinə görə informasiya necə ola bilər?

- idarəedici, məsləhətçi, çevirici.
 sabit, dəyişən, qarışıq – şərti-sabit;
 ilkin, aralıq, son;
 ilkin, təkrar;
 statik, dinamik;

160 Aktuallaşdırılması zamanı dəyişənliyinə görə informasiya necə ola bilər?

- idarəedici, məsləhətçi, çevirici.
 ilkin, təkrar;
 ilkin, aralıq, son;
 sabit, dəyişən, qarışıq – şərti-sabit;
 statik, dinamik;

161 Problemin son nəticəsinə görə informasiya necə ola bilər?

- idarəedici, məsləhətçi, çevirici.
- ilkin, təkrar;
- sabit, dəyişən, qarışıq – şərti-sabit
- ilkin, aralıq, son;
- statik, dinamik;

162 Hansı informasiya daxili, sistem daxili informasiya adlanır?

- sistemdə qeyri-müəyyənliyi aradan qaldan informasiya.
- sistemin ətraf mühitə verdiyi, ötürdüyü informasiya;
- sistemin ətraf mühitdən qəbul etdiyi informasiya;
- ancaq sistemin daxilində saxlanılan, yenidən işlənən, istifadə olunan informasiya;
- sistemin alt sistemləri tərəfindən aktuallaşdırılan informasiya;

163 Hansı informasiya çıxış informasiya adlanır(ətraf mühitə nəzərən)?

- sistemdə qeyri-müəyyənliyi aradan qaldan informasiya.
- ancaq sistemin daxilində saxlanılan, yenidən işlənən, istifadə olunan informasiya;
- sistemin ətraf mühitdən qəbul etdiyi informasiya;
- sistemin ətraf mühitə verdiyi, ötürdüyü informasiya;
- sistemin alt sistemləri tərəfindən aktuallaşdırılan informasiya;

164 Hansı informasiya giriş informasiya adlanır (sistemə nəzərən)?

- sistemdə qeyri-müəyyənliyi aradan qaldan informasiya.
- ancaq sistemin daxilində saxlanılan, yenidən işlənən, istifadə olunan informasiya;
- sistemin ətraf mühitə verdiyi, ötürdüyü informasiya;
- sistemin ətraf mühitdən qəbul etdiyi informasiya;
- sistemin alt sistemləri tərəfindən aktuallaşdırılan informasiya;

165 Informasiya anlayışı ehtimal nəzəriyyəsi baxımdan necə izah edilir?

- sistemdə müxtəlifliyi əks etdirir və ötürür;
- uyğunlaşma idarəetmə prosesində sistemin xarici aləmdən alır;
- müəyyən informasiyalı-məntiqi (infoloji – məlumatlardan, verilənlərdən, biliklərdən, mücərrədliklərdən, struktur sxemlərdən və s. ibarət olan) modellərin dəyişikliyinə səbəb olur;
- düzgün cavab yoxdur.
- sistemdə qeyri-müəyyənliyi aradan qaldırır;

166 Informasiya anlayışı fəlsəfi baxımdan necə izah edilir?

- sistemdə müxtəlifliyi əks etdirir və ötürür;
- uyğunlaşma idarəetmə prosesində sistemin xarici aləmdən alır;
- müəyyən informasiyalı-məntiqi (infoloji – məlumatlardan, verilənlərdən, biliklərdən, mücərrədliklərdən, struktur sxemlərdən və s. ibarət olan) modellərin dəyişikliyinə səbəb olur;
- materiyanın inkası, idrak atributu, sistemin “intellektuallığı” sayılır.
- sistemdə qeyri-müəyyənliyi aradan qaldırır;

167 Informasiya anlayışı fizioloji, biokibernetik baxımdan necə izah edilir?

- materiyanın inkası, idrak atributu, sistemin “intellektuallığı” sayılır.
- uyğunlaşma idarəetmə prosesində sistemin xarici aləmdən alır;
- müəyyən informasiyalı-məntiqi (infoloji – məlumatlardan, verilənlərdən, biliklərdən, mücərrədliklərdən, struktur sxemlərdən və s. ibarət olan) modellərin dəyişikliyinə səbəb olur;
- sistemdə müxtəlifliyi əks etdirir və ötürür;
- sistemdə qeyri-müəyyənliyi aradan qaldırır;

168 Informasiya anlayışı əlaqə və münasibətlər kimi necə izah edilir?

- materiyanın inkası, idrak atributu, sistemin “intellektuallığı” sayılır.
- uyğunlaşma idarəetmə prosesində sistemin xarici aləmdən alır;
- müəyyən informasiyalı-məntiqi (infooloji – məlumatlardan, verilənlərdən, biliklərdən, mücərrədliklərdən, struktur sxemlərdən və s. ibarət olan) modellərin dəyişikliyinə səbəb olur;
- sistemdə qeyri-müəyyənliyi aradan qaldırır;
- sistemdə müxtəlifliyin əks etdirir və ötürür;

169 Informasiya anlayışı məlumat kimi necə izah edilir?

- materiyanın inkası, idrak atributu, sistemin “intellektuallığı” sayılır.
- sistemdə qeyri-müəyyənliyi aradan qaldırır;
- müəyyən informasiyalı-məntiqi (infooloji – məlumatlardan, verilənlərdən, biliklərdən, mücərrədliklərdən, struktur sxemlərdən və s. ibarət olan) modellərin dəyişikliyinə səbəb olur;
- uyğunlaşma idarəetmə prosesində sistemin xarici aləmdən alır;
- sistemdə müxtəlifliyin əks etdirir və ötürür;

170 Informasiya anlayışı hər hansı mahiyyət kimi necə izah edilir?

- materiyanın inkası, idrak atributu, sistemin “intellektuallığı” sayılır.
- sistemdə qeyri-müəyyənliyi aradan qaldırır;
- uyğunlaşma idarəetmə prosesində sistemin xarici aləmdən alınır;
- müəyyən informasiyalı-məntiqi (infooloji – məlumatlardan, verilənlərdən, biliklərdən, mücərrədliklərdən, struktur sxemlərdən və s. ibarət olan) modellərin dəyişikliyinə səbəb olur;
- sistemdə müxtəlifliyin əks etdirir və ötürür;

171 Xartli və Şennon düsturlarının əsas mənfə cəhəti nədir?

- doğru cavab yoxdur
- vəziyyəti fərqləndirə bilir, mürəkkəb və açıq sistemlərin vəziyyətlərinin fərqləndirə bilir və ancaq açıq sistemlərdə tətbiq oluna bilər
- açıq sistemlərdə tətbiq oluna bilər
- mürəkkəb və açıq sistemlərin vəziyyətlərini fərqləndirə bilmir
- vəziyyəti fərqləndirmir (məsələn, eyniəhtimallı nəticələri), mürəkkəb və açıq sistemlərin vəziyyətlərinin fərqləndirə bilmir və ancaq informasiyanın məzmunu nəzərə alınmadan qapalı sistemlərdə tətbiq oluna bilər

172 Xartli və Şennon düsturlarının əsas müsbət cəhəti nədir?

- baxılan sistemin semantik xüsusiyyətlərindən kənar olmasıdır.
- baxılan sistemin semantik və keyfiyyət, fərdi xüsusiyyətlərindən kənar olmasıdır.
- baxılan sistemin semantik və keyfiyyət xüsusiyyətlərindən kənar olmasıdır.
- baxılan sistemin fərdi xüsusiyyətlərindən kənar olmasıdır.
- baxılan sistemin keyfiyyət, fərdi xüsusiyyətlərindən kənar olmasıdır.

173 Struktur yanaşmada ən kiçik bölünməz informasiya vahidi hansıdır?

- sətir;
- informasiya bazası.
- göstərici;
- massiv;
- rekvizit;

174 Struktur yanaşmada informasiyanın təşkilinin hansı strukturlarına baxılır?

- iyerarxik;
- iyerarxik və şəbəkə;
- matris;
- şəbəkə;
- məntiqi və fiziki;

175 İnformasiyanın pragmatik aspektdə öyrənilməsi istehlakçılar üçün hansı imkan yaradır?

- informasiyanın işlədilməsinin texniki vasitələrini hesablamağa;
- faydasız sənədlər küliyyatının miqdarını müəyyənləşdirməyə;
- faydalı informasiyanın həcmi müəyyənləşdirməyə;
- bütün cavablar doğrudur.
- informasiyanın zərurilik və kafilik dərəcəsini müəyyənləşdirməyə;

176 İnforsiasiyaya praqmatik aspektdə baxıldıqda nə müəyyən edilir:

- idarəetmə prosesində idarəetmə qərarlarının qəbulu üçün informasiyanın praktiki cəhətdən nə qədər faydalı və qiymətli olması;
- qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olmaq üçün maksimum effektin və müvafiq seçimin həyata keçirilməsi;
- qərar qəbulu ilə əlaqədar fəaliyyətin başlanmasına qədər məqsədlərin formalaşdırılması və onların səviyyələrinin aydınlaşdırılması;
- məqsədlərin, metodların və onlara nail olma vasitələrinin bütün mümkün, planlaşdırılmış nəticələrinin geniş, hərtərəfli olaraq qiymətləndirilməsi;
- planlaşdırma, əməliyyat kompleksləri, resursların idarə edilməsi və sistemin inkişaf etdirilməsi;

177 İnforsiasiya semantik (məna) tədqiq edildikdə imkan yaranır:

- idarəetmə obyektinin vəziyyətini əks etdirən informasiyanın məzmununu açmağa;
- işarələr arasında olan münasibətlərin öyrənilməsinə;
- ölçü vahidlərinin məna öyrənilməsinə;
- informasiyanı əvvəlcədən mövcud informasiyalar ilə əlaqələndirməyə;
- bütün cavablar doğrudur.

178 İnforsiasiyaya sintaksis aspektdə baxıldıqda imkan yaranır:

- informasiya bazasında informasiyanın axtarışını həyata keçirməyə;
- informasiyanın məzmununu mənası və istifadə edilmə xüsusiyyətindən asılı olmayaraq sistemdə işarələr arasında olan münasibətlərin kəmiyyətə müəyyənləşdirilməsinə;
- məşində işlənməsi texnologiyasının səmərəli seçilməsinə və layihələndirilməsinə;
- məşindəşiyıcılarının, onların maketlərinin səmərəli qurulmasına;
- bütün cavablar doğrudur.

179 İnforsiasiyaya sintaksis aspektdə baxıldıqda informasiya bazasında nələr daha yaxşı qaydada həyata keçirməyə imkan yaranır?

- təzələnməsini;
- dəyişdirilməsini,
- bütün cavablar doğrudur.
- axtarışını;
- yazılmasını,

180 İnforsiasianın miqdarını qiymətləndirmək üçün struktur yanaşma hansıdır?

- informasiyanı onun məzmunundan saılı olmadan qiymətləndirir;
- informasiyanın saxlanması, yenidən təşkil edilməsi, seçilməsi, informasiyanın həcmi artırılması və s.
- informasiyanın məzmununu ölçmək üçün tezarus (lüğət) ölçü üsuludur;
- informasiyanın əhəmiyyətliliyinin ölçüsü kimi qarşıya qoyulan məqsədə çatmaq üçün lazım olan informasiyanın miqdarını təyin edir;
- informasiyanı onun məzmunundan saılı olmadan qiymətləndirir və informasiyanın məzmununu ölçmək üçün tezarus (lüğət) ölçü üsuludur.

181 İnforsiasianın miqdarını qiymətləndirmək üçün praqmatik yanaşma hansıdır?

- informasiyanı onun məzmunundan saılı olmadan qiymətləndirir və informasiyanın məzmununu ölçmək üçün tezarus (lüğət) ölçü üsuludur.
- informasiyanın əhəmiyyətliliyinin ölçüsü kimi qarşıya qoyulan məqsədə çatmaq üçün lazım olan informasiyanın miqdarını təyin edir;
- informasiyanı onun məzmunundan saılı olmadan qiymətləndirir;
- informasiyanın məzmununu ölçmək üçün tezarus (lüğət) ölçü üsuludur;

- informasiyanın saxlanması, yenidən təşkil edilməsi, seçilməsi, informasiyanın həcmnin artırılması və s.

182 Informasiyanın miqdarını qiymətləndirmək üçün semantik yanaşma hansıdır?

- düzgün cavab yoxdur.
 informasiyanın əhəmiyyətliliyinin ölçüsü kimi qarşıya qoyulan məqsədə çatmaq üçün lazım olan informasiyanın miqdarını təyin edir;
 informasiyanı onun məzmunundan saılı olmadan qiymətləndirir;
 informasiyanın məzmununu ölçmək üçün tezarus (lüğət) ölçü üsuludur;
 informasiyanın saxlanması, yenidən təşkil edilməsi, seçilməsi, informasiyanın həcmnin artırılması və s.

183 Informasiyanın miqdarını qiymətləndirmək üçün statistik yanaşma hansıdır?

- informasiyanı onun məzmunundan saılı olmadan qiymətləndirir və informasiyanın məzmununu ölçmək üçün tezarus (lüğət) ölçü üsuludur.
 informasiyanın əhəmiyyətliliyinin ölçüsü kimi qarşıya qoyulan məqsədə çatmaq üçün lazım olan informasiyanın miqdarını təyin edir;
 informasiyanın məzmununu ölçmək üçün tezarus (lüğət) ölçü üsuludur;
 informasiyanı onun məzmunundan asılı olmadan qiymətləndirir;
 informasiyanın saxlanması, yenidən təşkil edilməsi, seçilməsi, informasiyanın həcmnin artırılması və s.

184 Praqmatik yanaşmanı ilk dəfə hansı alim araşdırmışdır?

- A.N. Kolmoqorov
 K.Şennon;
 R. Xartli;
 A.A.Xarkeviç;
 N. Viner

185 R. Xartli və K.Şennon ölçüsü informasiyanın miqdarını qiymətləndirmək üçün hansı yanaşmaya aiddir?

- praqmatik və struktur yanaşma.
 praqmatik yanaşma;
 semantik yanaşma;
 statistik yanaşma;
 struktur yanaşma;

186 Entropiyanın xassələrinə aiddir

- asılı olmayan obyektlərin entropiyası onların entropiyaları cəminə bərabərdir;
 entropiya sıfır bərabər olduqda informasiya maksimum olur;
 yəqin və qeyri-mümkün hadisənin entropiyası sıfır bərabərdir;
 bütün cavablar doğrudur.
 bərabər ehtimallı hallarda entropiya maksimaldır;

187 Sistemin aposterior entropiyası nədir?

- informasiya alındıqdan sonra sistemin qeyri-müəyyənlik vəziyyəti;
 informasiyanın alınmasına qədər sistem haqqında ilkin məlumatsızlıq;
 informasiyanın alınmasına qədər sistem haqqında müəyyən məlumatlar;
 sistemin qeyri müəyyənliyinin kəmiyyətə ifadəsi;
 düzgün cavab yoxdur.

188 Sistemin aprior etropiyası nədir?

- düzgün cavab yoxdur.
 informasiyanın alınmasına qədər sistem haqqında müəyyən məlumatlar;
 sistemin qeyri müəyyənliyinin kəmiyyətə ifadəsi;
 informasiyanın alınmasına qədər sistem haqqında ilkin məlumatsızlıq;
 informasiya alındıqdan sonra sistemin qeyri-müəyyənlik vəziyyəti;

189 Sistemin entropiyası nədir?

- düzgün cavab yoxdur.
- informasiyanın alınmasına qədər sistem haqqında ilkin məlumatsızlıq;
- informasiyanın alınmasına qədər sistem haqqında müəyyən məlumatlar;
- sistemin qeyri-müəyyənliyinin kəmiyyətə ifadəsi;
- informasiya alındıqdan sonra sistemin qeyri-müəyyənlik vəziyyəti;

190 Informasiyanın miqdarı anlayışı elmə sistemin qeyri-müəyyən vəziyyətinin ölçüsü kimi kim tərəfindən daxil edilmişdir?

- I. Stenqers
- A.N. Kolmoqorov
- N. Viner
- K. Şennon
- I. Priqojin

191 Informasiyanın miqdarı xassələrinə aid deyil

- asili olmayan obyektlərdəki informasiyanın miqdarı həmin obyektlərdəki informasiya miqdarlarının cəminə bərabərdir;
- informasiyanın miqdarı mənfi deyil;
- ünvana nəzərən mənbədəki informasiyanın miqdarı mənbəyə nəzərən ünvandakı informasiyanın miqdarına bərabərdir;
- bütün cavblar doğrudur.
- bir simvola daşınan informasiyanın miqdarı həmin simvola düşən entropiya qədərdir;

192 Informasiyanın miqdarı nədir?

- informasiya mənbəyi ilə ünvanın əlaqəsinin xarakteristikasıdır;
- ləğv edilən qeyri-müəyyənlik ölçüsüdür;
- aktuallaşdırılan informasiyanı müxtəlifliyinə, mürəkkəbliyinə, strukturlaşdırılmasına (nizamlanmasına), müəyyənliyinə adekvat olaraq xarakterizə edən ədədi kəmiyyətdir;
- bütün cavblar doğrudur.
- təsadüfi obyektlərin uyğunluq ölçüsüdür;

193 Informasiyanın başlıca cəhəti nədir?

- düzgün cavab yoxdur
- informasiya mənbəyi ilə ünvanın əlaqəsinin təyini
- obyektlərin uyğunluq ölçüsünün təyini
- qeyri-müəyyənliyi ləğv etməsi;
- d) müəyyənliyi xarakterizə edən ədədi kəmiyyət

194 Informasiyanın tədqiq olunma aspektləri – sintaktik aspekt hansıdır?

- informasiyanın fəlsəfi mahiyyəti müəyyən edir.
- alınan informasiya hesabına qoyulan məqsədə nail olunması imkanlarını müəyyən edir;
- informasiyanın məzmunu, mənası və istifadə edilmə xüsusiyyətindən asılı olmayaraq sistemdə işarələr arasında olan münasibətləri kəmiyyətə müəyyənləşdirir;
- informasiyaya məna məzmunu verir və onu əvvəlcədən mövcud informasiyalar ilə əlaqələndirir, informasiyanın tələbat xüsusiyyətlərini əks etdirir;
- informasiyanın miqdarını müəyyənləşdirir;

195 Informasiyanın tədqiq olunma aspektləri – sintaktik aspekt hansıdır?

- informasiyanın fəlsəfi mahiyyəti müəyyən edir.
- informasiyaya məna məzmunu verir və onu əvvəlcədən mövcud informasiyalar ilə əlaqələndirir, informasiyanın tələbat xüsusiyyətlərini əks etdirir;
- informasiyanın məzmunu, mənası və istifadə edilmə xüsusiyyətindən asılı olmayaraq sistemdə işarələr arasında olan münasibətləri kəmiyyətə müəyyənləşdirir;

- alınan informasiya hesabına qoyulan məqsədə nail olunması imkanlarını müəyyən edir;
- informasiyanın miqdarını müəyyənləşdirir;

196 Informasiyanın tədqiq olunma aspektləri – sintaktik aspekt hansıdır?

- informasiyanın fəlsəfi mahiyyəti müəyyən edir
- informasiyaya məna məzmunu verir və onu əvvəlcədən mövcud informasiyalar ilə əlaqələndirir, informasiyanın tələbat xüsusiyyətlərini əks etdirir;
- alınan informasiya hesabına qoyulan məqsədə nail olunması imkanlarını müəyyən edir;
- informasiyanın məzmunu, mənası və istifadə edilmə xüsusiyyətindən asılı olmayaraq sistemdə işarələr arasında olan münasibətləri kəmiyyətcə müəyyənləşdirir;
- informasiyanın miqdarını müəyyənləşdirir;

197 Sistemin giriş siqnalları (parametrləri), sistemin müxtəlif vəziyyətlərinin sayı nə qədər müxtəlif çeşidli olarsa:

- sistemin çıxış siqnalları bəzən o qədər müxtəlif çeşidli, sistem bir o qədər mürəkkəb olar;
- sistem bir o qədər mürəkkəb olar;
- sistemin çıxış siqnalları bəzən o qədər müxtəlif çeşidli olar;
- bütün cavablar doğrudur.
- idarəetmənin invariantlarının axtarılması problemi bir o qədər aktual olar;

198 Sistemdə informasiya nə qədər çox olarsa;

- düzgün cavab yoxdur.
- sistemdə əsaslı struktur dəyişikliyi yaradar;
- struktur və ya alt sistemlərin pozuntuları zamanı bərpa edə bilər;
- sistem daha tam və dəqiq idarə olunar;
- keyfiyyəti saxlamaqla sistemin məqsədinə daha çox uyğun gələn vəziyyətə salar;

199 Müasir və operativ informasiya hansı funksiyaları yerinə yetirə bilər?

- struktur və ya alt sistemlərin pozuntuları zamanı bərpa edə bilər;
- sistemi qaydaya sala və (və uyğunlaşdırma bilər);
- sistemi stabilləşdirə bilər;
- bütün cavablar doğrudur.
- sistemi uyğunlaşdırma bilər;

200 Sistemin mürəkkəbliyinin azaldılması ona necə təsir edə bilər?

- bütün cavablar doğrudur.
- sistemdə əsaslı struktur dəyişikliyi yaradar;
- sistemi dayanıqlı edər;
- sistemi idarə olunan edə bilər;
- keyfiyyəti saxlamaqla sistemin məqsədinə daha çox uyğun gələn vəziyyətə salar;

201 İxtiyari sistemlə idarəetmə hansı vacib resurslarla möhkəmləndirilməlidir?

- düzgün cavab yoxdur.
- energetik, informasiya;
- maddi, energetik;
- maddi, energetik, informasiya, insan və təşkilati;
- insan, təşkilati;

202 İnformasiya hansı iki əsas qlobal məqsəd üçün istifadə olunur?

- düzgün cavab yoxdur.
- məlumatın sıxılma dərəcəsinin artırılması, məlumatın işlənməsi vaxtının qısaldılması;
- məlumatın ötürülməsi sürətinin, həcmnin artırılması;
- sistemin stabil fəaliyyətini saxlamaq və sistemi verilən məqsədli vəziyyətə keçirmək;

- sistemin əlaqələrinin artırılması, məlumatın işlənməsi vaxtının qısaltılması;

203 Baza koqnitiv əməliyyatlara aid olmayanı göstərin:

- qərarın qəbulu.
 ekperimentin planlaşdırılması;
 identifikasiya, obyektinin təzahürlərinə görə tanıma;
 aşkarlanma və eyniləşdirilmə;
 semantik təhlil (məsələn, siniflərin əlaqələri);

204 Baza koqnitiv əməliyyatlara aid olmayanı göstərin:

- yoxlama, təcrübə ilə təhsilin nəticələrinin müqayisəsi.
 ekperimentin planlaşdırılması;
 identifikasiya, obyektinin təzahürlərinə görə tanıma;
 analiz və sintez, induksiya və deduksiya;
 semantik təhlil (məsələn, siniflərin əlaqələri);

205 Baza koqnitiv əməliyyatlara aid olmayanı göstərin:

- yoxlama, təcrübə ilə təhsilin nəticələrinin müqayisəsi.
 sintaksis təhlil (məsələn, elementlər və siniflərin atributları);
 identifikasiya, obyektinin təzahürlərinə görə tanıma;
 prototip (maketləşdirmə);
 semantik təhlil (məsələn, siniflərin əlaqələri);

206 Baza koqnitiv əməliyyatlara aid olmayanı göstərin:

- semantik təhlil (məsələn, siniflərin əlaqələri).
 morfoloji təhlil (məsələn, elementlərin əlaqələri);
 identifikasiya, obyektinin təzahürlərinə görə tanıma;
 proqram idarəetmə və tənzimlənmə;
 sintaksis təhlil (məsələn, elementlər və siniflərin atributları);

207 Baza koqnitiv əməliyyatlara aid olmayanı göstərin:

- morfoloji təhlil (məsələn, elementlərin əlaqələri);
 alqoritmləşdirmə;
 müqayisə.
 sintaksis təhlil (məsələn, elementlər və siniflərin atributları);
 identifikasiya, obyektinin təzahürlərinə görə tanıma;

208 Baza koqnitiv əməliyyatlara aid olmayanı göstərin:

- müqayisə;
 morfoloji təhlil (məsələn, elementlərin əlaqələri);
 identifikasiya, obyektinin təzahürlərinə görə tanıma;
 modelləşdirmə və təcrübə.
 şkalalaşdırma və klasterləşdirmə, təsnifat;

209 Baza koqnitiv əməliyyatlara aid olmayanı göstərin:

- identifikasiya, obyektinin təzahürlərinə görə tanıma;
 şkalalaşdırma və klasterləşdirmə, təsnifat;
 xüsusiyyətə, münasibətə, obyektə, prosesə, sistemə unikal adların verilməsi;
 reinjiniinq;
 müqayisə;

210 Baza koqnitiv əməliyyatlara aid olmayanı göstərin:

- müqayisə;
- xüsusiyyətə, münasibətə, obyektə, prosesə, sistemə unikal adların verilməsi;
- qavrama, xüsusiyyətlərin, münasibətlərin, obyektlərin, proseslərin, sistemlərin qeydiyyatı;
- kompozisiya və dekompozisiya.
- şkalalaşdırma və klasterləşdirmə, təsnifat;

211 Baza koqnitiv əməliyyatlara aid olmayanı göstərin:

- ümumiləşdirmə;
- xüsusiyyətə, münasibətə, obyektə, prosesə, sistemə unikal adların verilməsi;
- qavrama, xüsusiyyətlərin, münasibətlərin, obyektlərin, proseslərin, sistemlərin qeydiyyatı;
- xətti və qeyri-xətti komponentlərin seçimi.
- şkalalaşdırma və klasterləşdirmə, təsnifat;

212 Sistem koqnitiv analizinin prosedurlarına aid deyil.

- klasterlər arasında əlaqələrin müəyyənəşdirilməsi;
- klasterlər daxilində əlaqə və xarakterin və qarşılıqlı təsir gücünün müəyyənəşdirilməsi;
- sxemin düzəlişi, dəqiqləşdirilməsi;
- bütün cavablar doğrudur.
- koqnitiv sxemin adekvatlığının, yəni, alınan nəticələrin sistemin məntiqi-tarixi təzahürləri ilə müqayisə edilməsi;

213 Sistem koqnitiv analizinin prosedurlarına aid deyil.

- klasterlər arasında əlaqələrin müəyyənəşdirilməsi;
- klasterlər daxilində əlaqə və xarakterin və qarşılıqlı təsir gücünün müəyyənəşdirilməsi;
- qrupların klasterində informativ ola bilən inteqral faktorların və onları xarakterizə edən göstəricilərin qeyd edilməsi, onların detallaşdırılması, formalaşdırılması, riyaziləşdirilməsi;
- bütün cavablar doğrudur.
- Koqnitiv sxemin adekvatlığının, yəni, alınan nəticələrin sistemin məntiqi-tarixi təzahürləri ilə müqayisə edilməsi;

214 Sistem koqnitiv analizinin prosedurlarına aid deyil.

- klasterlər arasında əlaqələrin müəyyənəşdirilməsi;
- klasterlər daxilində əlaqə və xarakterin və qarşılıqlı təsir gücünün müəyyənəşdirilməsi;
- qrupların klasterində informativ ola bilən inteqral faktorların və onları xarakterizə edən göstəricilərin qeyd edilməsi, onların detallaşdırılması, formalaşdırılması, riyaziləşdirilməsi;
- bütün cavablar doğrudur.
- məqsəd faktorlarına təsir göstərə bilən faktorlarının müəyyənəşdirilməsi;

215 Sistem koqnitiv analizinin prosedurlarına aid deyil.

- klasterlər arasında əlaqələrin müəyyənəşdirilməsi;
- klasterlər daxilində əlaqə və xarakterin və qarşılıqlı təsir gücünün müəyyənəşdirilməsi;
- qrupların klasterində informativ ola bilən inteqral faktorların və onları xarakterizə edən göstəricilərin qeyd edilməsi, onların detallaşdırılması, formalaşdırılması, riyaziləşdirilməsi;
- bütün cavablar doğrudur.
- məqsəd faktorlarına təsir göstərə bilən faktorlarının müəyyənəşdirilməsi;

216 Sistem koqnitiv analizinin prosedurlarına aid deyil.

- klasterlər arasında əlaqələrin müəyyənəşdirilməsi;
- qeyd olunan faktorlar içərisində məqsəd faktorlarının müəyyənəşdirilməsi;
- qrupların klasterində informativ ola bilən inteqral faktorların və onları xarakterizə edən göstəricilərin qeyd edilməsi, onların detallaşdırılması, formalaşdırılması, riyaziləşdirilməsi;
- bütün cavablar doğrudur.
- məqsəd faktorlarına təsir göstərə bilən faktorlarının müəyyənəşdirilməsi;

217 Sistem koqnitiv analizinin prosedurlarına aid deyil.

- sistemin inkişafını izah edə bilən faktorlarının və faktorlar klasterində onların qruplaşmalarının müəyyənləşdirilməsi;
- qeyd olunan faktorlar içərisində məqsəd faktorlarının müəyyənləşdirilməsi
- sistemin əsas faktorlarının qeyd edilməsi;
- qərar qəbulu üçün informasiyanın istifadə formasının aydınlaşdırılması;
- məqsəd faktorlarına təsir göstərə bilən faktorlarının müəyyənləşdirilməsi;

218 Sistemin koqnitiv analizinin prosedurlarına aid deyil.

- sistemin inkişafını izah edə bilən faktorlarının və faktorlar klasterində onların qruplaşmalarının müəyyənləşdirilməsi;
- qeyd olunan faktorlar içərisində məqsəd faktorlarının müəyyənləşdirilməsi
- sistemin əsas faktorlarının qeyd edilməsi;
- sistemin xarici mühitin dəyişməsinə adaptasiyası və uyğunlaşması;
- məqsəd faktorlarına təsir göstərə bilən faktorlarının müəyyənləşdirilməsi;

219 Sistemin koqnitiv analizinin prosedurlarına aiddir?

- Sistemin inkişafını izah edə bilən faktorlarının və faktorlar klasterində onların qruplaşmalarının müəyyənləşdirilməsi
- Qeyd olunan faktorlar içərisində məqsəd faktorlarının müəyyənləşdirilməsi
- Sistemin əsas faktorlarının qeyd edilməsi.
- bütün cavablar doğrudur.
- Məqsəd faktorlarına təsir göstərə bilən faktorlarının müəyyənləşdirilməsi.

220 Koqnitiv instrumentarilərin əhəmiyyəti nədir?

- nəzəri aspektləri öyrənir və nəzəri metodlardan istifadə edir;
- predmet sahələrinin təsvirinin və öyrənilməsinin ümumi metodlarını verir.
- predmet sahələrinin formal və fənlərəsas analizinin, onların sistemli invariantlığının aşkara çıxarılmasının ümumi metodlarını verir;
- ən çox praktiki aspektləri öyrənir və təcrübi metodlardan istifadə edir;
- sistemin tədqiqatının, formalaşdırılmasının, strukturlaşdırılmasının, modelləşdirilməsinin mürəkkəbliyini azaldır;

221 Koqnitiv strukturlaşdırmanın məqsədi nədən ibarətdir?

- düzgün cavab yoxdur.
- məlum funksiyaya görə həmin funksiyanı daha yaxşı (optimal) reallaşdıran sxemin tapılması;
- məlum reallaşdırma sxemi əsasında sistemin funksiyasının müəyyən edilməsi;
- tədqiq olunan sistemin fəaliyyəti haqqında səbəb-nəticə əlaqələrinin struktur sxeminin, onların keyfiyyət və (və) ykəmiyyət qiymətlərinin formalaşdırılması və dəqiqləşdirilməsi;
- sistemin idarə edilməsi üçün idarəedici parametrlərin aydınlaşdırılması;

222 Koqnitologiya nədir?

- məlum reallaşdırma sxemi əsasında sistemin funksiyasının müəyyən edilməsidir.
- müxtəlif təbiətli və xarakterli proseslərin və hadisələrin, fənlərəsas problemlərin öyrənilməsi, təsviri, həyata keçirilməsi üçün anlayışlar, metodlar, prosedurlar və texnologiyalar toplusudur;
- sistem proseslərin predmet aspektlərini, predmet proses və hadisələrin sistem aspektlərini öyrənən elm sahəsidir;
- biliklərin, idrakın, düşüncənin universal struktur sxeminin formalaşdırılması metodları və modellərini öyrənən fənlərəsas elmi istiqamətdir;
- mürəkkəb, daha çox tam müəyyən edilməmiş nəzəri və təcrübi problemlərin öyrənilməsi metodologiyasıdır.

223 Strateji iqtisadi idarəetmə sistemində tədarükün idarəedilməsi alt sistemi hansıdır?

- Project Human Resource Management.
- Project Communication Management;
- Project Integration Management;
- Project Procurement Management;
- Project Quality Management;

224 Strateji iqtisadi idarəetmə sistemində risklərin idarəedilməsi alt sistemi hansıdır?

- Project Human Resource Management.
- Project Cost Management;
- Project Communication Management;
- Project Risk Management;
- Project Quality Management;

225 Strateji iqtisadi idarəetmə sistemində kommunikasiyaların idarəedilməsi alt sistemi hansıdır?

- Project Human Resource Management.
- Project Cost Management;
- Project Integration Management;
- Project Communication Management;
- Project Quality Management;

226 Strateji iqtisadi idarəetmə sistemində insan resurslarının idarəedilməsi alt sistemi hansıdır?

- Project Quality Management;
- Project Scope Management;
- Project Integration Management;
- Project Human Resource Management.
- Project Cost Management;

227 Strateji iqtisadi idarəetmə sistemində keyfiyyətin idarəedilməsi alt sistemi hansıdır?

- Project Human Resource Management.
- Project Scope Management;
- Project Integration Management;
- Project Quality Management;
- Project Cost Management;

228 Strateji iqtisadi idarəetmə sistemində dəyərin idarəedilməsi alt sistemi hansıdır?

- Project Human Resource Management
- Project Scope Management;
- Project Integration Management;
- Project Cost Management;
- Project Quality Management;

229 Strateji iqtisadi idarəetmə sistemində zamanın idarəedilməsi alt sistemi hansıdır?

- Project Human Resource Management
- Project Scope Management;
- Project Integration Management;
- Project Time Management;
- Project Quality Management;

230 Strateji iqtisadi idarəetmə sistemində məqsədli idarəetmə alt sistemi hansıdır?

- Project Human Resource Management
- Project Cost Management;
- Project Integration Management;
- Project Scope Management;
- Project Quality Management;

231 Strateji iqtisadi idarəetmə sistemində əlaqələndirmənin idarəedilməsi alt sistemi hansıdır?

- Project Human Resource Management.

- Project Cost Management;
- Project Scope Management;
- Project Integration Management;
- Project Quality Management;

232 Taktiki idarəetmə necə xarakterizə olunur?

- resursların uçotu və yoxlanmasına yönəlmiş idarəetmə.
- sistemin davranış taktikasının işlənilib hazırlanmasına, düzəlişinə (təshih edilməsinə) yönəlmiş idarəetmə;
- sistemin davranış strategiyasının işlənilib hazırlanmasına, düzəlişinə (təshih edilməsinə) yönəlmiş idarəetmə;
- sistemin xarici mühitin dəyişməsinə adaptasiyası və uyğunlaşmasına yönəlmiş idarəetmə;
- planlaşdırılmış bu və ya digər vəziyyələrin, həllərin həyata keçirilməsinə yönəlmiş idarəetmə;

233 Strateji idarəetmə necə xarakterizə olunur?

- sistemin davranış strategiyasının işlənilib hazırlanmasına, düzəlişinə (təshih edilməsinə) yönəlmiş idarəetmə;
- planlaşdırılmış bu və ya digər vəziyyələrin, həllərin həyata keçirilməsinə yönəlmiş idarəetmə;
- sistemin xarici mühitin dəyişməsinə adaptasiyası və uyğunlaşmasına yönəlmiş idarəetmə;
- sistemin davranış taktikasının işlənilib hazırlanmasına, düzəlişinə (təshih edilməsinə) yönəlmiş idarəetmə;
- resursların uçotu və yoxlanmasına yönəlmiş idarəetmə.

234 Sistemin bu və ya digər arzu olunan vəziyyətə gətirilməsi üçün nə lazımdır?

- resurslarının, elementlərinin, alt sistemlərinin planlaşdırılması (zamana görə, fəzada, informasiya üzrə əlaqələndirmə).
- sistemin xarici mühitin dəyişməsinə adaptasiyası və uyğunlaşması;
- sistemin gələcəyinin tədqiqi;
- resursların uçotu və yoxlanması;
- planlaşdırılmış bu və ya digər vəziyyələrin, həllərin həyata keçirilməsi;

235 Sistemlə idarəetmənin funksiya və məslələri - Sistemin məqsədə nail olması üçün vacib olan nədir?

- planlaşdırılmış bu və ya digər vəziyyələrin, həllərin həyata keçirilməsi;
- sistemin gələcəyinin tədqiqi;
- alt sistemlərin tam, keyfiyyətli qeyd olunması, onların qarşılıqlı təsirlərinin və sistemin strukturunun təsviri (xətti, iyerarxik, şəbəkə və ya matris);
- resurslarının, elementlərinin, alt sistemlərinin planlaşdırılması (zamana görə, fəzada, informasiya üzrə əlaqələndirmə).
- sistemin xarici mühitin dəyişməsinə adaptasiyası və uyğunlaşması;

236 Sistemlə idarəetmənin funksiya və məslələri - tənzimləmə nə deməkdir?

- informasiyanın etibarlılığının aydınlaşdırılması və doğruluğunun yoxlanması.
- sistemin gələcəyinin tədqiqi;
- alt sistemlərin tam, keyfiyyətli qeyd olunması, onların qarşılıqlı təsirlərinin və sistemin strukturunun təsviri (xətti, iyerarxik, şəbəkə və ya matris);
- sistemin xarici mühitin dəyişməsinə adaptasiyası və uyğunlaşması;
- planlaşdırılmış bu və ya digər vəziyyələrin, həllərin həyata keçirilməsi;

237 Sistemlə idarəetmənin funksiya və məslələri- sistemin davranışının proqnozlaşdırılması nə deməkdir?

- informasiyanın etibarlılığının aydınlaşdırılması və doğruluğunun yoxlanması.
- sistemin xarici mühitin dəyişməsinə adaptasiyası və uyğunlaşması;
- alt sistemlərin tam, keyfiyyətli qeyd olunması, onların qarşılıqlı təsirlərinin və sistemin strukturunun təsviri (xətti, iyerarxik, şəbəkə və ya matris);
- sistemin gələcəyinin tədqiqi;
- planlaşdırılmış bu və ya digər vəziyyələrin, həllərin həyata keçirilməsi;

238 Sistemlə idarəetmənin funksiya və məslələri- sistemin təşkili nə deməkdir?

- informasiyanın etibarlılığının aydınlaşdırılması və doğruluğunun yoxlanması.
- sistemin xarici mühitin dəyişməsinə adaptasiyası və uyğunlaşması;
- sistemin gələcəyinin tədqiqi;
- alt sistemlərin tam, keyfiyyətli qeyd olunması, onların qarşılıqlı təsirlərinin və sistemin strukturunun təsviri (xətti, iyerarxik, şəbəkə və ya matris);
- planlaşdırılmış bu və ya digər vəziyyətlərin, həllərin həyata keçirilməsi;

239 Sistemlə idarəetmə üçün informasiyanın təşkilinin əsas qaydalarına daxil deyil?

- qərar qəbulu üçün informasiyanın istifadə formasının aydınlaşdırılması;
- informasiyanın ötürülmə forma, vasitələrinin və mənbələrinin aydınlaşdırılması;
- ilkin (giriş) informasiyanın forma və strukturunun aydınlaşdırılması;
- ilkin informasiyanın digər sistemlərə ötürülməsi;
- çıxış informasiyanın forma və strukturunun aydınlaşdırılması;

240 İstənilən sistemlə (ixtiyari sistemdə) idarəetmə dövrü hansıdır?

- düzgün cavab yoxdur.
- idarəedici parametrlərin aşkar edilməsi, idarəetmə üçün pesursların müəyyən edilməsi, sistemin trayektoriyasının idarə edilməsi;
- informasiyanın işlənməsi və təhlili, trayektoriya haqqında informasiyanın alınması, idarəedici parametrlərin aşkar edilməsi, idarəetmə üçün pesursların müəyyən edilməsi, sistemin trayektoriyasının idarə edilməsi;
- sistem haqqında informasiyanın toplanması, informasiyanın işlənməsi və təhlili, trayektoriya haqqında informasiyanın alınması, idarəedici parametrlərin aşkar edilməsi, idarəetmə üçün pesursların müəyyən edilməsi, sistemin trayektoriyasının idarə edilməsi;
- idarəetmə üçün pesursların müəyyən edilməsi, sistemin trayektoriyasının idarə edilməsi, sistem haqqında informasiyanın toplanması, informasiyanın işlənməsi və təhlili, idarəetmə üçün pesursların müəyyən edilməsi, sistemin trayektoriyasının idarə edilməsi;

241 Sistemlə idarəetmənin məqsədlərinə aiddir:

- sistemin əlaqələrinin artırılması;
- məlumatın işlənməsi vaxtının qısaldılması;
- məlumatın ötürülməsi sürətinin, həcmnin artırılması;
- bütün cavablar doğrudur.
- məlumatın sıxılma dərəcəsinin artırılması;

242 Özünüidarəetmənin mahiyyəti nədən ibarətdir?

- düzgün cavab yoxdur.
- sistemin hansı elementləri tərəfindən, hansı qaydada həyata keçirilməsindən asılı olmayaraq, onun daxili funksiyasıdır.
- əhəmiyyətli informasiyanın "küylər" fərqləndirmək, sistemə mövcud olmaq və inkişaf etmək imkanı verən informasiyanı qeyd etməkdir.
- biliyin aktualaşdırılmasının ən yüksək formasıdır.
- biliyin məqsədyönlü aktualaşdırılmasıdır.

243 Sistemdə idarəetmənin mahiyyəti nədən ibarətdir?

- düzgün cavab yoxdur.
- biliyin məqsədyönlü aktualaşdırılmasıdır.
- əhəmiyyətli informasiyanın "küylər"dən (əhəmiyyətsiz, bəzən də hətda, sistem üçün zərərli informasiyafərqləndirmək, ayırmaq və sistemə mövcud olmaq və inkişaf etmək imkanı verən informasiyanı qeyd etməkdir.
- sistemin hansı elementləri tərəfindən, hansı qaydada həyata keçirilməsindən asılı olmayaraq, onun daxili funksiyasıdır.
- biliyin aktualaşdırılmasının ən yüksək formasıdır.

244 İdarəetmənin mahiyyəti nədən ibarətdir?

- düzgün cavab yoxdur.

- sistemin hansı elementləri tərəfindən, hansı qaydada həyata keçirilməsindən asılı olmayaraq, onun daxili funksiyasıdır.
- əhəmiyyətli informasiyanın “küylər”dən (əhəmiyyətsiz, bəzən də hətda, sistem üçün zərərli informasiyafərqləndirmək, ayırmaq və sistemə mövcud olmaq və inkişaf etmək imkanı verən informasiyanı qeyd etməkdir.
- biliyin məqsədyönlü aktualaşdırılmasıdır.
- biliyin aktualaşdırılmasının ən yüksək formasıdır.

245 Sistemlə idarəetmə məsələsinin mahiyyəti nədən ibarətdir?

- düzgün cavab yoxdur.
- biliyin məqsədyönlü aktualaşdırılmasıdır.
- sistemin hansı elementləri tərəfindən, hansı qaydada həyata keçirilməsindən asılı olmayaraq, onun daxili funksiyasıdır.
- əhəmiyyətli informasiyanın “küylər”dən (əhəmiyyətsiz, bəzən də hətda, sistem üçün zərərli informasiyafərqləndirmək, ayırmaq və sistemə mövcud olmaq və inkişaf etmək imkanı verən informasiyanı qeyd etməkdir.
- biliyin aktualaşdırılmasının ən yüksək formasıdır.

246 İnformasiya sistemlərinin işlənməsinin əsas şüarı hansıdır?

- “İnformasiya sistemlərinin işlənilib hazırlanması informasiya sisteminin istifadəsi üçün, səmərəli idarəetməni, fəaliyyəti, planlaşdırma və proqnozlaşdırmanı təmin etmək üçün həyata keçirilir.”;
- “İnformasiya sistemlərinin işlənilib hazırlanması səmərəli idarəetməni, fəaliyyəti, planlaşdırma və proqnozlaşdırmanı təmin etmək üçün həyata keçirilir.”;
- “İnformasiya sistemlərinin işlənilib hazırlanması informasiya sisteminin istifadəsi üçün həyata keçirilir.”;
- “İnformasiya sistemlərinin işlənilib hazırlanması informasiya sisteminin istifadəsi üçün deyil, səmərəli idarəetməni, fəaliyyəti, planlaşdırma və proqnozlaşdırmanı, sistemin onu informasiyalı dəstəkləyən təkamülünü təmin etmək üçün həyata keçirilir.”;
- “İnformasiya sistemlərinin işlənilib hazırlanması sistemin onu informasiyalı dəstəkləyən təkamülünü təmin etmək üçün həyata keçirilir.”;

247 Məqsədləri işləyib hazırlayarkən, resursları müəyyənləşdirərkən nələr yol verilməzdir?

- planlaşdırma və proqnozlaşdırmaya neqativ təsirlər göstərən saxta məxfilik kriteriyaları və informasiya mühafizəsi, hər bir həlqədə qərar qəbulunun qeyri peşəkarlığı.
- saxta məxfilik kriteriyaları və informasiya mühafizəsi;
- strateji və uzunmüddətli planlaşdırma və proqnozlaşdırma;
- strateji və uzunmüddətli planlaşdırma və proqnozlaşdırmaya neqativ təsirlər göstərən saxta məxfilik kriteriyaları və informasiya mühafizəsi, hər bir həlqədə qərar qəbulunun qeyri peşəkarlığı;
- strateji və uzunmüddətli planlaşdırma və proqnozlaşdırma, saxta məxfilik kriteriyaları və informasiya mühafizəsi;

248 Məqsədləri işləyib hazırlayarkən, resursları müəyyənləşdirərkən sistemin hansı həlqələri arasında sıx qarşılıqlı təsir vacibdir?

- düzgün cavab yoxdur.
- idarəedici ilə istifadəçi;
- idarəedici ilə layihəçi;
- idarəedici, layihəçi, qurucuları ilə istifadəçi;
- layihəçi, qurucuları ilə istifadəçi;

249 İnformasiya sistemlərinin layihələndirilməsinin həyat dövrü - sistemin maketləşdirilməsi nə deməkdir?

- sistemin məqsədinin, ətraf mühitlə, digər sistemlərlə və resurslarla – maddi, energetuk, informasiya, təşkilati, insan, fəza, və zaman - sistem münasibətlər və əlaqələrin təsviri;
- alt sistemin sadələşdirilmiş funksional təsvirlə, prosedurlarla həyata keçirilməsi, sistemin məqsədinin təmin edilməsi üçün bu maketlərin təsdiq edilməsi.
- mükəmməl funksional alt sistemlərin və kriteriyaların həyata keçirilməsi, qısa və dürüst ifadə olunmuş kriteriyalar üzrə modelin qiymətləndirilməsi;
- modellərin, alt sistemlərin funksionallığı alqoritmlərinin təsviri;
- digər analogi sistemlərin yaradılması təcrübəsi, nümunələr, işlənəcək sistemin fərqləri və xüsusiyyətlərin təhlili;

250 Informasiya sistemlərinin layihələndirilməsinin həyat dövrü - sistemin müşayiət olunması nə deməkdir?

- mükəmməl funksional alt sistemlərin və kriteriyaların həyata keçirilməsi, qısa və dürüst ifadə olunmuş kriteriyalar üzrə modelin qiymətləndirilməsi;
- sistemin məqsədinin, ətraf mühitlə, digər sistemlərlə və resurslarla – maddi, energetuk, informasiya, təşkilati, insan, fəza, və zaman - sistem münasibətlər və əlaqələrin təsviri;
- digər analogi sistemlərin yaradılması təcrübəsi, nümunələr, işlənəcək sistemin fərqləri və xüsusiyyətlərin təhlili;
- sistemin imkanlarının onun fəaliyyəti rejimində dəqiqləşdirilməsi, modifikasiyası, genişlənməsi
- modellərin, alt sistemlərin funksionallığı alqoritmlərinin təsviri;

251 Informasiya sistemlərinin layihələndirilməsinin həyat dövrü - “quraşdırma” və sistemlərin testləşdirilməsi nə deməkdir?

- sistemin imkanlarının onun fəaliyyəti rejimində dəqiqləşdirilməsi, modifikasiyası, genişlənməsi.
- sistemin məqsədinin, ətraf mühitlə, digər sistemlərlə və resurslarla – maddi, energetuk, informasiya, təşkilati, insan, fəza, və zaman - sistem münasibətlər və əlaqələrin təsviri;
- digər analogi sistemlərin yaradılması təcrübəsi, nümunələr, işlənəcək sistemin fərqləri və xüsusiyyətlərin təhlili;
- mükəmməl funksional alt sistemlərin və kriteriyaların həyata keçirilməsi, qısa və dürüst ifadə olunmuş kriteriyalar üzrə modelin qiymətləndirilməsi;
- modellərin, alt sistemlərin funksionallığı alqoritmlərinin təsviri;

252 Informasiya sistemlərinin layihələndirilməsinin həyat dövrü - sistemin alt sistemlərinin funksional təsviri nə deməkdir?

- sistemin imkanlarının onun fəaliyyəti rejimində dəqiqləşdirilməsi, modifikasiyası, genişlənməsi.
- sistemin məqsədinin, ətraf mühitlə, digər sistemlərlə və resurslarla – maddi, energetuk, informasiya, təşkilati, insan, fəza, və zaman - sistem münasibətlər və əlaqələrin təsviri;
- digər analogi sistemlərin yaradılması təcrübəsi, nümunələr, işlənəcək sistemin fərqləri və xüsusiyyətlərin təhlili;
- modellərin, alt sistemlərin funksionallığı alqoritmlərinin təsviri;
- mükəmməl funksional alt sistemlərin və kriteriyaların həyata keçirilməsi, qısa və dürüst ifadə olunmuş kriteriyalar üzrə modelin qiymətləndirilməsi;

253 Informasiya sistemlərinin layihələndirilməsinin həyat dövrü - sistemin sistemli (morfoloji) təsviri nə deməkdir?

- sistemin imkanlarının onun fəaliyyəti rejimində dəqiqləşdirilməsi, modifikasiyası, genişlənməsi.
- modellərin, alt sistemlərin funksionallığı alqoritmlərinin təsviri;
- digər analogi sistemlərin yaradılması təcrübəsi, nümunələr, işlənəcək sistemin fərqləri və xüsusiyyətlərin təhlili;
- sistemin məqsədinin, ətraf mühitlə, digər sistemlərlə və resurslarla – maddi, energetuk, informasiya, təşkilati, insan, fəza, və zaman - sistem münasibətlər və əlaqələrin təsviri;
- mükəmməl funksional alt sistemlərin və kriteriyaların həyata keçirilməsi, qısa və dürüst ifadə olunmuş kriteriyalar üzrə modelin qiymətləndirilməsi;

254 Informasiya sistemlərinin layihələndirilməsinin həyat dövrü - sistem daxili təhlil nə deməkdir?

- sistemin imkanlarının onun fəaliyyəti rejimində dəqiqləşdirilməsi, modifikasiyası, genişlənməsi.
- modellərin, alt sistemlərin funksionallığı alqoritmlərinin təsviri;
- digər analogi sistemlərin yaradılması təcrübəsi, nümunələr, işlənəcək sistemin fərqləri və xüsusiyyətlərin təhlili;
- sistemin alt sistemlərinin təhlili;
- mükəmməl funksional alt sistemlərin və kriteriyaların həyata keçirilməsi, qısa və dürüst ifadə olunmuş kriteriyalar üzrə modelin qiymətləndirilməsi;

255 Informasiya sistemlərinin layihələndirilməsinin həyat dövrü - layihəqabağı təhlil nə deməkdir?

- sistemin imkanlarının onun fəaliyyəti rejimində dəqiqləşdirilməsi, modifikasiyası, genişlənməsi.
- modellərin, alt sistemlərin funksionallığı alqoritmlərinin təsviri;
- sistemin məqsədinin, ətraf mühitlə, digər sistemlərlə və resurslarla – maddi, energetuk, informasiya, təşkilati, insan, fəza, və zaman - sistem münasibətlər və əlaqələrin təsviri;
- digər analogi sistemlərin yaradılması təcrübəsi, nümunələr, işlənəcək sistemin fərqləri və xüsusiyyətlərin təhlili;
- mükəmməl funksional alt sistemlərin və kriteriyaların həyata keçirilməsi, qısa və dürüst ifadə olunmuş kriteriyalar üzrə modelin qiymətləndirilməsi;

256 Informasiya sistemlərinin layihələndirilməsinin həyat dövrünün düzgün ardıcılığını göstərin:

- səmərəlilik və dayanıqlıq (etibarlılığı) kriteriyalarının müəyyənəşdirilməsi; sistemin maketləşdirilməsi; sistemin və onun əlavələrinin sonrakı inkişafının məqsədlərinin müəyyənəşdirilməsi; sistemin müşayiət olunması;
- “quraşdırma” və sistemlərin testləşdirilməsi; layihəqabağı təhlil; sistem daxili təhlil; sistemin sistemli (morfoloji) təsviri; adekvatlıq, səmərəlilik və dayanıqlıq (etibarlılığı) kriteriyalarının müəyyənəşdirilməsi; sistemin maketləşdirilməsi; sistemlərin fəaliyyəti; sistemin və onun əlavələrinin sonrakı inkişafının məqsədlərinin müəyyənəşdirilməsi; sistemin müşayiət olunması;
- sistemin alt sistemlərinin funksional təsviri; “quraşdırma” və sistemlərin testləşdirilməsi; layihəqabağı təhlil; sistem daxili təhlil; sistemin sistemli (morfoloji) təsviri; adekvatlıq, səmərəlilik və dayanıqlıq (etibarlılığı) kriteriyalarının müəyyənəşdirilməsi; sistemin maketləşdirilməsi; sistemlərin fəaliyyəti; sistemin və onun əlavələrinin sonrakı inkişafının məqsədlərinin müəyyənəşdirilməsi; sistemin müşayiət olunması;
- layihəqabağı təhlil; sistem daxili təhlil; sistemin sistemli (morfoloji) təsviri; adekvatlıq, səmərəlilik və dayanıqlıq (etibarlılığı) kriteriyalarının müəyyənəşdirilməsi; sistemin alt sistemlərinin funksional təsviri; sistemin maketləşdirilməsi; “quraşdırma” və sistemlərin testləşdirilməsi; sistemlərin fəaliyyəti; sistemin və onun əlavələrinin sonrakı inkişafının məqsədlərinin müəyyənəşdirilməsi; sistemin müşayiət olunması;
- layihəqabağı təhlil; sistem daxili təhlil; sistemin sistemli (morfoloji) təsviri; sistemlərin fəaliyyəti; adekvatlıq, səmərəlilik və dayanıqlıq (etibarlılığı) kriteriyalarının müəyyənəşdirilməsi; sistemin maketləşdirilməsi; sistemin və onun əlavələrinin sonrakı inkişafının məqsədlərinin müəyyənəşdirilməsi; sistemin müşayiət olunması;

257 Informasiya sistemlərinin layihələndirilməsinin həyat dövrünə aid deyil:

- adekvatlıq, səmərəlilik və dayanıqlıq (etibarlılığı) kriteriyalarının müəyyənəşdirilməsi;
- sistem daxili təhlil, daxili təhlil;
- layihəqabağı təhlil;
- sistemin sintaksis təsviri;
- sistemin sistemli (morfoloji) təsviri;

258 Informasiya sistemlərinin qurulmasına deduktiv yanaşma hansıdır?

- strategiya- yönümlü yanaşma.
- obyekt - yönümlü yanaşma;
- problem-yönümlü yanaşma;
- texnoloji-yönümlü yanaşma;
- predmet- yönümlü yanaşma;

259 Informasiya sistemlərinin qurulmasına induktiv yanaşma hansıdır?

- strategiya- yönümlü yanaşma.
- obyekt - yönümlü yanaşma;
- texnoloji-yönümlü yanaşma;
- problem-yönümlü yanaşma;
- predmet- yönümlü yanaşma;

260 İntellektual sistemlər və ya biliklərə əsaslanan sistemlər (Knowledge Based System) nə məqsədlə istifadə olunur?

- avtomatik, sistemdə proqramla həyata keçirilməsinə uyğun olaraq, strukturlaşdırılmış və formalaşdırılmış qiymətləndirmə kriteriyaları ilə həllin seçilməsi, taktiki və ya strateji xarakterli, həm qısamüddətli, həm də uzunmüddətli taktiki (strateji) idarəetmədə istifadə olunur;
- taktiki və strateji xarakterdə qısamüddətli (adətən) istifadə üçün informasiya məlumatlarının hazırlanması məqsədilə istifadə olunur;
- cari, qısamüddətli, taktiki xarakterli, çox vaxt mühavizəkar və sət strukturlaşdırılmış və formalaşdırılmış prosedurlar, həyata keçirilməsi üçün istifadə olunur;
- mürəkkəb sistemlərdə, bilikdən daha geniş diapazonda istifadə etmək tələb olunan, xüsusən də, pis formalaşdırılan, pis strukturlaşdırılan və qeyri səlis sistemlərdə və qeyri səlis kriteriyalar əsasında qərar qəbulunda istifadə olunur.
- real formalaşdırılan situasiyaların analizi (modelləşdirilməsi), menecerin sistemin potensial davranışları variantlarını hesablayaraq hər hansı qərar qəbul etməsi üçün;

261 Ekspert sistemlər (Expert System) nə məqsədlə istifadə olunur?

- avtomatik, sistemdə proqramla həyata keçirilməsinə uyğun olaraq, strukturlaşdırılmış və formalaşdırılmış qiymətləndirmə kriteriyaları ilə həllin seçilməsi, taktiki və ya strateji xarakterli, həm qısamüddətli, həm də uzunmüddətli taktiki (strateji) idarəetmədə istifadə olunur;
- taktiki və strateji xarakterdə qısamüddətli (adətən) istifadə üçün informasiya məlumatlarının hazırlanması məqsədilə istifadə olunur;
- cari, qısamüddətli, taktiki xarakterli, çox vaxt mühavizəkar və sərt strukturlaşdırılmış və formalaşdırılmış prosedurlar,həyata keçirilməsi üçün istifadə olunur;
- məsləhətverici və (və yqərar qəbul edən, strukturlaşdırılmış, ən çox pis formalaşdırılmış prosedurlara əsaslanan, təcrübə və intuisiyadan yəni, ekspertlərin dəstəkləyən və modelləşdirən işlərini, intellektual özəlliklərdən istifadə edən sistemlərdir, həm qısamüddətli, həm də uzunmüddətli operativ proqnozlaşdırmada, idarəetmədə istifadə olunur;
- real formalaşdırılan situasiyaların analizi (modelləşdirilməsi), menecerin sistemin potensial davranışları variantlarını hesablayaraq hər hansı qərar qəbul etməsi üçün istifadə olunur;

262 Qərar qəbulunu integrallaşdıran, proqramlaşdıran sistemlər (Programmed Decision System) nə məqsədlə istifadə olunur?

- cari, qısamüddətli, taktiki xarakterli, çox vaxt mühavizəkar və sərt strukturlaşdırılmış və formalaşdırılmış prosedurlar,həyata keçirilməsi üçün istifadə olunur;
- məsləhətverici və (və yqərar qəbul edən, strukturlaşdırılmış, ən çox pis formalaşdırılmış prosedurlara əsaslanan, təcrübə və intuisiyadan yəni, ekspertlərin dəstəkləyən və modelləşdirən işlərini, intellektual özəlliklərdən istifadə edən sistemlərdir, həm qısamüddətli, həm də uzunmüddətli operativ proqnozlaşdırmada, idarəetmədə istifadə olunur;
- real formalaşdırılan situasiyaların analizi (modelləşdirilməsi), menecerin sistemin potensial davranışları variantlarını hesablayaraq hər hansı qərar qəbul etməsi üçün istifadə olunur;
- taktiki və strateji xarakterdə qısamüddətli (adətən) istifadə üçün informasiya məlumatlarının hazırlanması məqsədilə istifadə olunur;
- avtomatik, sistemdə proqramla həyata keçirilməsinə uyğun olaraq, strukturlaşdırılmış və formalaşdırılmış qiymətləndirmə kriteriyaları ilə həllin seçilməsi, taktiki və ya strateji xarakterli, həm qısamüddətli, həm də uzunmüddətli taktiki (strateji) idarəetmədə istifadə olunur;

263 Qərarların qəbulunun dəstəklənməsi sistemləri (Decision Support System) nə məqsədlə istifadə olunur?

- məsləhətverici və (və yqərar qəbul edən, strukturlaşdırılmış, ən çox pis formalaşdırılmış prosedurlara əsaslanan, təcrübə və intuisiyadan yəni, ekspertlərin dəstəkləyən və modelləşdirən işlərini, intellektual özəlliklərdən istifadə edən sistemlərdir, həm qısamüddətli, həm də uzunmüddətli operativ proqnozlaşdırmada, idarəetmədə istifadə olunur;
- taktiki və strateji xarakterdə qısamüddətli (adətən) istifadə üçün informasiya məlumatlarının hazırlanması məqsədilə istifadə olunur;
- cari, qısamüddətli, taktiki xarakterli, çox vaxt mühavizəkar və sərt strukturlaşdırılmış və formalaşdırılmış prosedurlar,həyata keçirilməsi üçün istifadə olunur;
- real formalaşdırılan situasiyaların analizi (modelləşdirilməsi), menecerin sistemin potensial davranışları variantlarını hesablayaraq hər hansı qərar qəbul etməsi üçün istifadə olunur;
- avtomatik, sistemdə proqramla həyata keçirilməsinə uyğun olaraq, strukturlaşdırılmış və formalaşdırılmış qiymətləndirmə kriteriyaları ilə həllin seçilməsi, taktiki və ya strateji xarakterli, həm qısamüddətli, həm də uzunmüddətli taktiki (strateji) idarəetmədə istifadə olunur;

264 İnformasiya təminatı sistemi (Information Provision System) nə məqsədlə istifadə olunur?

- məsləhətverici və (və yqərar qəbul edən, strukturlaşdırılmış, ən çox pis formalaşdırılmış prosedurlara əsaslanan, təcrübə və intuisiyadan yəni, ekspertlərin dəstəkləyən və modelləşdirən işlərini, intellektual özəlliklərdən istifadə edən sistemlərdir, həm qısamüddətli, həm də uzunmüddətli operativ proqnozlaşdırmada, idarəetmədə istifadə olunur;
- real formalaşdırılan situasiyaların analizi (modelləşdirilməsi), menecerin sistemin potensial davranışları variantlarını hesablayaraq hər hansı qərar qəbul etməsi üçün istifadə olunur;
- cari, qısamüddətli, taktiki xarakterli, çox vaxt mühavizəkar və sərt strukturlaşdırılmış və formalaşdırılmış prosedurlar,həyata keçirilməsi üçün istifadə olunur;
- taktiki və strateji xarakterdə qısamüddətli (adətən) istifadə üçün informasiya məlumatlarının hazırlanması məqsədilə istifadə olunur;
- avtomatik, sistemdə proqramla həyata keçirilməsinə uyğun olaraq, strukturlaşdırılmış və formalaşdırılmış qiymətləndirmə kriteriyaları ilə həllin seçilməsi, taktiki və ya strateji xarakterli, həm qısamüddətli, həm də uzunmüddətli taktiki (strateji) idarəetmədə istifadə olunur;

265 Sorğuların işlənməsi dialog sistemləri (Transaction Processing System) nə məqsədlə istifadə olunur?

- məsləhətverici və (və yqərar qəbul edən, strukturlaşdırılmış, ən çox pis formalaşdırılmış prosedurlara əsaslanan, təcrübə və intuisiyadan yəni, ekspertlərin dəstəkləyən və modelləşdirən işlərini, intellektual özəlliklərdən istifadə edən sistemlərdir, həm qısamüddətli, həm də uzunmüddətli operativ proqnozlaşdırmada, idarəetmədə istifadə olunur
- real formalaşdırılan situasiyaların analizi (modelləşdirilməsi), menecerin sistemin potensial davranışları variantlarını hesablayaraq hər hansı qərar qəbul etməsi üçün istifadə olunur;
- taktiki və strateji xarakterdə qısamüddətli (adətən) istifadə üçün informasiya məlumatlarının hazırlanması məqsədilə istifadə olunur;
- cari, qısamüddətli, taktiki xarakterli, çox vaxt mühavizəkar və sərt strukturlaşdırılmış və formalaşdırılmış prosedurlar,həyata keçirilməsi üçün istifadə olunur;
- avtomatik, sistemdə proqramla həyata keçirilməsinə uyğun olaraq, strukturlaşdırılmış və formalaşdırılmış qiymətləndirmə kriteriyaları ilə həllin seçilməsi, taktiki və ya strateji xarakterli, həm qısamüddətli, həm də uzunmüddətli taktiki (strateji) idarəetmədə istifadə olunur;

266 Intellektual sistemlər və ya biliklərə əsaslanan sistemlər necə adlanır?

- Programmed Decision System;
- Expert System;
- Transaction Processing System;
- Knowledge Based System;
- Decision Support System;

267 Ekspert sistemlər necə adlanır?

- Knowledge Based System;
- Decision Support System;
- Transaction Processing System;
- Expert System;
- Programmed Decision System;

268 Qərar qəbulunu inteqrallaşdıran, proqramlaşdıran sistemlər necə adlanır?

- Knowledge Based System;
- Information Provision System;
- Transaction Processing System;
- Programmed Decision System;
- Decision Support System;

269 Qərarların qəbulunun dəstəklənməsi sistemləri necə adlanır?

- Knowledge Based System;
- Information Provision System;
- Transaction Processing System;
- Decision Support System;
- Programmed Decision System;

270 Informasiya təminatı sistemləri necə adlanır?

- Knowledge Based System;
- Information Provision System;
- Transaction Processing System;
- Decision Support System;
- Programmed Decision System;

271 Sorğuların işlənməsi dialoq sistemləri necə adlanır?

- Information Provision System;
- Transaction Processing System;
- Decision Support System;
- Knowledge Based System;

- Programmed Decision System;

272 Sosial-iqtisadi sistemlərdə informasiya menecmentinin istifadəsinə əsas yanaşma - “Təşkilati humanizm” yanaşması hansıdır?

- zəhmətkeşlərin potensial imkanlarını və qabiliyyətlərini aşkara çıxarmaq məqsədilə onların işlərinin mədəni-maarif, sosial-psixoloji, humanist və maddi mühitlə stimullaşdırılan iş yerləri ilə təmin edilməsi sistemləri işlənir və həyata keçirilir
- insanlar və monopoliya, onların maraqlarının razılaşdırılması, yeni informasiya texnologiyaları əsasında kütləvi təhsil sistemi işlənir və həyata keçirilir.
- yeni informasiya texnologiyaları, proqnozlaşdırma və modelləşdirmə üçün sosial-iqtisadi informasiyanın idarə edilməsi sistemləri işlənir və istifadə olunur.
- dövlətin mənafeyinin həyata keçirilməsi üçün ictimai təfəkkürün yaradılması, insanlar və monopoliya, onların maraqlarının razılaşdırılması, proqnozlaşdırma və modelləşdirmə üçün sosial-iqtisadi informasiyanın idarə edilməsi sistemləri işlənir və istifadə olunur.
- insanların artan texniki və texnoloji imkanlı, məhsulun keyfiyyətinə “keyfiyyət-qiyət” tələbatlı sistemlərə uyğunlaşdırılması məqsədilə ETT-nin nailiyyətləri, yeni informasiya texnologiyaları, kargüzərlik və s. əsasında kütləvi təhsil sistemi işlənir və həyata keçirilir.

273 Sosial-iqtisadi sistemlərdə informasiya menecmentinin istifadəsinə əsas yanaşma - “ETT nailiyyətləri və insan birliyi” yanaşması hansıdır?

- insanların artan texniki və texnoloji imkanlı, məhsulun keyfiyyətinə “keyfiyyət-qiyət” tələbatlı sistemlərə uyğunlaşdırılması məqsədilə ETT-nin nailiyyətləri, yeni informasiya texnologiyaları, kargüzərlik və s. əsasında kütləvi təhsil sistemi işlənir və həyata keçirilir.
- insanlar və monopoliya, onların maraqlarının razılaşdırılması, yeni informasiya texnologiyaları əsasında kütləvi təhsil sistemi işlənir və həyata keçirilir.
- yeni informasiya texnologiyaları, proqnozlaşdırma və modelləşdirmə üçün sosial-iqtisadi informasiyanın idarə edilməsi sistemləri işlənir və istifadə olunur.
- zəhmətkeşlərin potensial imkanlarını və qabiliyyətlərini aşkara çıxarmaq məqsədilə onların işlərinin mədəni-maarif, sosial-psixoloji, humanist və maddi mühitlə stimullaşdırılan iş yerləri ilə təmin edilməsi sistemləri işlənir və həyata keçirilir
- dövlətin mənafeyinin həyata keçirilməsi üçün ictimai təfəkkürün yaradılması, insanlar və monopoliya, onların maraqlarının razılaşdırılması, proqnozlaşdırma və modelləşdirmə üçün sosial-iqtisadi informasiyanın idarə edilməsi sistemləri işlənir və istifadə olunur.

274 Sosial-iqtisadi sistemlərdə informasiya menecmentinin istifadəsinə əsas yanaşma - “İctimaiyyətçilik münasibətləri” yanaşması hansıdır?

- dövlətin mənafeyinin həyata keçirilməsi üçün ictimai təfəkkürün yaradılması, insanlar və monopoliya, onların maraqlarının razılaşdırılması, proqnozlaşdırma və modelləşdirmə üçün sosial-iqtisadi informasiyanın idarə edilməsi sistemləri işlənir və istifadə olunur.
- insanlar və monopoliya, onların maraqlarının razılaşdırılması, yeni informasiya texnologiyaları əsasında kütləvi təhsil sistemi işlənir və həyata keçirilir.
- yeni informasiya texnologiyaları, proqnozlaşdırma və modelləşdirmə üçün sosial-iqtisadi informasiyanın idarə edilməsi sistemləri işlənir və istifadə olunur.
- zəhmətkeşlərin potensial imkanlarını və qabiliyyətlərini aşkara çıxarmaq məqsədilə onların işlərinin mədəni-maarif, sosial-psixoloji, humanist və maddi mühitlə stimullaşdırılan iş yerləri ilə təmin edilməsi sistemləri işlənir və həyata keçirilir
- insanların artan texniki və texnoloji imkanlı, məhsulun keyfiyyətinə “keyfiyyət-qiyət” tələbatlı sistemlərə uyğunlaşdırılması məqsədilə ETT-nin nailiyyətləri, yeni informasiya texnologiyaları, kargüzərlik və s. əsasında kütləvi təhsil sistemi işlənir və həyata keçirilir.

275 Məntiqi alt sistem informasiya sistemini nə ilə təmin edir?

- əmtəə və xidmətlərin planlaşdırılması və hərəkəti;
- verilənlər;
- interfeys;
- texnologiyalar;
- informasiya, biliklər;

276 Əlaqə təminatı alt sistemi informasiya sistemini nə ilə təmin edir?

- texnologiyalar;
- əmtəə və xidmətlərin planlaşdırılması və hərəkəti;
- informasiya, biliklər;
- verilənlər;
- interfeys;

277 Texnoloji təminat alt sistemi informasiya sistemini nə ilə təmin edir?

- interfeys;
- texnologiyalar;
- əmtəə və xidmətlərin planlaşdırılması və hərəkəti;
- verilənlər;
- informasiya, biliklər;

278 İntellektual təminatı alt sistemi informasiya sistemini nə ilə təmin edir?

- interfeys;
- əmtəə və xidmətlərin planlaşdırılması və hərəkəti;
- verilənlər;
- informasiya, biliklər;
- texnologiyalar;

279 Informasiya təminatı alt sistemi informasiya sistemini nə ilə təmin edir?

- əmtəə və xidmətlərin planlaşdırılması və hərəkəti;
- verilənlər;
- informasiya, biliklər;
- texnologiyalar;
- interfeys;

280 Informasiya sisteminin alt sistem tiplərinə daxil deyil:

- əlaqə təminatı alt sistemi (interfeys);
- texniki təminat alt sistemi;
- predmet təminatı alt sistemi;
- informasiya təminatı alt sistemi;
- intellektual təminatı alt sistemi;

281 Düzgün, tam və səlis şəkildə toplanmış informasiya marketoloqlara hansı imkanları yaradır?

- başqalarının və özünün fəaliyyətini qiymətləndirmək; reklama inamı artırmaq; qərar qəbulunda dəstək almaq; intuisiyanı məhkəmləndirmək;
- bütün cavablar doğrudur.
- üstünlük əldə etmək; maliyyə riskini azaltmaq;
- istehlakçıların münasibətlərini müəyyənləşdirmək;
- xarici mühitə nəzarət etmək; davranış strategiya və taktikasını uzlaşdırmaq; qərar qəbulunda dəstək almaq; səmərəliliyi artırmaq;

282 İkinci dərəcələ informasiyaların mümkün mənbələrinə aid deyil:

- planlar və maliyyə hesabatları; satış haqqında məlumatlar;
- bütün cavablar doğrudur.
- dövrü mətbuat; kitablar, monoqrafiyalar və digər dövrü olmayan nəşriyyatlar; kommersiya tədqiqat təşkilatları və s.
- nəticəliliyin müəyyənləşdirilməsi üçün standartlar;
- müştərilərin sayı; ehtiyatlar haqqında məlumatlar; əvvəlki tədqiqatın nəticələri; yazılı məlumatlar (cari informasiya); istehlakçıların şikayətləri,

283 Məsləhətlər və nəticələrin istifadə olunması necə izah olunur?

- informasiya təhlili aparmaq, hansı informasiyanı və nəyə görə toplamağı aydınlaşdırmaq.
- qərarların işlənilib hazırlanmasına və qəbuluna imkan yaratmaq;
- hansı informasiyanı və nəyə görə toplamağı aydınlaşdırmaq.
- aktual, "təzə" informasiyanın tədqiq olunan konkret problemin həlli üçün toplanması və təhlili;
- tədqiq olunan problemin həlli ilə əlaqəsi olmayan, əvvəlcədən toplanmış köhnəlməyən informasiyaların, tamamilə dəqiq verilənlərin təhlili.

284 İlk informasiya toplanması və təhlili necə izah olunur?

- marketing tədqiqatı predmetinin formalaşdırılması: informasiya təhlili aparmaq, hansı informasiyanı və nəyə görə toplamağı aydınlaşdırmaq.
- aktual, "təzə" informasiyanın tədqiq olunan konkret problemin həlli üçün toplanması və təhlili;
- hansı informasiyanı və nəyə görə toplamağı aydınlaşdırmaq.
- qərarların işlənilib hazırlanması və qəbulu;
- tədqiq olunan problemin həlli ilə əlaqəsi olmayan, əvvəlcədən toplanmış köhnəlməyən informasiyaların, tamamilə dəqiq verilənlərin təhlili.

285 İkinci dərəcəli informasiyanın təhlili necə izah olunur?

- hansı informasiyanı və nəyə görə toplamağı aydınlaşdırmaq.
- tədqiq olunan problemin həlli ilə əlaqəsi olmayan, əvvəlcədən toplanmış köhnəlməyən informasiyaların, tamamilə dəqiq verilənlərin təhlili.
- marketing tədqiqatı predmetinin formalaşdırılması: informasiya təhlili aparmaq, hansı informasiyanı və nəyə görə toplamağı aydınlaşdırmaq.
- aktual, "təzə" informasiyanın tədqiq olunan konkret problemin həlli üçün toplanması və təhlili;
- qərarların işlənilib hazırlanması və qəbulu;

286 Problemlərin müəyyənləşdirilməsi necə izah olunur?

- bazarda informasiya prosesləri və informasiya texnologiyalarının vəziyyətini öyrənilməsi;
- marketing tədqiqatı predmetinin formalaşdırılması: informasiya təhlili aparmaq, hansı informasiyanı və nəyə görə toplamağı aydınlaşdırmaq.
- sistemlərin, korporasiyaların davranışının bazar informasiyası əsasında, bazarda informasiya prosesləri və informasiya texnologiyalarını, biznes sferasında alıcı - satıcı davranışı və vərdişlərini, onların interaktiv kontaktlarını, operativ reaksiyalarını nəzərə almaqla planlaşdırılması və proqnozlaşdırılması;
- sistemlərin, korporasiyaların davranışının bazar informasiyası əsasında planlaşdırılması;
- biznes sferasında alıcı - satıcı davranışı və vərdişlərini aydınlaşdırması;

287 Marketingin informasiya idarəçiliyi nədir?

- marketing tədqiqatı predmetinin formalaşdırılması;
- sistemlərin, korporasiyaların davranışının bazar informasiyası əsasında, bazarda informasiya prosesləri və informasiya texnologiyalarını, biznes sferasında alıcı - satıcı davranışı və vərdişlərini, onların interaktiv kontaktlarını, operativ reaksiyalarını nəzərə almaqla planlaşdırılması və proqnozlaşdırılması;
- bazarda informasiya prosesləri və informasiya texnologiyalarının vəziyyətini öyrənmək;
- biznes sferasında alıcı - satıcı davranışı və vərdişlərini aydınlaşdırmaq;
- informasiya təhlili aparmaq, hansı informasiyanı və nəyə görə toplamağı aydınlaşdırmaq;

288 Sistemlərdə informasiyanın meydana gəlməsinin vacib şərti nədir?

- sistemin qapalı olması;
- sistemin dayanıqsız olması;
- sistemin dayanıqlı olması;
- sistemin açıq olması;
- sistemin mürəkkəb olması;

289 Mürəkkəb sistemlərin təkamülü hansı şərtlər daxilində tədqiq oluna bilər?

- nizam vasitəsi ilə, nizam strukturu ilə;
- nizam strukturu ilə;
- xaos vasitəsilə;

- düzgün cavab yoxdur.
- yalnız nizamla xaosun birliyi daxilində;

290 Hər bir açıq sistem ən çox entropiyalı vəziyyətlə başlayaraq necə təkamülə uğrayır, inkişaf edir?

- qeyri müəyyənliyin azaldılması məqsədi ilə öz strukturunu yenidən qurmaqla;
- bütün cavablar doğrudur.
- spiralvari şəkildə;
- bütün yeni əlaqə və münasibətlərini aktualaşdıraraq;
- mühitlə qarşılıqlı təsir prosesində sistemdə təşkilatçılıq və intizamı saxlamağa cəhd edərək,

291 Termin və elmi anlayış kimi sinerjiya və sinergetika nə vaxt meydana gəlmişdir?

- XXI əsrdən başlayaraq.
- XIX əsrin ortalarında;
- XIX əsrin əvvəllərində;
- XVIII əsrin əvvəllərində;
- XX əsrdən əvvəllərində;

292 Sinergetikanın prinsiplərinə görə – fiziki dünyada entropiyanın artımı nə ilə kompensasiya olunur?

- bioloji və sosial sistemlərdə entropiyanın azalması ilə;
- bioloji və sosial sistemlərdə entropiyanın artması ilə;
- bioloji sistemlərdə entropiyanın azalması ilə;
- düzgün cavab yoxdur.
- sosial sistemlərdə entropiyanın artması ilə;

293 İdarə olunan sistemlərin sinergetik prinsiplərinə aid deyil:

- bütün sistem üzrə mühitin dayanıqlığının ayrıca alt sistem və ya elementlə (mikromühit) və proseslərlə (makromühit) qarşılıqlı nüfuzu prinsipi.
- bütün cavablar doğrudur.
- sistemin stabillik və qeyri-stabillik amillərinin uçotu (dayanıqsız davranışdan dayanıqlığın meydana gəlməsi), sistemdə nizam və xaos (xaosdan nizamın meydana gəlməsi), müəyyənlik və qeyri-müəyyənlik prinsipi;
- sistemin təşkil edilməsinin mürəkkəbləşməsinin, dayanıqlığının və inkişaf tempinin qarşılıqlı təsir prinsipi;
- proseslərin staxostikliyi və qeyri-müəyyənliyinin uçotu prinsipi;

294 İdarə olunan sistemlərin sinergetik prinsiplərinə aid deyil:

- sistemin özü idarə olunan inkişaf proseslərinə müdaxilə etməmək və təkamül davranışının qabaqcadan söylənilə bilməməsi, eyni zamanda - sistemdə resurs və proseslərə idarəedici təsirləri təşkil etmək imkanlarının uçotu prinsipi;
- proseslərin staxostikliyi və müəyyənliyinin uçota alınması prinsipi;
- sistemin davranışının kiçik dəyişmələrinin onun təkamülünə mümkün həlledici təsiri (müəyyən şəraitdə) prinsipi;
- proseslərin staxostikliyi və qeyri-müəyyənliyinin uçotu prinsipi;
- sistemin təşkil edilməsinin mürəkkəbləşməsinin, dayanıqlığının və inkişaf tempinin qarşılıqlı təsir prinsipi;

295 İdarə olunan sistemlərin sinergetik prinsiplərinə aid deyil:

- proseslərin staxostikliyi və qeyri-müəyyənliyinin uçotu prinsipi;
- sistemin təkamül, onun inkişaf proseslərinin dönrəliyi prinsipi;
- sistemin davranışının kiçik dəyişmələrinin onun təkamülünə mümkün həlledici təsiri (müəyyən şəraitdə) prinsipi;
- sistemin təşkil edilməsinin mürəkkəbləşməsinin, dayanıqlığının və inkişaf tempinin qarşılıqlı təsir prinsipi;
- sistemin özü idarə olunan inkişaf proseslərinə müdaxilə etməmək və təkamül davranışının qabaqcadan söylənilə bilməməsi, eyni zamanda - sistemdə resurs və proseslərə idarəedici təsirləri təşkil etmək imkanlarının uçotu prinsipi;

296 İdarə olunan sistemlərin sinergetik prinsiplərinə aid deyil:

- proseslərin staxostikliyi və qeyri-müəyyənliyinin uçotu prinsipi;

- sistemin davranışının kiçik dəyişmələrinin onun təkamülünə mümkün həlledici təsiri (müəyyən şəraitdə) prinsipi;
- sistemin təkamül, onun inkişaf proseslərinin dönməzliyi prinsipi;
- sistemlərin zamana görə idarə oluna bilməsi prinsipi,
- sistemin inkişaf yollarının çoxluğu (çoxvariantlılıq) və onların arasından optimallarının seçilməsi prinsipi;

297 İdarə olunan sistemlərin sinergetik prinsiplərinə aid deyil:

- proseslərin staxostikliyi və qeyri-müəyyənliyinin uçotu prinsipi;
- sistemin davranışının kiçik dəyişmələrinin onun təkamülünə mümkün həlledici təsiri (müəyyən şəraitdə) prinsipi;
- sistemin təkamül, onun inkişaf proseslərinin dönməzliyi prinsipi;
- bütün cavablar doğrudur
- sistemin inkişaf yollarının çoxluğu (çoxvariantlılıq) və onların arasından optimallarının seçilməsi prinsipi;

298 İdarə olunan sistemlərin sinergetik prinsiplərini hansı alim formalaşdırmışdır?

- I. Stenqers
- K. Şennon
- N. Viner
- I.Priqojin
- A.N. Kolmoqorov

299 Strateji planlaşdırma hansı məsələlərin həyata keçirilməsində idarəetmə qərarlarının qəbuluna kömək edir?

- təşkilati strategiya və məqsədləri (qısamüddətli, ortamüddətli, uzunmüddətli) başa dümək, məqsədə nail olmanın imkanlarının dinamik olaraq yenidən qiymətləndirilməsi,
- xarici amillərin dəyişməsinə uyğunlaşma;
- vəsaitlərin (resursların) bölüşdürülməsi;
- bütün cavablar doğrudur.
- daxili əlaqələndirmə və səfərbərlik;

300 Sistemdə hansı fəaliyyəti səmərəli saymaq olar?

- qəbul olunan qərarların qiymətləndirilməsi kriteriyalarının mövcudluğu
- sistemdə təşkilatçılıq və nizamsızlıq mübarizəsi
- informasiyanın toplanması və mürəkkəbləşməsi
- enerji, maddə və ətraf mühitlə qarşılıqlı informasiya mübadiləsinin dayanıqsız prosesləri hesabına entropiyanın səviyyəsinin aşağı olduğu halda, sistemin özünü təşkilinə kömək edir.
- xarici amillərin dəyişməsinə uyğunlaşma

301 Qarşılıqlı təkamül - koevolusiya nədir?

- bütöv sistemin və yaxud onun bir hissəsinin qarşılıqlı şərtlə dəyişilməsidir,
- qəbul olunan qərarların qiymətləndirilməsi kriteriyalarının mövcudluğu
- informasiyanın toplanması və mürəkkəbləşməsi,
- sistem daxili proseslərin mürəkkəbliyi və müxtəlifliyidir,
- sistemdə təşkilatçılıq və nizamsızlıq mübarizəsi.

302 Özünü təşkil edən sistemlərin aksiomlarına aid deyil:

- Sistemin daxili strukturundakı və ya sistem daxili informasiyadakı ixtiyari dəyişiklik sistemin çıxış informasiyasına (sistemin xarici mühitinə) təsir edir; sistemin daxili entropiyası onun xarici entropiyasını dəyişir.
- Məqsədə çatmaq cəhdlərində sistem özünün daxili strukturunu, sistem daxili informasiyanı dəyişmək üçün istifadə etdiyi giriş informasiyanı dərk edir.
- Sistemin inkişafı (təkamülü) sistemin məqsədi və informasiya resursları ilə, onun informasiya açıqlığı ilə müəyyən olunur.
- Sistemin inkişafı sistemin məqsədi və informasiya resursları ilə, onun entropiyasının artması ilə müəyyən olunur.
- Sistem daxili informasiyanın dəyişməsi elə baş verir ki, sistemdə (непнтгoния) nizamlılıq ölçüsü artsın, entropiya – nizamsızlıq ölçüsü azalsın.

303 Sistemin təkamülü nə ilə müəyyən olunur?

- sistem daxili proseslərin mürəkkəbliyi və müxtəlifliyi,
- informasiyanın toplanması və mürəkkəbləşməsi,
- sistemdə təşkilatçılıq və nizamsızlıq mübarizəsi,
- bütün cavablar doğrudur.
- sistemin təşkili və özünütəşkili,

304 Sistemin səmərəliliyinin vacib kriteriyası nədir?

- qəbul olunan qərarların qiymətləndirilməsi kriteriyalarının mövcudluğu və dinamik olaraq aktuallaşdırılması,
- qeyri-adiliyin olmaması,
- dinamik, struktur və təşkilati öngörənliyi
- bütün cavablar doğrudur.
- dinamik inkişafın təmin olunması

305 Mürəkkəb sistemlərin təkamülü hansı şərt daxilində tədqiq oluna bilər?

- dayanıqlılıq.
- yaşam qabiliyyəti olmayan formaların ləğv edilməsi,
- yeni strukturun yaradılması,
- yalnız nizamla xaosun birliyi,
- dayanıqsızlıq,

306 Gəzəllik axtarışı hansı elmin diqqətəlayiq xüsusiyyətidir?

- sinergetika,
- riyaziyyat,
- fizika,
- bütün cavablar doğrudur.
- biologiya,

307 İnsanın ətraf aləminin problemlərinə baxılarkən hansı keyfiyyətləri nəzərə almaq lazımdır?

- dayanıqlı və dayanıqsız,
- nizam və xaos,
- stabillik və qeyri stabillik,
- bütün cavablar doğrudur.
- müəyyənlik və qeyri-müəyyənlik,

308 Özünütəşkilin özünəməxsus atributu nədir?

- tarazlıq, avtomatik özünütəşkil.
- nizamlılıq;
- avtomatik özünütəşkil;
- idarəetmə;
- tarazlıq;

309 Özünütəşkil hansı sistemlərdə müşahidə olunur?

- qapalı mürəkkəb sistemlərdə;
- sadə sistemlərdə;
- qapalı sistemlərdə;
- açıq mürəkkəb sistemlərdə;
- açıq sistemlərdə;

310 Hansı sistemlər özünü təşkil edən sistem adlanır?

- düzgün cavab yoxdur.

- qapalı sistemlər;
- mürəkkəb sistemlər;
- xaricdən məqsədyönlü təsir olmadan fəza, zaman, informasiya və ya funksional struktura malik ola bilən sistemlər;
- sadə sistemlər;

311 Özünü təşkil nədir?

- sistem tərəfindən təşkilatçılığa, yeni strukturun yaradılmasına edilən cəhddir;
- yalnız sistemin inkişafının, təkamülünün mümkün yoludur;
- sistemin daxili resursları hesabına onun ətrafı ilə məqsədyönlü qarşılıqlı təsiri nəticəsində fəza, zaman, informasiya və ya funksional təşkilin, strukturun yaradılmasıdır;
- bütün cavablar doğrudur.
- sistemin nizamlılığa doğru nisbi hərəkətidir;

312 “Sinergiya effekti” nədir?

- düzgün cavab yoxdur.
- sistemin necə inkişaf edəcəyi haqqında informasiyanı hərəkətə gətirilməsi;
- bir-biri ilə ittifaq yaradan müxtəlif növ enerjilərin bütöv fəaliyyət çərçivəsində qarşılıqlı əlaqəsi;
- vahid sistem çərçivəsində həyata keçirilən birgə və qarşılıqlı fəaliyyət sayəsində yekun nəticənin keyfiyyət ölçüsü kəmiyyət ölçüsündən yüksək olması;
- əməkdaşlıq, dostluq, birgə (müştərək) fəaliyyət;

313 Sinergika nədir?

- özünü təşkil, təbiətin strukturlarının meydana gəlməsi, dayanıqlığı və məhv olması prosesini öyrənən elm sahəsi;
- problem və böhranların həllində səbəb-nəticə əlaqələrinə yeni yanaşma;
- elmi tədqiqatların kəşfiyyat elmi sahəsi;
- bütün cavablar doğrudur.
- özünü təşkil əsasında təbiətin və ətraf mühitin vəziyyətini öyrənən elm sahəsi;

314 Model və modelləşdirmənin tətbiq istiqamətləri - avtomatlaşdırma nəyi avtomatlaşdırmağı nəzərdə tutur?

- sistemin bütövlükdə, sistemin ayrı-ayrılıqda altsistemlərinin, idarəedici qərarların hazırlanmasını;
- sistemi və ya onun ayrı-ayrı altsistemlərini.
- modelləri və modelləşdirməni;
- hər hansı model, modelləşdirmə, modelləşdirmənin nəticələrinin vasitəsilə tədqiq edilən sistemlərin nəzəriyyələrini;
- sistemin çıxış verilənlərinin, vəziyyətlərini;

315 Model və modelləşdirmənin tətbiq istiqamətləri - idarəetmə nəyi nəzərdə tutur?

- sistemi və ya onun ayrı-ayrı altsistemlərini.
- sistemin bütövlükdə, sistemin ayrı-ayrılıqda altsistemlərinin, idarəedici qərarların hazırlanmasını;
- modelləri və modelləşdirməni;
- hər hansı model, modelləşdirmə, modelləşdirmənin nəticələrinin vasitəsilə tədqiq edilən sistemlərin nəzəriyyələrini;
- sistemin çıxış verilənlərinin, vəziyyətlərini;

316 Model və modelləşdirmənin tətbiq istiqamətləri - proqnozlaşdırma nəyi proqnozlaşdırmağı nəzərdə tutur?

- modelləri və modelləşdirməni;
- sistemin çıxış verilənlərinin, vəziyyətlərini;
- sistemi və ya onun ayrı-ayrı altsistemlərini.
- sistemin bütövlükdə, sistemin ayrı-ayrılıqda altsistemlərinin, idarəedici qərarların hazırlanmasını;
- hər hansı model, modelləşdirmə, modelləşdirmənin nəticələrinin vasitəsilə tədqiq edilən sistemlərin nəzəriyyələrini;

317 Model və modelləşdirmənin tətbiq istiqamətləri - dərkolunma nəyi dərk etməyi nəzərdə tutur?

- modelləri və modelləşdirməni;
- hər hansı model, modelləşdirmə, modelləşdirmənin nəticələrinin vasitəsilə tədqiq edilən sistemlərin nəzəriyyələrini;
- sistemi və ya onun ayrı-ayrı altsistemlərini.
- sistemin bütövlükdə, sistemin ayrı-ayrılıqda altsistemlərinin, idarəedici qərarların hazırlanmasını;
- sistemin çıxış verilənlərinin, vəziyyətlərini;

318 Model və modelləşdirmənin tətbiq istiqamətləri - öyrənmə nəyi öyrənməyi nəzərdə tutur?

- sistemi və ya onun ayrı-ayrı altsistemlərini.
- modelləri və modelləşdirməni;
- hər hansı model, modelləşdirmə, modelləşdirmənin nəticələrinin vasitəsilə tədqiq edilən sistemlərin nəzəriyyələrini;
- sistemin çıxış verilənlərinin, vəziyyətlərini;
- sistemin bütövlükdə, sistemin ayrı-ayrılıqda altsistemlərinin, idarəedici qərarların hazırlanmasını;

319 Bank nə vaxt möhkəm dayanıqlığa və yaşamaq qabiliyyətinə malik ola bilər?

- öz kreditləşmə taktikasını proqnozlaşdırır
- kreditləşmə strategiyasını iqtisadi-riyazi model vasitəsi ilə təsvir edə bilmişdirsə;
- kreditləşmə strategiyasını seçdikdə;
- kreditləşmə strategiyasını seçmiş və kreditləşmə strategiyasını iqtisadi-riyazi model vasitəsi ilə təsvir edə bilmişdirsə ;
- kreditləşmə strategiyasını seçmiş, onu iqtisadi-riyazi model vasitəsi ilə təsvir edə bilmişdirsə və öz kreditləşmə taktikasını proqnozlaşdırırsa;

320 Model və modelləşdirmə hansı əsas, vacib istiqamətlərdə tətbiq olunur?

- avtomatlaşdırma;
- idarəetmə;
- bütün cavablar doğrudur.
- öyrənmə, dərkolunma;
- proqnozlaşdırma;

321 Modelləşdirilən sistemin həyat dövrünə daxil deyil:

- modelin adekvatlığının, dayamqlığının, həssaslığının araşdırılması. modelləşdirmə vasitələrinin və vəsaitlərinin (sərf edilən resursların) qiymətləndirilməsi;
- modelin ətrafın müxtəlif giriş parametrlərinə, təsirlərinə uyğunlaşdırılması.
- modelin dəqiqləşdirilməsi, modifikasiyası və tədqiq edilən sistemə yeni biliklərlə qayıdışı;
- hesabat və layihə həllərinin generasiyası;
- İntegrallaşdırma (yəni, altmodellərin birləşdirilməsi), modelləşdirmənin nəticələrinin analizi və tədqiq olunan sistemdə bir sıra səbəb-həticə əlaqələrinin ayırd edilməsi;

322 Modelləşdirilən sistemin həyat dövrünə daxil deyil:

- modelin spesifikasiyalarının qurulması, ayrı-ayrı altmodellərin işlənməsi və sazlanması, modelin tam şəkildə quraşdırılması;
- obyekt haqqında informasiyanın yığılması, fərziyyələrin irəli sürülməsi, modeldən əvvəlki analizin aparılması;
- model haqqında kifayət qədər informasiyanın saxlanması;
- modellərin (altmodellərin) struktur və tərkibinin layihələndirilməsi;
- modelin adekvatlığının, dayamqlığının, həssaslığının araşdırılması.

323 Modelin təkamüllük xassəsi necə ifadə olunur?

- model heç olmazsa bir parametərə malik olmalıdır ki, onun dəyişməsiylə modelləşdirilən sistemin davranışını müxtəlif şərtlər daxilində imitasiya etmək (idarə etmək) mümkün olsun;
- model hər hansı tam sistemi həyata keçirir;
- model əsas vacib fərziyyələrin, əlaqə və münasibətlərin qapalı sistemini nəzərə alır və əks etdirir;

- model ətrafın müxtəlif giriş parametrlərinə, təsirlərinə uyğunlaşa bilməlidir;
- modelin inkişaf etmək imkanı.

324 Modelin idarə olunanlıq (imitasiyalı) xassəsi necə ifadə olunur?

- modelin inkişaf etmək imkanı.
- model ətrafın müxtəlif giriş parametrlərinə, təsirlərinə uyğunlaşa bilməlidir;
- model heç olmazsa bir parametmə malik olmalıdır ki, onun dəyişməsiylə modelləşdirilən sistemin davranışını müxtəlif şərtlər daxilində imitasiya etmək (idarə etmək) mümkün olsun;
- model hər hansı tam sistemi həyata keçirir;
- model əsas vacib fərziyyələrin, əlaqə və münasibətlərin qapalı sistemini nəzərə alır və əks etdirir;

325 Modelin uyğunluq xassəsi necə ifadə olunur?

- model hər hansı tam sistemi həyata keçirir;
- model ətrafın müxtəlif giriş parametrlərinə, təsirlərinə uyğunlaşa bilməlidir;
- model heç olmazsa bir parametmə malik olmalıdır ki, onun dəyişməsiylə modelləşdirilən sistemin davranışını müxtəlif şərtlər daxilində imitasiya etmək (idarə etmək) mümkün olsun;
- modelin inkişaf etmək imkanı.
- model əsas vacib fərziyyələrin, əlaqə və münasibətlərin qapalı sistemini nəzərə alır və əks etdirir;

326 Modelin qapalılıq xassəsi necə ifadə olunur?

- modelin inkişaf etmək imkanı.
- model ətrafın müxtəlif giriş parametrlərinə, təsirlərinə uyğunlaşa bilməlidir;
- model hər hansı tam sistemi həyata keçirir;
- model əsas vacib fərziyyələrin, əlaqə və münasibətlərin qapalı sistemini nəzərə alır və əks etdirir;
- model heç olmazsa bir parametmə malik olmalıdır ki, onun dəyişməsiylə modelləşdirilən sistemin davranışını müxtəlif şərtlər daxilində imitasiya etmək (idarə etmək) mümkün olsun;

327 Modelin təmliq xassəsi necə ifadə olunur?

- modelin inkişaf etmək imkanı.
- model ətrafın müxtəlif giriş parametrlərinə, təsirlərinə uyğunlaşa bilməlidir;
- model əsas vacib fərziyyələrin, əlaqə və münasibətlərin qapalı sistemini nəzərə alır və əks etdirir;
- model hər hansı tam sistemi həyata keçirir;
- model heç olmazsa bir parametmə malik olmalıdır ki, onun dəyişməsiylə modelləşdirilən sistemin davranışını müxtəlif şərtlər daxilində imitasiya etmək (idarə etmək) mümkün olsun;

328 Modelin dayanıqlıq xassəsi necə ifadə olunur?

- düzgün cavab yoxdur.
- model sistem haqqında kifayət qədər informasiya saxlamalıdır və yeni informasiya alınmasına imkan verməlidir;
- onun əsas xassə və münasibətləri gözdən keçirilə bilən, gözə görünən olmalıdır;
- model, hətta sistem əvvəlcədən dayanıqsız olsa belə, sistemin dayanıqlı davranışını təsvir və təmin etməlidir.
- modeldə modelləşdirmənin məqsədinin təmin olunması üçün vacib olan bütün əsas əlaqə və münasibətlər nəzərə alınmalıdır;

329 Modelin sıxlıq xassəsi necə ifadə olunur?

- model, hətta sistem əvvəlcədən dayanıqsız olsa belə, sistemin dayanıqlı davranışını təsvir və təmin etməlidir.
- model sistem haqqında kifayət qədər informasiya saxlamalıdır və yeni informasiya alınmasına imkan verməlidir;
- onun əsas xassə və münasibətləri gözdən keçirilə bilən, gözə görünən olmalıdır;
- modeldə modelləşdirmənin məqsədinin təmin olunması üçün vacib olan bütün əsas əlaqə və münasibətlər nəzərə alınmalıdır;
- düzgün cavab yoxdur.

330 Modelin baxımlılıq xassəsi necə ifadə olunur?

- model, hətta sistem əvvəlcədən dayanıqsız olsa belə, sistemin dayanıqlı davranışını təsvir və təmin etməlidir.

- modeldə modelləşdirmənin məqsədinin təmin olunması üçün vacib olan bütün əsas əlaqə və münasibətlər nəzərə alınmalıdır;
- model sistem haqqında kifayət qədər informasiya saxlamalıdır və yeni informasiya alınmasına imkan verməlidir;
- onun əsas xassə və münasibətləri gözdən keçirilə bilən, gözə görünən olmalıdır;
- düzgün cavab yoxdur.

331 Modelin adekvatlıq xassəsi necə ifadə olunur?

- gerçəklik model tərəfindən kobud və təxmini əks etdirilir;
- model orjinalın sonlu sayda münasibətlərini əks etdirir, modelləşdirmənin resursları sonludur;
- model həmişə hər hası sistemi əks etdirir, yəni məqsədə malik olur;
- model modelləşdirilən sistemi müvəffəqiyyətlə təsvir etməlidir.
- model obyektin əhəmiyyətli cəhətlərini əks etdirir, bundan əlavə, o tədqiqat və təkrar istehsal üçün sadə olmalıdır;

332 Modelin təqribilik xassəsi necə ifadə olunur?

- model modelləşdirilən sistemi müvəffəqiyyətlə təsvir etməlidir.
- model orjinalın sonlu sayda münasibətlərini əks etdirir, modelləşdirmənin resursları sonludur;
- model həmişə hər hası sistemi əks etdirir, yəni məqsədə malik olur;
- gerçəklik model tərəfindən kobud və təxmini əks etdirilir;
- model obyektin əhəmiyyətli cəhətlərini əks etdirir, bundan əlavə, o tədqiqat və təkrar istehsal üçün sadə olmalıdır;

333 Modelin sadəlik xassəsi necə ifadə olunur?

- model obyektin əhəmiyyətli cəhətlərini əks etdirir, bundan əlavə, o tədqiqat və təkrar istehsal üçün sadə olmalıdır;
- gerçəklik model tərəfindən kobud və təxmini əks etdirilir;
- model orjinalın sonlu sayda münasibətlərini əks etdirir, modelləşdirmənin resursları sonludur;
- model həmişə hər hası sistemi əks etdirir, yəni məqsədə malik olur;
- model modelləşdirilən sistemi müvəffəqiyyətlə təsvir etməlidir.

334 Modelin sonluluq xassəsi necə ifadə olunur?

- model modelləşdirilən sistemi müvəffəqiyyətlə təsvir etməlidir.
- model obyektin əhəmiyyətli cəhətlərini əks etdirir, bundan əlavə, o tədqiqat və təkrar istehsal üçün sadə olmalıdır;
- model həmişə hər hası sistemi əks etdirir, yəni məqsədə malik olur;
- model orjinalın sonlu sayda münasibətlərini əks etdirir, modelləşdirmənin resursları sonludur;
- gerçəklik model tərəfindən kobud və təxmini əks etdirilir;

335 Modelin məqsədyönlülük xassəsi necə ifadə olunur?

- model modelləşdirilən sistemi müvəffəqiyyətlə təsvir etməlidir.
- model obyektin əhəmiyyətli cəhətlərini əks etdirir, bundan əlavə, o tədqiqat və təkrar istehsal üçün sadə olmalıdır;
- model orjinalın sonlu sayda münasibətlərini əks etdirir, modelləşdirmənin resursları sonludur;
- model həmişə hər hansı sistemi əks etdirir, yəni məqsədə malik olur;
- gerçəklik model tərəfindən kobud və təxmini əks etdirilir;

336 Hansı modellər qrafiki model adlanır?

- model modelləşdirilən obyektin maddi surətidir.
- model sistemin münasibət və əlaqələrini vizuallaşdırmaq imkanı verir;
- model müəyyən şəbəkə strukturu vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model müəyyən linqvistik obyekt, formalaşdırılmış dil sistemi və ya strukturu vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model həndəsi obrazlar və obyektlər vasitəsilə təsvir edilmişdir;

337 Hansı modellər natura modeli adlanır?

- model modelləşdirilən obyektin maddi surətidir.
- model sistemin münasibət və əlaqələrini vizuallaşdırmaq imkanı verir;
- model müəyyən şəbəkə strukturu vasitəsilə təsvir edilmişdir;

- model müəyyən linqvistik obyekt, formallaşdırılmış dil sistemi və ya strukturu vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model qraf və ya qraflar və onlar arasındakı münasibətlər vasitəsilə təsvir edilmişdir;

338 Hansı modellər vizual model adlanır?

- model müəyyən iyerarxik struktur (ağac) vasitəsilə təsvir edilmişdir.
- model sistemin münasibət və əlaqələrini vizuallaşdırmaq imkanı verir;
- model müəyyən şəbəkə strukturu vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model müəyyən linqvistik obyekt, formallaşdırılmış dil sistemi və ya strukturu vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model qraf və ya qraflar və onlar arasındakı münasibətlər vasitəsilə təsvir edilmişdir;

339 Hansı modellər linqvistik model adlanır?

- model müəyyən iyerarxik struktur (ağac) vasitəsilə təsvir edilmişdir.
- model verilənlərin strukturu və ya verilənlərin strukturları və onlar arasındakı münasibətlərlə təsvir edilmişdir;
- model müəyyən şəbəkə strukturu vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model müəyyən linqvistik obyekt, formallaşdırılmış dil sistemi və ya strukturu vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model qraf və ya qraflar və onlar arasındakı münasibətlər vasitəsilə təsvir edilmişdir;

340 Hansı modellər şəbəkə modeli adlanır?

- model müəyyən iyerarxik struktur (ağac) vasitəsilə təsvir edilmişdir.
- model verilənlərin strukturu və ya verilənlərin strukturları və onlar arasındakı münasibətlərlə təsvir edilmişdir;
- model oyun iştirakçıları (şəxslər, ittifaqlar) arasında hər hansı oyun vəziyyətini həyata keçirir;
- model müəyyən şəbəkə strukturu vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model qraf və ya qraflar və onlar arasındakı münasibətlər vasitəsilə təsvir edilmişdir;

341 Hansı modellər iyerarxik model adlanır?

- model qraf və ya qraflar və onlar arasındakı münasibətlər vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model onun fəaliyyətini təyin edən müəyyən alqoritmlə və ya alqoritmlər kompleksi vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model oyun iştirakçıları (şəxslər, ittifaqlar) arasında hər hansı oyun vəziyyətini həyata keçirir;
- model müəyyən iyerarxik struktur (ağac) vasitəsilə təsvir edilmişdir.
- model verilənlərin strukturu və ya verilənlərin strukturları və onlar arasındakı münasibətlərlə təsvir edilmişdir;

342 Hansı modellər qraf modeli adlanır?

- model predikatlarla, məntiqi funksiyalarla təqdim olunmuşdur.
- model onun fəaliyyətini təyin edən müəyyən alqoritmlə və ya alqoritmlər kompleksi vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model oyun iştirakçıları (şəxslər, ittifaqlar) arasında hər hansı oyun vəziyyətini həyata keçirir;
- model qraf və ya qraflar və onlar arasındakı münasibətlər vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model verilənlərin strukturu və ya verilənlərin strukturları və onlar arasındakı münasibətlərlə təsvir edilmişdir;

343 Hansı modellər struktur model adlanır?

- model predikatlarla, məntiqi funksiyalarla təqdim olunmuşdur.
- model onun fəaliyyətini təyin edən müəyyən alqoritmlə və ya alqoritmlər kompleksi vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model oyun iştirakçıları (şəxslər, ittifaqlar) arasında hər hansı oyun vəziyyətini həyata keçirir;
- model verilənlərin strukturu və ya verilənlərin strukturları və onlar arasındakı münasibətlərlə təsvir edilmişdir;
- model hər hansı çoxluqlar və onlara aid olan, onlar arasındakı münasibətlərlə təqdim olunur;

344 Hansı modellər alqoritmik model adlanır?

- model hər hansı çoxluqlar və onlara aid olan, onlar arasındakı münasibətlərlə təqdim olunur;
- model predikatlarla, məntiqi funksiyalarla təqdim olunmuşdur.
- model onun fəaliyyətini təyin edən müəyyən alqoritmlə və ya alqoritmlər kompleksi vasitəsilə təsvir edilmişdir;
- model oyun iştirakçıları (şəxslər, ittifaqlar) arasında hər hansı oyun vəziyyətini həyata keçirir;
- model hər hansı funksional asılılıqlar sistemi kimi təqdim olunur;

345 Hansı modellər oyun modeli adlanır?

- model hər hansı funksional asılılıqlar sistemi kimi təqdim olunur;
- model oyun iştirakçıları (şəxslər, ittifaqlar) arasında hər hansı oyun vəziyyətini həyata keçirir;
- model predikatlarla, məntiqi funksiyalarla təqdim olunmuşdur.
- model hər hansı çoxluqlar və onlara aid olan, onlar arasındakı münasibətlərlə təqdim olunur;
- modelin hər bir giriş parametrlərinə tam müəyyən olunmuş çıxış parametrlər yığımı uyğun gəlir;

346 Hansı modellər məntiqi model adlanır?

- model hər hansı çoxluqlar və onlara aid olan, onlar arasındakı münasibətlərlə təqdim olunur;
- model predikatlarla, məntiqi funksiyalarla təqdim olunmuşdur.
- model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;
- modelin hər bir giriş parametrlərinə tam müəyyən olunmuş çıxış parametrlər yığımı uyğun gəlir;
- model hər hansı funksional asılılıqlar sistemi kimi təqdim olunur;

347 Hansı modellər nəzəri - çoxluq modeli adlanır?

- model predikatlarla, məntiqi funksiyalarla təqdim olunmuşdur.
- model hər hansı çoxluqlar və onlara aid olan, onlar arasındakı münasibətlərlə təqdim olunur;
- model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;
- modelin hər bir giriş parametrlərinə tam müəyyən olunmuş çıxış parametrlər yığımı uyğun gəlir;
- model hər hansı funksional asılılıqlar sistemi kimi təqdim olunur;

348 Hansı modellər funksional model adlanır?

- model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;
- model hər hansı funksional asılılıqlar sistemi kimi təqdim olunur;
- model predikatlarla, məntiqi funksiyalarla təqdim olunmuşdur.
- model hər hansı çoxluqlar və onlara aid olan, onlar arasındakı münasibətlərlə təqdim olunur;
- modelin hər bir giriş parametrlərinə tam müəyyən olunmuş çıxış parametrlər yığımı uyğun gəlir;

349 Hansı modellər determinə olunmuş model adlanır?

- model hər hansı çoxluqlar və onlara aid olan, onlar arasındakı münasibətlərlə təqdim olunur;
- model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;
- modelin hər bir giriş parametrlərinə tam müəyyən olunmuş çıxış parametrlər yığımı uyğun gəlir;
- model hər hansı funksional asılılıqlar sistemi kimi təqdim olunur;
- model predikatlarla, məntiqi funksiyalarla təqdim olunmuşdur.

350 Hansı modellər staxostik (ehtimalı) model adlanır?

- model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;
- modelin hər bir giriş parametrlərinə tam müəyyən olunmuş çıxış parametrlər yığımı uyğun gəlir;
- model predikatlarla, məntiqi funksiyalarla təqdim olunmuşdur.
- model hər hansı çoxluqlar və onlara aid olan, onlar arasındakı münasibətlərlə təqdim olunur;
- model hər hansı funksional asılılıqlar sistemi kimi təqdim olunur;

351 Hansı modellər imitasiya modeli adlanır?

- model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;
- model obyektin mümkün inkişaf yollarının və davranışının modelin bəzi və ya bütün parametrlərinin şəklini dəyişmək yolu ilə öyrənilməsi və ya sınağı üçün nəzərdə tutulmuşdur.
- modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametr yoxdur;
- modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametr var yəni, o, sistemi (sistemdəki prosesləri) zamana görə əks etdirir;
- model sistemin davranışını ancaq diskret zaman anlarında təsvir edir;

352 Hansı modellər kəsilməz model adlanır?

- model obyektin mümkün inkişaf yollarının və davranışının modelin bəzi və ya bütün parametrlərinin şəklini dəyişmək yolu ilə öyrənilməsi və ya sınağı üçün nəzərdə tutulmuşdur.
- model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;
- modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametr yoxdur;
- modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametr var yəni, o, sistemi (sistemdəki prosesləri) zamana görə əks etdirir;
- model sistemin davranışını ancaq diskret zaman anlarında təsvir edir;

353 Hansı modellər diskret model adlanır?

- modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametr yoxdur;
- model sistemin davranışını ancaq diskret zaman anlarında təsvir edir;
- model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;
- model obyektin mümkün inkişaf yollarının və davranışının modelin bəzi və ya bütün parametrlərinin şəklini dəyişmək yolu ilə öyrənilməsi və ya sınağı üçün nəzərdə tutulmuşdur.
- modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametr var yəni, o, sistemi (sistemdəki prosesləri) zamana görə əks etdirir;

354 Hansı modellər dinamik model adlanır?

- model obyektin mümkün inkişaf yollarının və davranışının modelin bəzi və ya bütün parametrlərinin şəklini dəyişmək yolu ilə öyrənilməsi və ya sınağı üçün nəzərdə tutulmuşdur.
- modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametr var yəni, o, sistemi (sistemdəki prosesləri) zamana görə əks etdirir;
- modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametr yoxdur;
- model sistemin davranışını ancaq diskret zaman anlarında təsvir edir;
- model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;

355 Hansı modellər statik model adlanır?

- modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametr yoxdur;
- model sistemin davranışını müəyyən zaman kəsiyinin bütün anlarında təsvir edir;
- model sistemin davranışını ancaq diskret zaman anlarında təsvir edir;
- modelin təsvirində iştirak edən parametrlər arasında müvəqqəti parametr var yəni, o, sistemi (sistemdəki prosesləri) zamana görə əks etdirir;
- model obyektin mümkün inkişaf yollarının və davranışının modelin bəzi və ya bütün parametrlərinin şəklini dəyişmək yolu ilə öyrənilməsi və ya sınağı üçün nəzərdə tutulmuşdur.

356 Modelləşdirmə probleminin məsələləri hansıdır?

- modelin qurulması, modelin istifadə olunması;
- modelin tədqiqatı, modelin tətbiqi;
- modelin qurulması, alqoritmin hazırlanması, modelin tətbiqi;
- modelin qurulması, modelin tədqiqatı, modelin istifadə olunması;
- modelin tədqiqatı, alqoritmin hazırlanması, modelin istifadə olunması;

357 Qarışıq, yarımempirik modellər nəyin əsasında qurulur?

- fiziki amillər, təsvirlər əsasında.
- riyazi təsvirlər əsasında;
- empirik amillər, əlaqələr əsasında;
- təcrübi əlaqələrin və riyazi təsvirlərin əsasında;
- empirik amillər, riyazi təsvirlər əsasında;

358 Nəzəri modellər nəyin əsasında qurulur?

- fiziki amillər, təsvirlər əsasında.
- təcrübi əlaqələrin və riyazi təsvirlərin əsasında;
- empirik amillər, əlaqələr əsasında;
- riyazi təsvirlər əsasında;
- empirik amillər, riyazi təsvirlər əsasında;

359 Empirik modellər nəyin əsasında qurulur?

- fiziki amillər, təsvirlər əsasında.
- təcrübi əlaqələrin və riyazi təsvirlərin əsasında;
- riyazi təsvirlər əsasında;
- empirik amillər, əlaqələr əsasında;
- empirik amillər, riyazi təsvirlər əsasında;

360 Modelləşdirmənin “dərindənliyinə”, səviyyəsinə görə modellər hansıdır?

- empirik, nəzəri, praqmatik;
- empirik, instrumental, praqmatik;
- dərkolunan, praqmatik;
- empirik, nəzəri, qarışıq, yarımempirik;
- nəzəri, instrumental, qarışıq, yarımempirik;

361 Instrumental model necə izah olunur?

- sistemin idarə edilməsi üçün onun məqsədlərinin işlək təqdimatıdır.
- praktiki əməllərin təşkili vasitəsidir; sistemin idarə edilməsi üçün onun məqsədlərinin işlək təqdimatıdır.
- biliklərin təşkili və təqdimatı formasıdır; köhnə və yeni biliklərin birləşdirilməsi vasitəsidir.
- praqmatik və/və ya dərkolunan modellərin qurulması, tədqiqi və/və ya istifadəsi vasitəsidir.
- köhnə və yeni biliklərin birləşdirilməsi vasitəsidir.

362 Praqmatik model necə izah olunur?

- sistemin idarə edilməsi üçün onun məqsədlərinin işlək təqdimatıdır.
- köhnə və yeni biliklərin birləşdirilməsi vasitəsidir.
- biliklərin təşkili və təqdimatı formasıdır; köhnə və yeni biliklərin birləşdirilməsi vasitəsidir.
- praktiki əməllərin təşkili vasitəsidir; sistemin idarə edilməsi üçün onun məqsədlərinin işlək təqdimatıdır.
- dərkolunan modellərin qurulması, tədqiqi və istifadəsi vasitəsidir;

363 Dərkolunan model necə izah olunur?

- sistemin idarə edilməsi üçün onun məqsədlərinin işlək təqdimatıdır.
- praqmatik modellərin qurulması, tədqiqi və istifadəsi vasitəsidir
- praktiki əməllərin təşkili vasitəsidir; sistemin idarə edilməsi üçün onun məqsədlərinin işlək təqdimatıdır;
- biliklərin təşkili və təqdimatı formasıdır, köhnə və yeni biliklərin birləşdirilməsi vasitəsidir.
- dərkolunan modellərin qurulması, tədqiqi və istifadəsi vasitəsidir;

364 Modelin qurulması nə deməkdir?

- sistemin idarə edilməsi üçün onun məqsədlərinin işlək təqdimatıdır.
- obyektin, prosesin və ya sistemin müəyyən şərtlərlə orijinal adlanan bir formadan digər formaya keçidi ilə öyrənilməsidir;
- strukturunu, daxili məntiqini başa düşməyə imkan verən model düşüncə tərzidir;
- ilkin verilənlərin, fərziyyələr, nəzəriyyələr, mütəxəssis biliklərinin analiz və sintezini tələb edən sistemli məsələdir;
- köhnə və yeni biliklərin birləşdirilməsi vasitəsidir.

365 Model nədir?

- sistemin hər hansı xassələrinin canlandırılması üçün onun təsviridir;
- bir strukturun digərinə inikasındır;
- obyektin, prosesin və ya sistemin müəyyən şərtlərlə orijinal adlanan bir formadan digər formaya keçidi ilə öyrənilməsi və ya onun hər hansı xassələrinin canlandırılması üçün təsviridir;
- bütün cavablar doğrudur.
- idarəetmənin səmərəliliyini qiymətləndirmək vasitəsidir;

366 Modellərdə didaktik aspekt hansıdır?

- düzgün cavab yoxdur.
- prosesin, təzahürün ən güclü idrak, dərk etmə metodlarının inkişafı;
- modelləşdirilən sistemlərin element və alt sistemlərinin informasiyalı-məntiqi əlaqələrin inkişafı;
- modelləşdirilən sistemin strukturunu, daxili məntiqini başa düşməyə imkan verən model düşüncə tərzinin inkişafı;
- modelləşdirmədə istifadə olunan resursların, ətraf mühitlə əlaqələrin inkişafı;

367 Model və modelləşdirmə nədir?

- model və modelləşdirmənin nəticələrindən harada istifadə olunacağından asılı olmayaraq, fənləarası problemlərin həlli üzərində işləyən, müxtəlif sahə mütəxəssislərini birləşdirir.
- ixtiyari ixtisas sahəsində sistemin, prosesin, təzahürün ən güclü idrak atributlarından biridir,
- universal anlayışdır, müxtəlif sahə mütəxəssislərini birləşdirir.
- bütün cavablar doğrudur.
- sistemin, prosesin, təzahürün dərk etmə metodlarının atributlarından biridir,

368 Modelləşdirmənin xüsusi vasitələrinin inkişafında istiqamətlər hansıdır?

- proqram interfeysinin yaradılması.
- müəyyən tip verilənlərin formalaşdırılması;
- universal proqramlaşdırma dilləri;
- böyük və mürəkkəb sistemlərin analizi üçün modelləşdirmə vasitələri və proqram kompleksləri;
- proqramların layihələndirilməsi vasitələrinin inkişafı;

369 Modelləşdirmənin xüsusi vasitələrinin inkişafında necə istiqaməti ayırd etmək olar?

- düzgün cavab yoxdur.
- üç;
- bir;
- iki;
- dörd;

370 Kompüter modelləşdirməsinin müşayiət mərhələsi hansıdır?

- testləşdirmə metodu və testlərin seçilməsi, proqramlaşdırma dilində kodlaşdırma, proqramın şərhı.
- sintaksis sazlama, semantik sazlama, test hesabatları, testləşdirmənin nəticələrinin analizi, modelin dayanıqlığının tədqiqi;
- məsələnin, məqsədlərinin yazılışı, modelin, metodun, alqoritmin təsviri, reallaşdırma vasitələrinin təsviri, imkan və məhdudiyyətlərin təsviri, giriş/çıxış formatlarının, spesifikasiyalarının təsviri, testləşdirmənin yazılışı, istifadəçi təlimatlarının yaradılması;
- istifadənin, istifadə tezliyinin, istifadəçilərin sayının, istifadə tipinin analizi (dialoq, avtonom və s.), modeldən istifadə zamanı imtiyazların analizi, modelin, alqoritmin və proqramın istismarına xidmət edilməsi, imkanların genişləndirilməsi, yeni funksiyaların daxil edilməsi və ya modelləşdirmə rejimlərinin dəyişdirilməsi (eyni zamanda mühitin), proqramda gizli səhvlərin tapılması və açılması;
- verilənlərin strukturlarının işlənməsi, verilənlərin giriş/çıxış spesifikasiyalarının, fonnalarının hazırlanması, modelin struktur və tərkibinin layihələndirilməsi;

371 Kompüter modelləşdirməsinin sənədləşdirmə mərhələsi hansıdır?

- testləşdirmə metodu və testlərin seçilməsi, proqramlaşdırma dilində kodlaşdırma, proqramın şərhı.
- verilənlərin strukturlarının işlənməsi, verilənlərin giriş/çıxış spesifikasiyalarının, fonnalarının hazırlanması, modelin struktur və tərkibinin layihələndirilməsi;
- sintaksis sazlama, semantik sazlama, test hesabatları, testləşdirmənin nəticələrinin analizi, modelin dayanıqlığının tədqiqi;
- məsələnin, məqsədlərinin yazılışı, modelin, metodun, alqoritmin təsviri, reallaşdırma vasitələrinin təsviri, imkan və məhdudiyyətlərin təsviri, giriş/çıxış formatlarının, spesifikasiyalarının təsviri, testləşdirmənin yazılışı, istifadəçi təlimatlarının yaradılması;
- modelləşdirmə vasitələrinin qiymətləndirilməsi, modelləşdirmənin adekvatlığının qiymətləndirilməsi, modelləşdirmənin həssaslığının qiymətləndirilməsi, proqramın optimallaşdırılması;

372 Kompüter modelləşdirməsinin modelləşdirmənin qiymətləndirilməsi mərhələsi hansıdır?

- testləşdirmə metodu və testlərin seçilməsi, proqramlaşdırma dilində kodlaşdırma, proqramın şərhı.
- sintaksis sazlama, semantik sazlama, test hesabatları, testləşdirmənin nəticələrinin analizi, modelin dayanıqlılığının tədqiqi;
- məsələnin formalaşdırılması, modelləşdirmənin məqsədlərinin və onların üstünlük dərəcələrinin təyini, modelləşdirmə obyektı - sistem haqqında informasiyanın yığılması, verilənlərin təsviri;
- modelləşdirmə vasitələrinin qiymətləndirilməsi, modelləşdirmənin adekvatlığının qiymətləndirilməsi, modelləşdirmənin həssaslığının qiymətləndirilməsi, proqramın optimallaşdırılması;
- verilənlərin strukturlarının işlənməsi, verilənlərin giriş/çıxış spesifikasiyalarının, fonnalarının hazırlanması, modelin struktur və tərkibinin layihələndirilməsi;

373 Kompyuter modelləşdirməsinin testləşdirmə və sazlama mərhələsi hansıdır?

- testləşdirmə metodu və testlərin seçilməsi, proqramlaşdırma dilində kodlaşdırma, proqramın şərhı.
- verilənlərin strukturlarının işlənməsi, verilənlərin giriş/çıxış spesifikasiyalarının, fonnalarının hazırlanması, modelin struktur və tərkibinin layihələndirilməsi;
- məsələnin formalaşdırılması, modelləşdirmənin məqsədlərinin və onların üstünlük dərəcələrinin təyini, modelləşdirmə obyektı - sistem haqqında informasiyanın yığılması, verilənlərin təsviri;
- sintaksis sazlama, semantik sazlama, test hesabatları, testləşdirmənin nəticələrinin analizi, modelin dayanıqlılığının tədqiqi;
- altmodellərin tədqiqi metodlarının seçilməsi, alqoritmlərin, onların psevdekordlarının seçilməsi, adaptasiyası və işlənməsi, altmodellərdən modelin yığılması, modelin identifikasiyası, modelin istifadə olunan adekvatlılıq, dayanıqlılıq və həssaslıq kriterilərinin formalaşdırılması;

374 Kompyuter modelləşdirməsinin proqramlaşdırma mərhələsi hansıdır?

- verilənlərin strukturlarının işlənməsi, verilənlərin giriş/çıxış spesifikasiyalarının, fonnalarının hazırlanması, modelin struktur və tərkibinin layihələndirilməsi;
- məsələnin formalaşdırılması, modelləşdirmənin məqsədlərinin və onların üstünlük dərəcələrinin təyini, modelləşdirmə obyektı - sistem haqqında informasiyanın yığılması, verilənlərin təsviri;
- testləşdirmə metodu və testlərin seçilməsi, proqramlaşdırma dilində kodlaşdırma, proqramın şərhı.
- altmodellərin tədqiqi metodlarının seçilməsi, alqoritmlərin, onların psevdekordlarının seçilməsi, adaptasiyası və işlənməsi, altmodellərdən modelin yığılması, modelin identifikasiyası, modelin istifadə olunan adekvatlılıq, dayanıqlılıq və həssaslıq kriterilərinin formalaşdırılması.
- mövcud analoqların və altsistemlərin analizi, modelləşdirmənin texniki vasitələrinin analizi, modelləşdirmənin proqram təminatının analizi, riyazi təminatın analizi;

375 Kompyuter modelləşdirməsinin modelin tədqiqi mərhələsi hansıdır?

- testləşdirmə metodu və testlərin seçilməsi, proqramlaşdırma dilində kodlaşdırma, proqramın şərhı.
- mövcud analoqların və altsistemlərin analizi, modelləşdirmənin texniki vasitələrinin analizi, modelləşdirmənin proqram təminatının analizi, riyazi təminatın analizi;
- məsələnin formalaşdırılması, modelləşdirmənin məqsədlərinin və onların üstünlük dərəcələrinin təyini, modelləşdirmə obyektı - sistem haqqında informasiyanın yığılması, verilənlərin təsviri;
- altmodellərin tədqiqi metodlarının seçilməsi, alqoritmlərin, onların psevdekordlarının seçilməsi, adaptasiyası və işlənməsi, altmodellərdən modelin yığılması, modelin identifikasiyası, modelin istifadə olunan adekvatlılıq, dayanıqlılıq və həssaslıq kriterilərinin formalaşdırılması;
- verilənlərin strukturlarının işlənməsi, verilənlərin giriş/çıxış spesifikasiyalarının, fonnalarının hazırlanması, modelin struktur və tərkibinin layihələndirilməsi;

376 Kompyuter modelləşdirməsinin məsələnin (modelin) analizi mərhələsi hansıdır?

- testləşdirmə metodu və testlərin seçilməsi, proqramlaşdırma dilində kodlaşdırma, proqramın şərhı.
- mövcud analoqların və altsistemlərin analizi, modelləşdirmənin texniki vasitələrinin analizi, modelləşdirmənin proqram təminatının analizi, riyazi təminatın analizi;
- məsələnin formalaşdırılması, modelləşdirmənin məqsədlərinin və onların üstünlük dərəcələrinin təyini, modelləşdirmə obyektı - sistem haqqında informasiyanın yığılması, verilənlərin təsviri;
- verilənlərin strukturlarının işlənməsi, verilənlərin giriş/çıxış spesifikasiyalarının, fonnalarının hazırlanması, modelin struktur və tərkibinin layihələndirilməsi;
- altmodellərin tədqiqi metodlarının seçilməsi, alqoritmlərin, onların psevdekordlarının seçilməsi, adaptasiyası və işlənməsi, altmodellərdən modelin yığılması, modelin identifikasiyası, modelin istifadə olunan adekvatlılıq, dayanıqlılıq və həssaslıq kriterilərinin formalaşdırılması.

377 Kompyuter modelləşdirməsinin modelləşdirmədən əvvəlki analiz mərhələsi hansıdır?

- testləşdirmə metodu və testlərin seçilməsi, proqramlaşdırma dilində kodlaşdırma, proqramın şərhı.
- verilənlərin strukturlarının işlənməsi, verilənlərin giriş/çıxış spesifikasiyalarının, fonnalarının hazırlanması, modelin struktur və tərkibinin layihələndirilməsi;
- məsələnin formalaşdırılması, modelləşdirmənin məqsədlərinin və onların üstünlük dərəcələrinin təyini, modelləşdirmə obyektı - sistem haqqında informasiyanın yığılması, verilənlərin təsviri;
- mövcud analoqların və altsistemlərin analizi, modelləşdirmənin texniki vasitələrinin analizi, modelləşdirmənin proqram təminatının analizi, riyazi təminatın analizi;
- altmodellərin tədqiqi metodlarının seçilməsi, alqoritmlərin, onların psevdekordlarının seçilməsi, adaptasiyası və işlənməsi, altmodellərdən modelin yığılması, modelin identifikasiyası, modelin istifadə olunan adekvatlılıq, dayanıqlılıq və həssaslıq kriterilərinin formalaşdırılması.

378 Kompyuter modelləşdirməsinin məsələnin qoyuluşu mərhələsi hansıdır?

- testləşdirmə metodu və testlərin seçilməsi, proqramlaşdırma dilində kodlaşdırma, proqramın şərhı.
- verilənlərin strukturlarının işlənməsi, verilənlərin giriş/çıxış spesifikasiyalarının, fonnalarının hazırlanması, modelin struktur və tərkibinin layihələndirilməsi;
- mövcud analoqların və altsistemlərin analizi, modelləşdirmənin texniki vasitələrinin analizi, modelləşdirmənin proqram təminatının analizi, riyazi təminatın analizi;
- məsələnin formalaşdırılması, modelləşdirmənin məqsədlərinin və onların üstünlük dərəcələrinin təyini, modelləşdirmə obyektı - sistem haqqında informasiyanın yığılması, verilənlərin təsviri;
- altmodellərin tədqiqi metodlarının seçilməsi, alqoritmlərin, onların psevdekordlarının seçilməsi, adaptasiyası və işlənməsi, altmodellərdən modelin yığılması, modelin identifikasiyası, modelin istifadə olunan adekvatlılıq, dayanıqlılıq və həssaslıq kriterilərinin formalaşdırılması.

379 Sistemlərin modelləşdirilməsində kompyuter hansı funksiyaları yerinə yetirir?

- yeni biliklərin alınması üçün modelləşdirmə vasitəsi rolunu oynamaq, yeni modellərin öyrətmə vasitəsi rolunu ifa etmək;
- ənənəvi hesablama vasitələri alqoritmlər, texnologiyalarla həll edilə bilməyən məsələlərin həlli üçün yeni məsələlərin qoyuluşu və həlli vasitəsi rolunu ifa etmək;
- ənənəvi hesablama vasitələri, alqoritmlər, texnologiyalarla həll edilən məsələlərin həlli üçün köməkçi vasitə rolunu yerinə yetirmək;
- bütün cavablar doğrudur.
- kompyuter öyrənmə-modelləşdirmə vasitələrinin konstruksiyası rolunu yerinə yetirmək;

380 Kompyuter (imitasiy)modelləşdirməsi mərhələlərinə aid deyil?

- alqoritm və proqramların qurulması, proqramların icrası və testləşdirilməsi, modelin real obyektə adekvatlılığının müəyyənəşdirilməsi;
- modelin giriş dəyişənlərinin çıxış dəyişənlərinə təsirinin vaciblik dərəcəsinə görə bölünməsi;
- modelləşdirmənin məqsədlərinin təyini (bu, obyektin qavranılması, idarə edilməsi və obyektə təsirlərin proqnozlaşdırılmasından ibarətdir);
- bütün cavablar doğrudur.
- modelin riyazi yazılışının (təsvirinin) axtarılması, qurulmuş modelin tətbiqi;

381 İmitasiya modelləşdirilməsinin tətbiqi şərtləri hansıdır?

- müəyyən dövr ərzində prosesin gedişinə nəzarəti həyata keçirmək mümkündür;
- formalaşdırılmış riyazi modelin analitik metodla həlli işlənilməyib;
- verilən məsələnin başa çatdırılmış riyazi qoyuluşu mövcud deyil;
- bütün cavablar doğrudur.
- analitik metodlar mövcuddur, lakin riyazi proseduralar o qədər mürəkkəb və çoxzəhmətli ki, onlardan istifadə edilməsi səmərəli olmur;

382 "İmitasiya modelləşdirməsi real sistemin modelinin qurulması prosesidir və bu model əsasında sistemin fəaliyyətini (özünüaparmasını) qavramaq, yaxud da qiymətləndirmək məqsədilə eksperimentlərin qoyulmasıdır" ifadəsi hansı alimə məxsusdur?

- Surmin Y.P.;
- Antonov A.B.;
- Eddinqton A.;
- Şennon R.;

- Lapıgin Y.N.;

383 Kompyuter modelləşdirməsi nələri nəzərdə tutur?

- kompyuterlə ölçü cihazlarının, vericilərin, sensorların və s. birgə istifadəsinə əsaslanan xüsusişdirilmiş tətbiqi texnologiyalar;
- hadisələrin və proseslərin vizuallaşdırılması (qrafiki modelləşdirmə);
- imitaisiya (hesablammodelləşdirilməsi);
- bütün cavablar doğrudur.
- böyük tətbiqi texnologiyalar;

384 Kompyuter modelləşdirməsinin məğzi nədən ibarətdir?

- model dəqiqləşdirilir;
- obyekt və ya proseslərin xassələri tədqiq olunur;
- kompyuterin köməyi ilə riyazi model əsasında seriya hesablama eksperimentləri aparılır;
- bütün cavablar doğrudur.
- onların optimal parametrləri və iş rejimləri tapılır;

385 Riyazi modelləşdirmə həm də özündə nələri cəmləşdirir?

- modeldən istifadə;
- model və obyektin adekvatlığının yoxlanılması;
- obyektin fəaliyyətini modelləşdirən alqoritmin qurulması;
- bütün cavablar doğrudur.
- modelin təshih edilməsi;

386 Riyazi modelin qurulması üçün zəruridir:

- məhdudiyətlərin, tənliklərin, bərabərliklərin, bərabərsizliklərin məntiqi-riyazi əməllərin köməyi ilə obyektin, prosesin və ya sistemin daxili və xarici əlaqələrinin müəyyənəşdirilməsi;
- obyektin əsas cəhətlərinə və xassələrinə təsir edən parametrlərin təyini;
- real obyektin hərtərəfli analizi, obyektin ən cox mahiyyət kəsb edən cəhətlərinin ayırd edilməsi;
- bütün cavablar doğrudur.
- obyektin əsas xassələrinin əlaqələrini məntiqi-riyazi münasibətlərin köməyi ilə dəyişənlərin qiymətlərindən asılı olaraq təsviri;

387 Riyazi modellərin qurulması zamanı kəsilməz-stoxastik yanaşma hansıdır?

- avtomatlar nəzəriyyəsi riyazi aparatının köməyi ilə reallaşdırılır;
- riyazi aparat kimi dinamik təsvirli ehtimali avtomatlardan istifadə olunur.
- xidmət proseslərinin formallaşdırılması üçün tətbiq olunur;
- riyazi aparat kimi statik təsvirli ehtimali avtomatlardan istifadə olunur;
- riyazi modellər kimi diferensial tənliklər sistemindən istifadə edilir;

388 Riyazi modellərin qurulması zamanı diskret-stoxostik yanaşma hansıdır?

- riyazi aparat kimi dinamik təsvirli ehtimali avtomatlardan istifadə olunur.
- avtomatlar nəzəriyyəsi riyazi aparatının köməyi ilə reallaşdırılır;
- riyazi modellər kimi diferensial tənliklər sistemindən istifadə edilir;
- riyazi aparat kimi statik təsvirli ehtimali avtomatlardan istifadə olunur;
- xidmət proseslərinin formallaşdırılması üçün tətbiq olunur;

389 Riyazi modellərin qurulması zamanı diskret-determinik yanaşma hansıdır?

- riyazi aparat kimi dinamik təsvirli ehtimali avtomatlardan istifadə olunur.
- riyazi aparat kimi statik təsvirli ehtimali avtomatlardan istifadə olunur;
- riyazi modellər kimi diferensial tənliklər sistemindən istifadə edilir;
- avtomatlar nəzəriyyəsi riyazi aparatının köməyi ilə reallaşdırılır;
- xidmət proseslərinin formallaşdırılması üçün tətbiq olunur;

390 Riyazi modellərin qurulması zamanı kəsilməz-determinik yanaşma hansıdır?

- riyazi aparat kimi dinamik təsvirli ehtimali avtomatlardan istifadə olunur.
- riyazi aparat kimi statik təsvirli ehtimali avtomatlardan istifadə olunur;
- avtomatlar nəzəriyyəsi riyazi aparatının köməyi ilə reallaşdırılır;
- riyazi modellər kimi diferensial tənliklər sistemindən istifadə edilir;
- xidmət proseslərinin formallaşdırılması üçün tətbiq olunur;

391 Riyazi modellərin qurulması zamanı hansı yanaşmalardan istifadə olunur?

- şəbəkə, ümumiləşdirilmiş;
- bütün cavablar doğrudur.
- kəsilməz-determinik;
- diskret-determinik;
- diskret-stoxastik, kəsilməz-stoxastik;

392 Riyazi məsələlərin həlli metodları hansıdır?

- dəqiq, empirik və təqribi metodlar;
- dəqiq və empirik;
- empirik və yarımpirik metodlar;
- dəqiq və təqribi metodlar;
- empirik və təqribi metodlar;

393 Riyazi məsələlərin həllinin bütün metodlarını neçə qrupa bölmək olar?

- altı.
- dörd;
- üç;
- iki;
- beş;

394 Homomorf modellər hansıdır?

- informasiya və parametrlər-diskret, riyazi əlaqələr isə dayanıqsızdır;
- informasiya və parametrlər kəsilməz, riyazi əlaqələr isə dayanıqsızdır;
- modellə obyektin (sistemin və ya prosesin) bütün elementləri aratsında tamamilə qarşılıqlı birqiyətli uyğunluq mövcuddur;
- modellə obyektin ancaq bir sıra əhəmiyyətli elementləri arasında uyğunluq olur;
- informasiya və parametrlər kəsilməz, riyazi əlaqələr isə dayanıqlı olur;

395 Izomorf modellər hansıdır?

- modellə obyektin ancaq bir sıra əhəmiyyətli elementləri arasında uyğunluq olur;
- informasiya və parametrlər kəsilməz, riyazi əlaqələr isə dayanıqlı olur;
- informasiya və parametrlər kəsilməz, riyazi əlaqələr isə dayanıqsızdır;
- modellə obyektin (sistemin və ya prosesin) bütün elementləri aratsında tamamilə qarşılıqlı birqiyətli uyğunluq mövcuddur;
- informasiya və parametrlər-diskret, riyazi əlaqələr isə dayanıqsızdır;

396 Real obyektlə riyazi modelin uyğunluğuna görə riyazi modellər hansıdır?

- nəzəri, empirik;
- həqiqi, ideal;
- statik, dinamik;
- kəsilməz, diskret
- izomorf, homomorf;

397 Real obyektlə riyazi modelin uyğunluğuna görə riyazi modellər neçə cür olur?

- altı.
- dörd;
- iki;
- üç;
- beş;

398 Obyektin giriş informasiyasına nəzərən modellər hansıdır?

- nəzəri, empirik;
- həqiqi, ideal;
- statik, dinamik;
- kəsilməz, diskret.
- riyazi, alqoritmik;

399 Obyektin giriş informasiyasına nəzərən modellər neçə cür olur?

- altı.
- üç;
- beş;
- iki;
- dörd;

400 Ideal işarəli modellərə aiddir:

- sxemlər, xəritələr, cizgilər, qrafiklər, qraflar, analoqlar, struktur və həndəsi modellər;
- düzgün cavab yoxdur.
- analoq, struktur, həndəsi, qrafiki, rəqəmli və kibernetik modellərdir;
- orijinal obyektlərin fiziki xassələrini canlandıran və təqlid edən maketlər;
- simvollar, əlifbalar, proqramlaşdırma dilləri, nizamlı texnoloji yazılar, şəbəkəli təsvirlər.

401 Ideal əyani modellərə aiddir:

- bütün cavablar doğrudur.
- orijinal obyektlərin fiziki xassələrini canlandıran və təqlid edən maketlər;
- simvollar, əlifbalar, proqramlaşdırma dilləri, nizamlı texnoloji yazılar, şəbəkəli təsvirlər.
- sxemlər, xəritələr, cizgilər, qrafiklər, qraflar, analoqlar, struktur və həndəsi modellər;
- analoq, struktur, həndəsi, qrafiki, rəqəmli və kibernetik modellərdir;

402 Ideal əyani modellər hansıdır?

- işarəli, struktur, həndəsi;
- elmi, texniki, həndəsi;
- analoq, struktur, həndəsi;
- əyani, işarəli;
- rəqəmli və kibernetik;

403 Ideal əyani modellər neçə yerə bölünür?

- altı.
- üç;
- beş;
- iki;
- dörd;

404 Həqiqi riyazi modellər hansıdır?

- düzgün cavab yoxdur.
- orijinal obyektlərin fiziki xassələrini canlandıran və təqlid edən maketlər, mulyajlardır.
- üzərində elmi, texniki, istehsal təcrübələri apanlan real obyektlər, proseslər və sistemlərdir;

- analoq, struktur, həndəsi, qrafiki, rəqəmli və kibernetik modellərdir;
- istehsal təcrübələri aparılan real obyektlər, rəqəmli və kibernetik modellərdir;

405 Həqiqi fiziki modellər hansıdır?

- düzgün cavab yoxdur.
- analoq, struktur, həndəsi, qrafiki, rəqəmli və kibernetik modellərdir;
- üzərində elmi, texniki, istehsal təcrübələri aparılan real obyektlər, proseslər və sistemlərdir;
- orijinal obyektlərin fiziki xassələrini canlandıran və təqlid edən maketlər, mulyajlardır.
- istehsal təcrübələri aparılan real obyektlər, rəqəmli və kibernetik modellərdir;

406 Həqiqi natura modellər hansıdır?

- bütün cavablar doğrudur.
- analoq, struktur, həndəsi, qrafiki, rəqəmli və kibernetik modellərdir;
- orijinal obyektlərin fiziki xassələrini canlandıran və təqlid edən maketlər, mulyajlardır.
- üzərində elmi, texniki, istehsal təcrübələri aparılan real obyektlər, proseslər və sistemlərdir;
- istehsal təcrübələri aparılan real obyektlər, rəqəmli və kibernetik modellərdir;

407 Həqiqi modellər hansıdır?

- heç biri.
- empirik, fiziki, riyazi;
- natura, fiziki, statik;
- natura, fiziki, riyazi;
- statik, empirik;

408 Həqiqi modellər neşə növə bölünür?

- altı.
- iki;
- beş;
- üç;
- dörd;

409 Determinik modellərin sinfəli hansıdır?

- izomorf və homomorf modellər.
- empirik və yarımpiririk modellər;
- statik və dinamik modellər;
- həqiqi modellər, ideal modellər;
- statik və empirik modellər;

410 Hansı modellər stoxastik modellər adlanır?

- obyektin fəaliyyəti alqoritmlərlə təsvir edilir.
- real obyektlərin fəaliyyətləri açıq funksional əlaqələr şəklində yazılırlar;
- obyektin fəaliyyəti alqoritmlərlə təsvir edilir;
- tədqiq edilən obyektəki prosesin təsadüfi xarakterdə olduğu nəzərə alınır;
- bütün təsadüfi təsirlərin yoxluğu, modelin elementlərinin və sistemin fəaliyyətinin kifayət qədər dəqiq təyin olunduğu fərz edilir;

411 Hansı modellər determinik modellər adlanır?

- obyektin fəaliyyəti alqoritmlərlə təsvir edilir.
- real obyektlərin fəaliyyətləri açıq funksional əlaqələr şəklində yazılırlar;
- obyektin fəaliyyəti alqoritmlərlə təsvir edilir;
- bütün təsadüfi təsirlərin yoxluğu, modelin elementlərinin və sistemin fəaliyyətinin kifayət qədər dəqiq təyin olunduğu fərz edilir;
- kompüterlərdə reallaşdırılır;

412 Tədqiq edilən obyektin xarakterindən asılı olaraq riyazi modellər hansıdır?

- izomorf və homomorf modellər.
- empirik və yarımpirik modellər;
- statik və dinamik modellər;
- determinik və stoxastik;
- statik və empirik modellər;

413 Tədqiq edilən obyektin xarakterindən asılı olaraq riyazi modellər neçə cür olur?

- iki;
- beş;
- dörd;
- üç;
- altı.

414 Analitik modellərin riyazi problemdən asılı olaraq hansı növləri var?

- teoremlər, tənliklər, aproksimasiya məsələləri, stoxastik problemlər.
- nəzəriyyələr, tənliklər, aproksimasiya məsələləri;
- teoremlər, tənliklər, stoxastik problemlər;
- tənliklər, aproksimasiya məsələləri, stoxastik problemlər;
- fərziyyələr, teoremlər, tənliklər;

415 Qurulma prinsiplərinə görə imitasiya modelləri hansıdır?

- e)sistemin struktur əlaqəliyinin, mürəkkəbliyinin, dayanıqlığının tədqiq edilir.
- struktura görə əlaqəli və dayanıqlı altmodellərdən ibarətdir;
- real obyektlərin fəaliyyətləri açıq funksional əlaqələr şəklində yazılırlar;
- obyektin fəaliyyətini və məntiqi strukturunu saxlayan real elementar təsirləri alqoritmlər vasitəsi ilə təsvir edilir;
- kompüterdə obyektin bu və ya digər vəziyyətləri paylanır;

416 Qurulma prinsiplərinə görə analitik modellər hansıdır?

- bütün cavablar doğrudur
- struktura görə əlaqəli və dayanıqlı altmodellərdən ibarətdir;
- sistemin struktur əlaqəliyinin, mürəkkəbliyinin, dayanıqlığının tədqiqi;
- real obyektlərin fəaliyyətləri açıq funksional əlaqələr şəklində yazılırlar;
- kompüterdə obyektin bu və ya digər vəziyyətləri paylanır;

417 Qurulma prinsiplərinə görə riyazi modellər neçə cür olur?

- düzgün cavab yoxdur.
- üç;
- bir;
- iki;
- dörd;

418 Riyazi modelləşdirmənin əsas əməliyyatları – hesablama təcrübəsi nə deməkdir?

- verilmiş və ya təyin edilmiş struktura görə əlaqəli və dayanıqlı altmodellərdən ümumi modeli quraşdırmaqdan ibarətdir
- real sistemin fəaliyyətini adekvat olaraq təsvir edən riyazi modelin nəzarətlərin nəticələrinə görə qurulması məsələsinin həlli;
- altmodellərin köməyi ilə sistemin struktur əlaqəliyinin, mürəkkəbliyinin, dayanıqlığının tədqiqindən ibarətdir;
- model vasitəsilə kompüterdə obyektin bu və ya digər vəziyyətlərinin paylanması, proqnozu, giriş siqnallarına reaksiyasını həyata keçirilməsidir;
- tədqiq edilən sistemin altsistemlərinin tədqiqi və ya modelləşdirilməsi üçün ekspertlərin təcrübəli bilik, intuisiya, intellektindən istifadə edilməsidir;

419 Riyazi modelləşdirmənin əsas əməliyyatları – ekspertiza nə deməkdir?

- verilmiş və ya təyin edilmiş struktura görə əlaqəli və dayanıqlı altmodellərdən ümumi modeli quraşdırmaqdan ibarətdir
- real sistemin fəaliyyətini adekvat olaraq təsvir edən riyazi modelin nəzarətlərin nəticələrinə görə qurulması məsələsinin həlli;
- altmodellərin köməyi ilə sistemin struktur əlaqəliyinin, mürəkkəbliyinin, dayanıqlığının tədqiqindən ibarətdir;
- tədqiq edilən sistemin altsistemlərinin tədqiqi və ya modelləşdirilməsi üçün ekspertlərin təcrübə bilik, intuisiya, intellektindən istifadə edilməsidir;
- sistemin (modelin) strukturunu saxlamaqla altsistemlərə (altmodellərə) bölünməsinə ibarətdir;

420 Riyazi modelləşdirmənin əsas əməliyyatları – quraşdırma nə deməkdir?

- verilmiş və ya təyin edilmiş struktura görə əlaqəli və dayanıqlı altmodellərdən ümumi modeli quraşdırmaqdan ibarətdir
- modeli (X,Y,ölçüsündən daha kiçik ölçülü modelə (modellərə) çevirməkdən ibarətdir;
- real sistemin fəaliyyətini adekvat olaraq təsvir edən riyazi modelin nəzarətlərin nəticələrinə görə qurulması məsələsinin həlli;
- altmodellərin köməyi ilə sistemin struktur əlaqəliyinin, mürəkkəbliyinin, dayanıqlığının tədqiqindən ibarətdir;
- sistemin (modelin) strukturunu saxlamaqla altsistemlərə (altmodellərə) bölünməsinə ibarətdir;

421 Riyazi modelləşdirmənin əsas əməliyyatları – dekompozisiya nə deməkdir?

- verilmiş və ya təyin edilmiş struktura görə əlaqəli və dayanıqlı altmodellərdən ümumi modeli quraşdırmaqdan ibarətdir.
- real sistemin fəaliyyətini adekvat olaraq təsvir edən riyazi modelin nəzarətlərin nəticələrinə görə qurulması məsələsinin həlli;
- altmodellərin köməyi ilə sistemin struktur əlaqəliyinin, mürəkkəbliyinin, dayanıqlığının tədqiqindən ibarətdir;
- sistemin (modelin) strukturunu saxlamaqla altsistemlərə (altmodellərə) bölünməsinə ibarətdir;
- modeli (X,Y,ölçüsündən daha kiçik ölçülü modelə (modellərə) çevirməkdən ibarətdir;

422 Riyazi modelləşdirmənin əsas əməliyyatları – aqreqatlaşdırma nə deməkdir?

- verilmiş və ya təyin edilmiş struktura görə əlaqəli və dayanıqlı altmodellərdən ümumi modeli quraşdırmaqdan ibarətdir.
- real sistemin fəaliyyətini adekvat olaraq təsvir edən riyazi modelin nəzarətlərin nəticələrinə görə qurulması məsələsinin həlli;
- $m = m(x,y)$ şəklində təqdim edilmiş modeldə X - girişlər, Y - çıxışlar, A - sistemin vəziyyətləri çoxluqlarının - x,y,a - xətti fəza (çoxluq) olmasıdır;
- modeli (X,Y,ölçüsündən daha kiçik ölçülü modelə (modellərə) çevirməkdən ibarətdir;
- sistemin (modelin) strukturunu saxlamaqla altsistemlərə (altmodellərə) bölünməsinə ibarətdir;

423 Riyazi modelləşdirmənin əsas əməliyyatları - identifikasiya nə deməkdir?

- verilmiş və ya təyin edilmiş struktura görə əlaqəli və dayanıqlı altmodellərdən ümumi modeli quraşdırmaqdan ibarətdir.
- modeli (X,Y,ölçüsündən daha kiçik ölçülü modelə (modellərə) çevirməkdən ibarətdir;
- $m = m(x,y)$ şəklində təqdim edilmiş modeldə X - girişlər, Y - çıxışlar, A - sistemin vəziyyətləri çoxluqlarının - x,y,a - xətti fəza (çoxluq) olmasıdır;
- real sistemin fəaliyyətini adekvat olaraq təsvir edən riyazi modelin nəzarətlərin nəticələrinə görə qurulması məsələsinin həlli;
- sistemin (modelin) strukturunu saxlamaqla altsistemlərə (altmodellərə) bölünməsinə ibarətdir;

424 Riyazi modelləşdirmənin əsas əməliyyatları - xəttilləşdirmə nə deməkdir?

- verilmiş və ya təyin edilmiş struktura görə əlaqəli və dayanıqlı altmodellərdən ümumi modeli quraşdırmaqdan ibarətdir.
- modeli (X,Y,ölçüsündən daha kiçik ölçülü modelə (modellərə) çevirməkdən ibarətdir;
- real sistemin fəaliyyətini adekvat olaraq təsvir edən riyazi modelin nəzarətlərin nəticələrinə görə qurulması məsələsinin həlli;
- $m = m(x,y)$ şəklində təqdim edilmiş modeldə X - girişlər, Y - çıxışlar, A - sistemin vəziyyətləri çoxluqlarının - x,y,a - xətti fəza (çoxluq) olmasıdır;

- sistemin (modelin) strukturunu saxlamaqla altsistemlərə (altmodellərə) bölünməsindən ibarətdir;

425 Riyazi modelləşdirmə nədir?

- obyektin tədqiqi riyaziyyat dilində formulə edilmiş model vasitəsilə bu və ya digər riyazi üsullardan istifadə etməklə həyata keçirilir;
- orijinalın mahiyyət cizgilərini saxlayan, riyazi termin və qaydalarla ifadə edilən obyektin (proses və ya sistemin) təqribi təsviridir;
- A orijinal obyektinin, B riyazi modellə əvəz edilməsi prosesidir;
- bütün cavablar doğrudur.
- bütün mümkün proseslərin və hadisələrin riyazi vasitələrin köməyi ilə təsviri, əks etdirilməsi, öyrənilməsi və proqnozlaşdırılmasıdır;

426 MS Access sistemi nə üçün layihələşdirilmişdir?

- diaqramlarla işləmək üçün.
- ədədlər və diaqramlarla işləmək üçün;
- mətn tipli sənədlərlə, ədədlər və diaqramlarla işləmək üçün;
- məlumatların işlənməsi məqsədləri üçün;
- ədədlər və diaqramlarla işləmək üçün;

427 Məlumat bazalarının idarə edilməsinin müasir və daha səmərəli sistemlərindən biri hansıdır?

- Ms Outlook.
- MS Excel;
- MS Word;
- MS Access;
- FoxPro;

428 İnformasiya modelləşdirilməsinin metodikaları bir-birindən nə ilə fərqlənirlər?

- obyektin elementləri aralarında əlaqələrinə görə;
- obyektin elementlərinin xassələrinə və əlaqələrinə görə;
- obyektin təsviri üçün formal konstruksiyaların seçilməsinə görə;
- predmet sahəsinin növünə və ya xarakterinə görə;
- obyektin elementlərinin xassələrinə görə;

429 İnformasiya modelinin qurulması zamanı obyekt rolunda nə çıxış edə bilər?

- hadisə, proses və s.
- cihaz;
- əşya, material;
- bütün cavablar doğrudur.
- qurğu;

430 Obyekt üçün informasiya modelinin qurulması nədən başlayır?

- obyektin elementləri aralarında əlaqələrdən .
- obyektin təsviri üçün formal konstruksiyaların seçilməsindən;
- obyektin atributlarının tədqiqindən;
- predmet sahəsinin, yəni həmin obyektin təyindən;
- obyektin elementlərinin xassələrinin tədqiqindən;

431 Relasiya modelinin çatışmayan cəhətləri hansıdır?

- düzgün cavab yoxdur.
- kortejrəin (yazıların) təyin edilməsi üçün standart vasitələr çoxdur;
- nisbətlərin normallaşdırılması tələb olunmur;
- kortejrəin (yazıların) təyin edilməsi üçün standart vasitələr yoxdur, nisbətlərin normallaşdırılması tələb olunur;
- kortejrəin (yazıların) təyin edilməsi üçün standart vasitələr çoxdur, nisbətlərin normallaşdırılması tələb olunmur;

432 Relasiya modeli verilənlər bazalarının yaradılmasında nə vaxtdan istifadə olunur?

- XXI əsrin əvvəlindən;
- XIX əsrin 90-ci illərin sonundan;
- XIX əsrin 50-ci illərin sonundan;
- XX əsrin 70-ci illərin sonundan;
- XX əsrin 30-ci illərin əvvəlindən;

433 Relasiya modeli nisbətələr arasında hansı tip əlaqənin reallaşdırılmasına imkan yaradır?

- (1:1, M:N) .
- (1:M);
- (1:1, 1:M);
- (1:1, 1:M, M:N);
- (1:M, M:N);

434 Relasiya modeli nisbətələr üzərində hansı əməliyyatların aparılmasına imkan yaradır?

- seçmə, proyeksiya və s.;
- birləşmə, kəsişmə;
- dekart hasilı;
- bütün cavablar doğrudur.
- hesab əməlləri;

435 Relasiya modeli - atribut nədir?

- cədvəlin sətir və sütunu.
- cədvəlin sətiri;
- elementlər çoxluğu;
- adlandırılmış domen;
- cədvəlin sütunu;

436 Relasiya modeli - domen nədir?

- cədvəlin sətir və sütunu
- cədvəlin sətiri;
- elementlər çoxluğu;
- cədvəlin sütunu;
- adlandırılmış domen;

437 Relasiya modeli - kortej nədir?

- cədvəlin sətir və sütunu.
- cədvəlin sütunu;
- elementlər çoxluğu;
- cədvəlin sətiri;
- adlandırılmış domen;

438 Relasiya modeli - nisbət(relation) nədir?

- cədvəlin sətir və sütunu.
- cədvəlin sütunu;
- cədvəlin sətiri;
- kortej adlanan elementlər çoxluğu, adi ikiölçülü cədvəl;
- adlandırılmış domen;

439 Verilənlərin çoxölçülü modeli modeli nəyə əsaslanır?

- verilənlərin strukturlarının nisbətələr şəklində və cədvəl formasında təsvirinə.

- verilənlərin təsviri və emalı zamanı onların strukturunun çoxölçülü məntiqi təsvirinə;
- cədvəldə saxlanılan verilənlərin bölünməzliyinə qoyulan məhdudiyyətləri aradan qaldırmaqla, relasiya modelinin genişləndirilməsinə;
- verilənlərin təsvirində VB-nin ayrı-ayrı yazılarını təyin etməyin mümkünlüyünə, VB-nin yazıları ilə onların emalı funksiyaları arasında qarşılıqlı əlaqələr qurulur;
- verilənlərin strukturlarının cədvəl formasında təsvirinə;

440 Verilənlərin çoxölçülü modeli modelinə nəyə əsaslanır?

- verilənlərin strukturlarının cədvəl formasında təsvirinə;
- cədvəldə saxlanılan verilənlərin bölünməzliyinə qoyulan məhdudiyyətləri aradan qaldırmaqla, relasiya modelinin genişləndirilməsinə;
- verilənlərin təsviri və emalı zamanı onların strukturunun çoxölçülü məntiqi təsvirinə. Bu halda verilənlərin çoxölçülü təşkili daha artıq əyaniliyə və informativliyə malik olur;
- verilənlərin strukturlarının nisbətər şəklində və cədvəl formasında təsvirinə.
- verilənlərin strukturlarının nisbətər şəklində təsvirinə;

441 Verilənlərin postrelasiya modeli nəyə əsaslanır?

- verilənlərin strukturlarının nisbətər şəklində və cədvəl formasında təsvirinə.
- verilənlərin strukturlarının nisbətər şəklində təsvirinə;
- verilənlər ixtiyari qraf şəklində təsvirinə;
- cədvəldə saxlanılan verilənlərin bölünməzliyinə qoyulan məhdudiyyətləri aradan qaldırmaqla, relasiya modelinin genişləndirilməsinə, çoxqiymətli sahələrə, cədvəllərin bir-birinin içərisinə salınmasına icazə verilir;
- verilənlərin strukturlarının cədvəl formasında təsvirinə;

442 IDEF metodologiyası anlayışı - Qlossari (Glossary-lüğət) hansı əməliyyatı yerinə yetirir?

- modelin elementlərinin mahiyyətlərini təsvir edir.
- funksional blokda emal edilən və ya funksiyaya digər təsiri olan elementi əks etdirir;
- baxılan sistem çərçivəsində müəyyən funksiyaları təsvir edir
- d)özündə IDEF-in hər bir elementi üçün uyğun təyinatlar, açar sözləri, izahatlar toplusu saxlayır, başqa sözlə, modelin elementlərinin mahiyyətlərini təsvir edir;
- mürəkkəb prosesin, onu təşkil edən funksiyalara ayrılması üçün istifadə edilir. Sistemin modelini ayrı-ayrı diaqramların iyerarxik strukturu şəklində təsvir etməyə imkan verir;

443 IDEF metodologiyası anlayışı - Dekompozisiya (Dekomposition) hansı əməliyyatı yerinə yetirir?

- modelin elementlərinin mahiyyətlərini təsvir edir.
- funksional blokda emal edilən və ya funksiyaya digər təsiri olan elementi əks etdirir;
- baxılan sistem çərçivəsində müəyyən funksiyaları təsvir edir
- mürəkkəb prosesin, onu təşkil edən funksiyalara ayrılması üçün istifadə edilir. Sistemin modelini ayrı-ayrı diaqramların iyerarxik strukturu şəklində təsvir etməyə imkan verir;
- özündə IDEF-in hər bir elementi üçün uyğun təyinatlar, açar sözləri, izahatlar toplusu saxlayır, başqa sözlə, modelin elementlərinin mahiyyətlərini təsvir edir;

444 IDEF metodologiyası anlayışı - interfeys qövsü (Arrow) hansı əməliyyatı yerinə yetirir?

- modelin elementlərinin mahiyyətlərini təsvir edir.
- mürəkkəb prosesin, onu təşkil edən funksiyalara ayrılması üçün istifadə edilir.
- baxılan sistem çərçivəsində müəyyən funksiyaları təsvir edir
- funksional blokda emal edilən və ya funksiyaya digər təsiri olan elementi əks etdirir;
- özündə IDEF-in hər bir elementi üçün uyğun təyinatlar, açar sözləri, izahatlar toplusu saxlayır, başqa sözlə, modelin elementlərinin mahiyyətlərini təsvir edir;

445 IDEF metodologiyası anlayışı - Funksional blok (Activity box) hansı əməliyyatı yerinə yetirir?

- modelin elementlərinin mahiyyətlərini təsvir edir.
- mürəkkəb prosesin, onu təşkil edən funksiyalara ayrılması üçün istifadə edilir.
- funksional blokda emal edilən və ya funksiyaya digər təsiri olan elementi əks etdirir;
- baxılan sistem çərçivəsində müəyyən funksiyaları təsvir edir

- özündə IDEF-in hər bir elementi üçün uyğun təyinatlar, açar sözləri, izahatlar toplusu saxlayır, başqa sözlə, modelin elementlərinin mahiyyətlərini təsvir edir;

446 Funksional sistemlərin qrafik təsviri dili olan IDEF metodologiyası hansı anlayışlara əsaslanır?

- funksional blok, dekompozisiya;
 interfeys qövsü, dekompozisiya, qlossari;
 funksional blok, interfeys qövsü;
 funksional blok, interfeys qövsü, dekompozisiya, qlossari;
 funksional blok, interfeys qövsü, qlossari;

447 Funksional sistemlərin qrafik təsviri dili olan IDEF metodologiyası neçə anlayışa əsaslanır?

- altı.
 üç;
 iki;
 dörd;
 beş;

448 İnformasiya modelləşdirilməsinin funksional (struktur)-yönlü yanaşmasının üstünlüyü nədədir?

- yerinə yetirilən funksiyalar icraçılar tərəfindən daha yaxşı başa düşülür.
 dəyişilmələrə daha davamlı olan sistem qurmağa imkan verir;
 dəyişilmələrə daha davamlı olan sistem qurmağa imkan verir, müəssisənin və təşkilatın mövcud strukturuna daha uyğundur;
 təşkilati struktur yenidən formalaşanda və ya dəyişmə ərəfəsində olduqda səmərəlidir. Belə yanaşmada yerinə yetirilən funksiyalar icraçılar tərəfindən daha yaxşı başa düşülür;
 müəssisənin və təşkilatın mövcud strukturuna daha uyğundur;

449 İnformasiya modelləşdirilməsinin obyekt-yönlü yanaşmasının üstünlüyü nədədir?

- yerinə yetirilən funksiyalar icraçılar tərəfindən daha yaxşı başa düşülür.
 dəyişilmələrə daha davamlı olan sistem qurmağa imkan verir;
 təşkilati struktur yenidən formalaşanda və ya dəyişmə ərəfəsində olduqda səmərəlidir. Belə yanaşmada yerinə yetirilən funksiyalar icraçılar tərəfindən daha yaxşı başa düşülür;
 dəyişilmələrə daha davamlı olan sistem qurmağa imkan verir, müəssisənin və təşkilatın mövcud strukturuna daha uyğundur;
 müəssisənin və təşkilatın mövcud strukturuna daha uyğundur;

450 İnformasiya modelləşdirilməsinin funksional (struktur)-yönlü metodikasının tətbiqində məqsəd nədən ibarətdir?

- funksiyaları (verilənlərin emalı metodları) verilənlərdən ayırmaq;
 müəssisəni və ya təşkilatı bir-birilə qarşılıqlı əlaqəli obyektlər toplusu kimi təsvir etmək;
 müəssisəni və ya təşkilatı bir-birilə qarşılıqlı əlaqəli obyektlər toplusu kimi təsvir etmək, predmet sahəsini təşkil edən obyektləri ayırmaq və görülən işlərə (funksiyalar cavabdehliyi onlar arasında bölüşdürmək);
 təşkilatı giriş informasiya axınına çıxış axınına çevirən funksiyalar toplusu kimi təsvir etmək, funksiyaları (verilənlərin emalı metodları) verilənlərdən ayırmaq.
 təşkilatı, giriş informasiya axınına çıxış axınına çevirən funksiyalar toplusu kimi təsvir etmək,

451 İnformasiya modelləşdirilməsinin obyekt-yönlü metodikasının tətbiqində məqsəd nədən ibarətdir?

- təşkilatı, giriş informasiya axınına çıxış axınına çevirən funksiyalar toplusu kimi təsvir etmək, funksiyaları (verilənlərin emalı metodları) verilənlərdən ayırmaq.
 təşkilatı, giriş informasiya axınına çıxış axınına çevirən funksiyalar toplusu kimi təsvir etmək,
 müəssisəni və ya təşkilatı bir-birilə qarşılıqlı əlaqəli obyektlər toplusu kimi təsvir etmək;
 müəssisəni və ya təşkilatı bir-birilə qarşılıqlı əlaqəli obyektlər toplusu kimi təsvir etmək, predmet sahəsini təşkil edən obyektləri ayırmaq və görülən işlərə (funksiyalar cavabdehliyi onlar arasında bölüşdürmək);
 funksiyaları (verilənlərin emalı metodları) verilənlərdən ayırmaq;

452 Predmet sahəsi kimi müəssisə və ya təşkilat götürülsə hansı yanaşmalardan istifadə etmək olar?

- funksional (struktur)-yönlü və sistemli;
- obyektönlü və sistemli;
- formal və aşkar-məzmunlu;
- obyektönlü və funksional (struktur)-yönlü;
- sistemli və aşkar-məzmunlu;

453 Predmet sahəsi kimi müəssisə və ya təşkilat götürülsə neçə tip yanaşmadan istifadə etmək olar?

- dörd;
- iki;
- bir.
- beş;
- üç;

454 MS Access-n tətbiq sahəsi hansıdır?

- ev təsərrüfatı;
- iri korporasiyalar;
- müqavilə işləri;
- bütün cavablar doğrudur.
- kiçik biznes;

455 MS Access vasitəsi ilə yaradılan verilənlər bazasını idarəetmə sistemləri verilənlərin hansı modeli əsasında qurulmuşdur?

- obyektönlü;
- faset;
- iyerarxiya;
- relyasiya;
- şəbəkə;

456 Access-də son istifadəçi üçün nəzərdə tutulmuş proqram əlavələri yaratmağa imkan verən vasitələr hansılardır,

- standart, sinif.
- modul, sinif;
- reports, macros;
- makros, modul;
- standart , macros;

457 Tables (Cədvəllər) – ..... . Cümləni tamamlayın.

- iri həcmli informasiya axını üzərində aparılan ardıcıl çoxsaylı əməllər ardıcılığını avtomatlaşdırmaq üçün istifadə edilir.
- elektron formalı blankdır. Verilənlərin bazaya daxil edilməsini sadələşdirir və asanlaşdırır. Burada yalnız istifadəçiyə aid məlumat sahələri istifadə edilir.
- verilənləri çeşidləmək üçün vasitədir. Bu imkan verir ki, bazadan yalnız zəruri olan məlumat seçilsin.
- burada yazılar formasında sahələr üzrə verilənlər saxlanılır.
- informasiyanı istifadəçiyə çap sənədi formasında çatdırmaq üçün istifadə edilən vasitədir. Burada müxtəlif şablon formalar mövcuddur.

458 Access-də neçə növ müdafiə vasitəsi var,

- altı.
- dörd;
- üç;
- iki;
- beş;

459 Modules (Modullar) – ..... . Cümləni tamamlayın.

- informasiyani istifadəçiyə çap sənədi formasında çatdırmaq üçün istifadə edilən vasitədir. Burada müxtəlif şablon formalar mövcuddur.
- verilənləri çeşidləmək üçün vasitədir. Bu imkan verir ki, bazadan yalnız zəruri olan məlumat seçilsin.
- burada yazılar formasında sahələr üzrə verilənlər saxlanılır.
- mürəkkəb məsələlərin həllində Basic proqramlaşdırma dilində makro-əmərlər tərtib edilir.
- elektron formalı blankdır. Verilənlərin bazaya daxil edilməsini sadələşdirir və asanlaşdırır. Burada yalnız istifadəçiyə aid məlumat sahələri istifadə edilir.

460 Macros (Makroslar) – ..... . Cümləni tamamlayın.

- informasiyani istifadəçiyə çap sənədi formasında çatdırmaq üçün istifadə edilən vasitədir. Burada müxtəlif şablon formalar mövcuddur.
- iri həcmli informasiya axını üzərində aparılan ardıcıl çoxsaylı əməllər ardıcılığını avtomatlaşdırmaq üçün istifadə edilir.
- burada yazılar formasında sahələr üzrə verilənlər saxlanılır.
- verilənləri çeşidləmək üçün vasitədir. Bu imkan verir ki, bazadan yalnız zəruri olan məlumat seçilsin.
- elektron formalı blankdır. Verilənlərin bazaya daxil edilməsini sadələşdirir və asanlaşdırır. Burada yalnız istifadəçiyə aid məlumat sahələri istifadə edilir.

461 Reports (Hesabatlar) – ..... . Cümləni tamamlayın.

- informasiyani istifadəçiyə çap sənədi formasında çatdırmaq üçün istifadə edilən vasitədir. Burada müxtəlif şablon formalar mövcuddur.
- iri həcmli informasiya axını üzərində aparılan ardıcıl çoxsaylı əməllər ardıcılığını avtomatlaşdırmaq üçün istifadə edilir.
- elektron formalı blankdır. Verilənlərin bazaya daxil edilməsini sadələşdirir və asanlaşdırır. Burada yalnız istifadəçiyə aid məlumat sahələri istifadə edilir.
- burada yazılar formasında sahələr üzrə verilənlər saxlanılır.
- verilənləri çeşidləmək üçün vasitədir. Bu imkan verir ki, bazadan yalnız zəruri olan məlumat seçilsin.

462 Forms (Formalar) – ..... . Cümləni tamamlayın.

- informasiyani istifadəçiyə çap sənədi formasında çatdırmaq üçün istifadə edilən vasitədir. Burada müxtəlif şablon formalar mövcuddur.
- elektron formalı blankdır. Verilənlərin bazaya daxil edilməsini sadələşdirir və asanlaşdırır. Burada yalnız istifadəçiyə aid məlumat sahələri istifadə edilir.
- verilənləri çeşidləmək üçün vasitədir. Bu imkan verir ki, bazadan yalnız zəruri olan məlumat seçilsin.
- burada yazılar formasında sahələr üzrə verilənlər saxlanılır.
- iri həcmli informasiya axını üzərində aparılan ardıcıl çoxsaylı əməllər ardıcılığını avtomatlaşdırmaq üçün istifadə edilir.

463 Queries (Sorgular) – ..... . Cümləni tamamlayın.

- iri həcmli informasiya axını üzərində aparılan ardıcıl çoxsaylı əməllər ardıcılığını avtomatlaşdırmaq üçün istifadə edilir.
- informasiyani istifadəçiyə çap sənədi formasında çatdırmaq üçün istifadə edilən vasitədir. Burada müxtəlif şablon formalar mövcuddur.
- elektron formalı blankdır. Verilənlərin bazaya daxil edilməsini sadələşdirir və asanlaşdırır. Burada yalnız istifadəçiyə aid məlumat sahələri istifadə edilir.
- burada yazılar formasında sahələr üzrə verilənlər saxlanılır.
- verilənləri çeşidləmək üçün vasitədir. Bu imkan verir ki, bazadan yalnız zəruri olan məlumat seçilsin.

464 Access sistemində sorğu əməliyyatları növlərinə aşağıdakılardan hansı aid deyil,

- təzələnmə,
- cədvəlin yaradılması
- cədvəlin silinməsi
- sorğu məlumatların seçilməsi
- əlavə etmə

465 Microsoft Access proqramının köməyiylə yaradılan verilənlər bazasının genişlənməsi hansıdır?

- .dba
- .mdb
- .doc
- .ppt
- .xls

466 Microsoft Access verilənlər bazasının hansı obyektində yazıları redaktə etmək mümkün deyil:

- Sorğularda
- Modullarda
- Formalarda
- Hesabatlarda
- cədvəllərdə

467 Aşağıdakılardan hansı Access-in obyektidir?

- Hesabatlar
- Formalar
- Modullar
- Açarlar
- Sorğular

468 «Access» VBİS-in hansı modelə aid olduğunu təyin edin:

- Obyekt yönümlü
- şəbəkə verilənlər bazası
- iyerarxik verilənlər bazası
- paylanmış verilənlər bazası
- relyasiya verilənlər bazası

469 Access – relyasiya strukturuna malik verilənlər bazasını idarə etmə sistemidir, ona görə ki...

- bu, şəbəkə modelidir
- obyektlər arasında əlaqələr münasibətlər şəklində göstərilir
- cədvəllər sahə və yazılardan ibarətdir
- iyerarxik asılılıq yoxdur
- bu, obyekt yönümlü modeldir

470 MS Access hal-hazırda verilənlər bazasını idarə etmək üçün ən əlverişli proqram sistemidir. Bunun hansı səbəbləri var?

- vizual vasitələrin çoxluğu
- interfeysin yüksək dərəcədə universal olması, vizual vasitələrin çoxluğu;
- interfeysin yüksək dərəcədə universal olması;
- bütün cavablar doğrudur
- a) MS Office proqramları ailəsinə daxil olan proqram paketləri ilə inteqrasiya imkanı;

471 Verilənlərin relasiya modeli nəyə əsaslanır?

- verilənlərin strukturlarının cədvəl formasında təsvirinə;
- verilənlər ixtiyari qraf şəklində təsvirinə;
- verilənlərin nizamlı qraf (və ya ağaşəklində təsvirinə;
- verilənlərin strukturlarının nisbətlər şəklində və cədvəl formasında təsvirinə.
- verilənlərin strukturlarının nisbətlər şəklində təsvirinə;

472 Verilənlərin şəbəkə modeli nəyə əsaslanır?

- verilənlərin strukturlarının nisbətlər şəklində və cədvəl formasında təsvirinə.
- verilənlərin strukturlarının nisbətlər şəklində təsvirinə;

- verilənlərin nizamlı qraf (və ya ağaşəklində təsvirinə);
- verilənlər ixtiyari qraf şəklində təsvirinə;
- verilənlərin strukturlarının cədvəl formasında təsvirinə;

473 Verilənlərin iyerarxik modeli nəyə əsaslanır?

- verilənlərin strukturlarının nisbətər şəklində təsviri və verilənlərin strukturlarının cədvəl formasında təsvirinə.
- verilənlərin strukturlarının nisbətər şəklində təsvirinə;
- verilənlər ixtiyari qraf şəklində təsvirinə;
- verilənlərin nizamlı qraf (və ya ağaşəklində təsvirinə);
- verilənlərin strukturlarının cədvəl formasında təsvirinə;

474 Verilənlərin struktur modelləşdirilməsi üçün yeni modellərə aiddir:

- çoxölçülü və obyekt-yönlü modellər.
- iyerarxik, çoxölçülü və obyekt-yönlü modellər;
- iyerarxik, şəbəkə və relasiya modelləri;
- postrelasiya, çoxölçülü və obyekt-yönlü modellər;
- postrelasiya, şəbəkə və relasiya modelləri;

475 Verilənlərin struktur modelləşdirilməsi üçün klassik modellərə aiddir:

- çoxölçülü və obyekt-yönlü modellər.
- iyerarxik, çoxölçülü və obyekt-yönlü modellər;
- postrelasiya, çoxölçülü və obyekt-yönlü modellər;
- iyerarxik, şəbəkə və relasiya modelləri;
- postrelasiya, şəbəkə və relasiya modelləri;

476 Verilənlər modeli nədir?

- verilənlərin strukturunun kateqoriyaların müəyyən edilməsi;
- verilənlərin necə və hansı qaydalarla strukturlaşmasını təyini;
- verilənlər bazalarında verilənlərin təsviri;
- bütün cavablar doğrudur.
- verilənlərin mümkün strukturlarını və onlar arasındakı əlaqələrinin təyini;

477 Ehtimallı modellər hansıdır?

- müəyyən vaxt intervalı ərzində obyektin vəziyyətini xarakterizə edən verilənlərlə qurulan modellər.
- mühitin təbiətindən və parametrlərindən asılı olmayan modellər;
- obyektin dəyişilməsi və ya inkişafı müəyyən qanunlarla baş verir və həmin qanunlar məlum olur;
- obyektin dəyişilməsi və ya inkişafı qanunauyğunluqlarla deyil, müəyyən ehtimalla baş verir;
- müəyyən vaxt intervalı ərzində obyektin vəziyyətini xarakterizə edən verilənlərlə qurulan modellər;

478 Determinləşdirilmiş modellər hansıdır?

- müəyyən vaxt intervalı ərzində obyektin vəziyyətini xarakterizə edən verilənlərlə qurulan modellər.
- mühitin təbiətindən və parametrlərindən asılı olmayan modellər;
- obyektin dəyişilməsi və ya inkişafı qanunauyğunluqlarla deyil, müəyyən ehtimalla baş verir;
- obyektin dəyişilməsi və ya inkişafı müəyyən qanunlarla baş verir və həmin qanunlar məlum olur;
- müəyyən vaxt intervalı ərzində obyektin vəziyyətini xarakterizə edən verilənlərlə qurulan modellər;

479 Dataloji model hansıdır?

- mühitin təbiətindən və parametrlərindən asılı olmayan modellər;
- müəyyən vaxt intervalı ərzində obyektin vəziyyətini xarakterizə edən verilənlərlə qurulan modellər;
- ağacvari modellər, geneoloji modellər;
- infoloji modelin kompyuter-yönlü təsvirini əks etdirən modellər.

- vaxt ölçüsü nəzərə alınmaqla differensial tənliklərin həlli əsasında idarəetmə və proqnozlaşdırma məsələlərinin həlli modelləri;

480 Infoloji (informasiya-məntiqi) model hansıdır?

- infoloji modelin kompyuter-yönlü təsvirini əks etdirən modellər.
 müəyyən vaxt intervalı ərzində obyektin vəziyyətini xarakterizə edən verilənlərlə qurulan modellər;
 ağacvari modellər, geneoloji modellər;
 mühitin təbiətindən və parametrlərindən asılı olmayan modellər;
 vaxt ölçüsü nəzərə alınmaqla differensial tənliklərin həlli əsasında idarəetmə və proqnozlaşdırma məsələlərinin həlli modelləri;

481 Dinamik informasiya modelləri hansıdır?

- infoloji modelin kompyuter-yönlü təsvirini əks etdirən modellər.
 müəyyən vaxt intervalı ərzində obyektin vəziyyətini xarakterizə edən verilənlərlə qurulan modellər;
 ağacvari modellər, geneoloji modellər;
 vaxt ölçüsü nəzərə alınmaqla differensial tənliklərin həlli əsasında idarəetmə və proqnozlaşdırma məsələlərinin həlli modelləri;
 mühitin təbiətindən və parametrlərindən asılı olmayan modellər;

482 Statik informasiya modelləri hansıdır?

- infoloji modelin kompyuter-yönlü təsvirini əks etdirən modellər.
 vaxt ölçüsünü nəzərə alınmaqla differensial tənliklərin həlli əsasında idarəetmə və proqnozlaşdırma məsələlərinin həlli modelləri;
 ağacvari modellər, geneoloji modellər;
 müəyyən vaxt intervalı ərzində obyektin vəziyyətini xarakterizə edən verilənlərlə qurulan modellər;
 mühitin təbiətindən və parametrlərindən asılı olmayan modellər;

483 Təsnifat-yönlü informasiya modelləri hansıdır?

- infoloji modelin kompyuter-yönlü təsvirini əks etdirən modellər.
 vaxt ölçüsünü nəzərə alınmaqla differensial tənliklərin həlli əsasında idarəetmə və proqnozlaşdırma məsələlərinin həlli modelləri;
 müəyyən vaxt intervalı ərzində obyektin vəziyyətini xarakterizə edən verilənlərlə qurulan modellər;
 ağacvari modellər, geneoloji modellər;
 mühitin təbiətindən və parametrlərindən asılı olmayan modellər;

484 Qrafik üsullarla təsvir olunan modellərə aiddir.

- sxem, diaqram və qrafiklərdən birgə istifadə etməklə təsvir edilən modellər;
 diaqramlarla təsvir edilən modellər;
 sxem üsulu ilə təsvir edilən modellər;
 bütün cavablar doğrudur.
 qrafiklərlə təsvir edilən modellər;

485 Formal dillərlə təsvir olunan modellərə aid deyil:

- məhdudlaşdırılmış təbii dil vasitəsilə təsvir olunan modellər;
 cədvəl vasitəsilə təsvir olunan modellər;
 riyazi dil vasitəsilə təsvir olunan modellər;
 sxem üsulu təsvir edilən modellər.
 formal dil (deklarativ və ya prosedur) vasitəsilə təsvir olunan modellər;

486 Modelləşdirilən obyektin təbiətinə görə informasiya modelləri hansıdır?

- proqramlaşdırma dilləri ilə təsvir olunan modellər.
 təsnifat-yönlü modellər, statik modellər, dinamik modellər;
 formal dillərlə təsvir olunan modellər, qrafik üsullarla təsvir olunan modellər;

- determinləşdirilmiş, ehtimallı modellər;
- infoloji (konseptual) modellər, dataloji modellər;

487 Yaddaş mühiti ilə (kompüterlə) bağlılığına görə informasiya modelləri hansıdır?

- formal dillərlə təsvir olunan modellər, qrafik üsullarla təsvir olunan modellər;
- təsnifat-yönlü modellər, statik modellər, dinamik modellər;
- determinləşdirilmiş, ehtimallı modellər;
- proqramlaşdırma dilləri ilə təsvir olunan modellər.
- infoloji (konseptual) modellər, dataloji modellər;

488 Qurulma məqsədinə görə informasiya modelləri hansıdır?

- proqramlaşdırma dilləri ilə təsvir olunan modellər.
- təsnifat-yönlü modellər, statik modellər, dinamik modellər;
- formal dillərlə təsvir olunan modellər, qrafik üsullarla təsvir olunan modellər;
- infoloji (konseptual) modellər, dataloji modellər;
- determinləşdirilmiş, ehtimallı modellər;

489 Təsvir üsuluna görə informasiya modelləri hansıdır?

- proqramlaşdırma dilləri ilə təsvir olunan modellər.
- formal dillərlə təsvir olunan modellər, qrafik üsullarla təsvir olunan modellər;
- təsnifat-yönlü modellər, statik modellər, dinamik modellər;
- infoloji (konseptual) modellər, dataloji modellər;
- determinləşdirilmiş, ehtimallı modellər;

490 Informasiya modelinin əsasında hansı müddəalar durur?

- hər bir obyekt elementlərdən ibarətdir;
- bütün cavablar doğrudur.
- elementlər öz aralarında əlaqələrlə bağlıdırlar;
- hər bir obyekt elementlərdən ibarətdir, elementlər xassələrə malikdirlər;
- elementlər xassələrə malikdirlər;

491 Informasiya modeli nə deməkdir?

- tədqiq olunan obyektin təyini, təsviri üçün formal konstruksiyaların seçilməsidir;
- obyektin, prosesin, hadisənin informasiya baxımından təsviridir;
- dünyanın dərk edilməsi və öyrənilməsidir.
- obyektin təsviri üçün formal konstruksiyaların seçilməsidir;
- tədqiq olunan obyektin təyini;

492 Hiperkublarda verilənlərin təşkili hansı şəkllə malikdir?

- nizamlanmamış çoxölçülü massivlər
- bütün saxlanan oyuqlar eyni ölçü yığımina malik olmalıdır
- «qeyri-hamar» fayllar
- nizamlanmamış birölçülü massivlər
- hər bir dəyişənin özünün ölçü yığımı vardır

493 Yarımkublarda verilənlərin təşkili hansı şəkllə malikdir?

- bütün saxlanan oyuqlar eyni ölçü yığımina malik olmalıdır
- E,«qeyri-hamar» fayllar
- nizamlanmamış birölçülü massivlər
- nizamlanmamış çoxölçülü massivlər
- hər bir dəyişənin özünün ölçü yığımı vardır

494 MOLAP (MultidimensionalOLAP) server arxitekturasının xüsusiyyətidir:

- detal verilənlər çoxölçülü bazaya və aqreqat verilənlər isə relyasiya VB-yə yerləşdirilir
- verilənlər mənbədən daxil edilir və birləşdirilir
- detal verilənlər relyasiya VB-yə və aqreqat verilənlər isə həmin bazada xüsusi xidməti cədvələ yerləşdirilir
- detal verilənlər relyasiya VB-yə və aqreqat verilənlər isə çoxölçülü bazaya yerləşdirilir
- bütün saxlanan oyuqlar müxtəlif ölçü yığımına malik olmalıdır

495 OLAP-sistemdə server arxitekturasıdır:

- MOLAP
- Müştəri-sever
- Relational
- Multidimensional
- Hybrid

496 Hiperkubik model halında OLAP-server hansı funksiyanı yerinə yetirir?

- verilənləri hazırlayır
- verilənləri təşkil edir
- verilənləri saxlayır
- verilənlər anbarını məhdudlaşdırır
- verilənləri ötürür

497 Hiperkubik model halında OLAP-sistemi təşkil edən komponentlər hansıdır?

- cədvəllər, verilənlər bazası anbarı, serverlər
- verilənlərin mənbəyi, OLAP-serverlər, OLAP-müştərilər
- cədvəllər, istifadəçi interfeysi
- OLAP-serverlər, istifadəçi interfeysi
- OLAP- müştərilər, cədvəllər, verilənlər bazası anbarı

498 Çoxölçülü modeldə verilənlərin təşkili variantıdır:

- balanslaşdırılmış, hiperkubik
- balanslaşdırılmış, hamar
- balanslaşdırılmamış, yarımkubik
- hiperkubik, yarımkubik
- qeyri-hamar, balanslaşdırılmış

499 «Rəis-tabe olan» tipli ierarxiya ..... ierarxiyadır.

- təkrarlanan
- qeyri-hamar
- balanslaşdırılmış
- balanslaşdırılmamış
- hamar

500 Çoxölçülü modeldə ölçülərdə ierarxiyanın qeyri-hamar tipi dedikdə nə başa düşülür?

- bəzi budaqlar bütün səviyyələrə aid olmayan obyektləri özündə saxlaya bilər
- səviyyələrin sayı dəyişilə bilər
- hündürlük üzrə səviyyələrin sayı dəyişilməzdir
- səviyyələrin sayı sabitdir
- ierarxik ağacın hər bir budağı bütün səviyyələrə deyil, yalnız ilk bir neçə səviyyəyə aid olan obyektləri özündə saxlaya bilər

501 Çoxölçülü modeldə ölçülərdə ierarxiyanın balanslaşdırılmamış tipi dedikdə nə başa düşülür?

- bəzi budaqlar bütün səviyyələrə aid olmayan obyektləri özündə saxlaya bilər

- səviyələrin sayı sabitdir
- hündürlük üzrə səviyələrin sayı dəyişilməzdir
- səviyələrin sayı dəyişilə bilər
- ierarxik ağacın hər bir budağı hər səviyyədən olan obyektləri özündə saxlaya bilər

502 Çoxölçülü modeldə ölçülərdə ierarxiyanın balanslaşdırılmış tipi dedikdə nə başa düşülür?

- bəzi budaqlar bütün səviyələrə aid olmayan obyektləri özündə saxlaya bilər
- səviyələrin sayı dəyişilə bilər
- səviyələrin sayı sabitdir
- hündürlük üzrə səviyələrin sayı dəyişilməzdir
- ierarxik ağacın hər bir budağı bütün səviyələrə deyil, yalnız ilk bir neçə səviyyəyə aid olan obyektləri özündə saxlaya bilər

503 Baza variantında situasiya otağı nələrə malik ola bilər?

- müzakirə senarisini saxlamaq, prezentasiyalar (təqdimatlar) hazırlamaq sistemlərinə;
- kollektiv müdaxiləni əks etdirmək iqtidarında olan kompüterə (adətən noutbuk);
- kollektiv müdaxilə ekranına;
- bütün cavablar doğrudur.
- verilənlər (biliklər) bazasına müdaxilə vasitələrinə;

504 Fövqaladə rejim nə zaman istifadə olunur?

- fəvqaladə problemlər üzrə qərarların qəbulu və həyata keçirilməsinin yoxlanılması üçün;
- əvvəlcədən qeyd olunmuş verilmə senariləri, "eninə" və "dərinliyinə" təhlil üçün materialın nümayişi üzrə dinləmə qərarlarının dəstəklənməsi və qəbulu məqsədi ilə problemlə situasiya üzrə planlı dinləmə və analitik məruzələrin müzakirəsi üçün;
- cari informasiyalılıq və az miqdarda neqativ təzahürlərin toplanması haqqında xəbərdarlıq məqsədi ilə;
- situasiyalarda senarinin qurulmasındakı yerdəyişmələrə, qərarların müzakirəsi və qəbuluna təsir göstərən neqativ faktorların azaldılması məqsədi ilə informasiyanın operativ monitorinqi, gözlənilməyən, fəvqaladə problemlər üzrə qərarların qəbulu və həyata keçirilməsinin yoxlanılması üçün;
- qərarların müzakirəsi və qəbuluna təsir göstərən neqativ faktorların azaldılması məqsədi ilə;

505 Planlı-analitik rejim nə zaman istifadə olunur?

- fəvqaladə problemlər üzrə qərarların qəbulu və həyata keçirilməsinin yoxlanılması üçün;
- situasiyalarda senarinin qurulmasındakı yerdəyişmələrə, qərarların müzakirəsi və qəbuluna təsir göstərən neqativ faktorların azaldılması məqsədi ilə informasiyanın operativ monitorinqi, gözlənilməyən, fəvqaladə problemlər üzrə qərarların qəbulu və həyata keçirilməsinin yoxlanılması üçün;
- cari informasiyalılıq və az miqdarda neqativ təzahürlərin toplanması haqqında xəbərdarlıq məqsədi ilə;
- əvvəlcədən qeyd olunmuş verilmə senariləri, "eninə" və "dərinliyinə" təhlil üçün materialın nümayişi üzrə dinləmə qərarlarının dəstəklənməsi və qəbulu məqsədi ilə problemlə situasiya üzrə planlı dinləmə və analitik məruzələrin müzakirəsi üçün;
- qərarların müzakirəsi və qəbuluna təsir göstərən neqativ faktorların azaldılması məqsədi ilə;

506 Problem monitorinqi və informasiyanın aktuallaşdırılması rejimi nə zaman istifadə olunur?

- fəvqaladə problemlər üzrə qərarların qəbulu və həyata keçirilməsinin yoxlanılması üçün;
- situasiyalarda senarinin qurulmasındakı yerdəyişmələrə, qərarların müzakirəsi və qəbuluna təsir göstərən neqativ faktorların azaldılması məqsədi ilə informasiyanın operativ monitorinqi, gözlənilməyən, fəvqaladə problemlər üzrə qərarların qəbulu və həyata keçirilməsinin yoxlanılması üçün;
- əvvəlcədən qeyd olunmuş verilmə senariləri, "eninə" və "dərinliyinə" təhlil üçün materialın nümayişi üzrə dinləmə qərarlarının dəstəklənməsi və qəbulu məqsədi ilə problemlə situasiya üzrə planlı dinləmə və analitik məruzələrin müzakirəsi üçün;
- cari informasiyalılıq və az miqdarda neqativ təzahürlərin toplanması haqqında xəbərdarlıq məqsədi ilə;
- qərarların müzakirəsi və qəbuluna təsir göstərən neqativ faktorların azaldılması məqsədi ilə;

507 QQS (Qərar qəbulu informasiya sistemləri) hansı rejimlərdə işləyə bilər:

- informasiyanın aktuallaşdırılması;

- planlı-analitik rejim;
- problem manitorinqi və informasiyanın aktuallaşdırılması;
- bütün cavablar doğrudur.
- fəvqaladə rejim;

508 Situasiya otaqlarından istifadənin səmərəliliyi nədən asılıdır?

- intellektual və kompüter dəstəyi texnologiyalarından;
- istifadə olunan verilənlərin tamlığı və etibarlılığından;
- qoyulan problemin düzgünlüyündən;
- bütün cavablar doğrudur.
- müzakirə senarisindən, proqnozun zaman intervalından;

509 Situasiya otaqları nədir?

- bütün cavablar doğrudur.
- Təhlükəsizlik Şurası;
- situasiya mərkəzləri;
- hər hansı şəxs və ya insanlar qrupu tərəfindən problemlə situasiyaları həll etmək və qərar qəbul etmək üçün xüsusi yer;
- Fəvqaladə Hallar Mərkəzləri və s.;

510 İşgüzar qərarların qəbul edilməsinin səmərəli metodu - qərar qəbulu informasiya sistemlərində hansı texnologiyalar birgə istifadə olunur?

- informasiyanın vizuallaşdırılması vasitələri, müasir analitik işlənmə vasitələri;
- ekspert qrupun fəaliyyətini dəstəkləyən texnologiyalar;
- informasiyanın vizuallaşdırılması vasitələri;
- müasir analitik işlənmə vasitələri, informasiyanın vizuallaşdırılması vasitələri, ekspert qrupun fəaliyyətini dəstəkləyən texnologiyalar;
- informasiyanın vizuallaşdırılması vasitələri, ekspert qrupun fəaliyyətini dəstəkləyən texnologiyalar;

511 İşgüzar qərarlar hansı problemlərə aiddir?

- davranış strategiyasının hazırlanması, inkişaf problemləri;
- davranış strategiyasının hazırlanması;
- investisiyalaşma;
- bütün cavablar doğrudur.
- inkişaf problemləri;

512 Rasional həllin seçilməsi zamanı nəzərə nələri almaq lazımdır:

- aspektlərin natamamlığını və müxtəlif cinsliliyini (bəzən də konfliktliliyini);
- həllin qiymətləndirilməsi kriteriyalarının dinamik dəyişkənliyini;
- xarici mühiti və kənar təzahürləri;
- bütün cavablar doğrudur.
- aspektlərin şkalalaşdırılmasını və həllərin prioritetlərini;

513 Qərar qəbuletmə modellərində hansı metodlardan istifadə olunur?

- variantların ardıcıl qiymətləndirilməsi və sonuncunun kənar edilməsi və s.;
- laqeydlik əyriləri metodları, obyektlərin çoxölçülü şkalalaşdırılması metodları;
- riyazi proqramlaşdırma metodları;
- bütün cavablar doğrudur.
- səlis və ya qeyri səlis mühasibətlərə üstünlük vermək əsasında çoxkriteriyalı alternativin seçilməsi metodları;

514 Çoxölçülü modelin əsas anlayışlarından biri olan göstərici nədir?

- oyuq
- informasiya aspekti

- eynitipli verilənlər çoxluğu
- təhlil predmeti
- ierarxik struktur

515 Çoxkriteriyalı (vektorial) optimizasiya metodları hansıdır?

- işlərin yerinə yetirilməsi və resursların istifadə olunmasının təqvim bölgülərinin işlənməsinin köməyi ilə qərar qəbulətmə.
- müxtəlif situasiyaları udurmaq, resursların verilmiş müxtəlif yığımlarına sistemin cavablarının analizi yolu ilə qərar qəbulətmə;
- layinlərin yerinə yetirilməsi zamanı şəbəkə qrafikləri ilə təsvir olunmuş resursların qiymətləndirilməsi və yenidən bölüşdürülməsinin köməyi ilə qərar qəbulətmə;
- həllin optimallığı kriteriyalarının çox olması şərti daxilində qərar qəbulətmə;
- bu və ya digər mübahisəli məsələlərin strategiyalarını müəyyənləşdirmək yolu ilə qərar qəbulətmə;

516 Şəbəkə planlaşdırması və idarəetməsi metodları hansıdır?

- işlərin yerinə yetirilməsi və resursların istifadə olunmasının təqvim bölgülərinin işlənməsinin köməyi ilə qərar qəbulətmə.
- müxtəlif situasiyaları udurmaq, resursların verilmiş müxtəlif yığımlarına sistemin cavablarının analizi yolu ilə qərar qəbulətmə;
- resurslara təsadüfəli xarakterli daxil olma və xidmət sifərişi sistemində qərar qəbulətmə;
- layinlərin yerinə yetirilməsi zamanı şəbəkə qrafikləri ilə təsvir olunmuş resursların qiymətləndirilməsi və yenidən bölüşdürülməsinin köməyi ilə qərar qəbulətmə;
- bu və ya digər mübahisəli məsələlərin strategiyalarını müəyyənləşdirmək yolu ilə qərar qəbulətmə;

517 Bölgü nəzəriyyələri metodları hansıdır?

- bu və ya digər mübahisəli məsələlərin strategiyalarını müəyyənləşdirmək yolu ilə qərar qəbulətmə;
- resurslara təsadüfəli xarakterli daxil olma və xidmət sifərişi sistemində qərar qəbulətmə;
- resursların optimal paylanması haqqında qərar qəbulətmə;
- işlərin yerinə yetirilməsi və resursların istifadə olunmasının təqvim bölgülərinin işlənməsinin köməyi ilə qərar qəbulətmə.
- müxtəlif situasiyaları udurmaq, resursların verilmiş müxtəlif yığımlarına sistemin cavablarının analizi yolu ilə qərar qəbulətmə;

518 Oyunlar nəzəriyyəsi metodları hansıdır?

- işlərin yerinə yetirilməsi və resursların istifadə olunmasının təqvim bölgülərinin işlənməsinin köməyi ilə qərar qəbulətmə.
- resurslara təsadüfəli xarakterli daxil olma və xidmət sifərişi sistemində qərar qəbulətmə;
- resursların optimal paylanması haqqında qərar qəbulətmə;
- bu və ya digər mübahisəli məsələlərin strategiyalarını müəyyənləşdirmək yolu ilə qərar qəbulətmə;
- müxtəlif situasiyaları udurmaq, resursların verilmiş müxtəlif yığımlarına sistemin cavablarının analizi yolu ilə qərar qəbulətmə;

519 İmitasiya modelləşdirilməsi metodları hansıdır?

- işlərin yerinə yetirilməsi və resursların istifadə olunmasının təqvim bölgülərinin işlənməsinin köməyi ilə qərar qəbulətmə.
- resurslara təsadüfəli xarakterli daxil olma və xidmət sifərişi sistemində qərar qəbulətmə;
- resursların optimal paylanması haqqında qərar qəbulətmə;
- müxtəlif situasiyaları udurmaq, resursların verilmiş müxtəlif yığımlarına sistemin cavablarının analizi yolu ilə qərar qəbulətmə;
- bu və ya digər mübahisəli məsələlərin strategiyalarını müəyyənləşdirmək yolu ilə qərar qəbulətmə;

520 Kütləvi xidmət nəzəriyyələri metodları hansıdır?

- işlərin yerinə yetirilməsi və resursların istifadə olunmasının təqvim bölgülərinin işlənməsinin köməyi ilə qərar qəbulətmə.
- resurslara təsadüfəli xarakterli daxil olma və xidmət sifərişi sistemində qərar qəbulətmə;
- resursların optimal paylanması haqqında qərar qəbulətmə;

- müxtəlif situasiyalara uduzmaq, resurların verilmiş müxtəlif yığımlarına sistemin cavablarının analizi yolu ilə qərar qəbul etmə;
- bu və ya digər mübahisəli məsələlərin strategiyalarını müəyyənləşdirmək yolu ilə qərar qəbul etmə;

521 Xətti və dinamik proqramlaşdırma metodları hansıdır?

- işlərin yerinə yetirilməsi və resursların istifadə olunmasının təqvim bölgülərinin işlənməsinin köməyi ilə qərar qəbul etmə.
- bu və ya digər mübahisəli məsələlərin strategiyalarını müəyyənləşdirmək yolu ilə qərar qəbul etmə;
- resurslara təsadüfi xarakterli daxil olma və xidmət sifarişi sistemində qərar qəbul etmə;
- müxtəlif situasiyalara uduzmaq, resurların verilmiş müxtəlif yığımlarına sistemin cavablarının analizi yolu ilə qərar qəbul etmə;
- resursların optimal paylanması haqqında qərar qəbul etmə;

522 Qərar qəbul etmənin proseduru - nəticələrin təhlili və interpretasiyası nə deməkdir?

- adaptasiya, işlənmə;
- nəticələrin şərhini izah edilməsi.
- qərar qəbul etmənin məqsədləri, onların prioritetləri, müzakirə dərinliyi və məhdudluqları, elementləri, əlaqələri, mühit resursları, qiymətləndirmə kriteriyaları
- məsələnin xüsusiyyətlərinin, alternativlərin və həllin seçilməsi kriteriyalarının müəyyənləşdirilməsi;
- verilənlərin riyazi kompüter işlənməsi, imitasiya və ekspert qiymətləndirmə, lazım gələrsə dəqiqləşdirmə və modifikasiya;

523 Qərar qəbul etmənin proseduru - məsələnin həlli nə deməkdir?

- nəticələrin şərhini.
- verilənlərin riyazi kompüter işlənməsi, imitasiya və ekspert qiymətləndirmə, lazım gələrsə dəqiqləşdirmə və modifikasiya;
- qərar qəbul etmənin məqsədləri, onların prioritetləri, müzakirə dərinliyi və məhdudluqları, elementləri, əlaqələri, mühit resursları, qiymətləndirmə kriteriyaları
- məsələnin xüsusiyyətlərinin, alternativlərin və həllin seçilməsi kriteriyalarının müəyyənləşdirilməsi;
- adaptasiya, işlənmə;

524 Qərar qəbul etmənin proseduru - həllin qiymətləndirilməsi metodunun seçimi nə deməkdir?

- qərar qəbul etmənin məqsədləri, onların prioritetləri, müzakirə dərinliyi və məhdudluqları, elementləri, əlaqələri, mühit resursları, qiymətləndirmə kriteriyaları;
- adaptasiya, işlənmə;
- nəticələrin şərhini.
- verilənlərin riyazi kompüter işlənməsi, imitasiya və ekspert qiymətləndirmə, lazım gələrsə dəqiqləşdirmə və modifikasiya;
- məsələnin xüsusiyyətlərinin, alternativlərin və həllin seçilməsi kriteriyalarının müəyyənləşdirilməsi;

525 Qərar qəbul etmənin proseduru - məsələnin qoyuluşu nə deməkdir?

- qərar qəbul etmənin məqsədləri, onların prioritetləri, müzakirə dərinliyi və məhdudluqları, elementləri, əlaqələri, mühit resursları, qiymətləndirmə kriteriyaları
- məsələnin xüsusiyyətlərinin, alternativlərin və həllin seçilməsi kriteriyalarının müəyyənləşdirilməsi;
- nəticələrin şərhini.
- verilənlərin riyazi kompüter işlənməsi, imitasiya və ekspert qiymətləndirmə, lazım gələrsə dəqiqləşdirmə və modifikasiya;
- adaptasiya, işlənmə;

526 Qərar qəbul etmənin proseduru - problem və mühitin analizi nə deməkdir?

- adaptasiya, işlənmə;
- məsələnin xüsusiyyətlərinin, alternativlərin və həllin seçilməsi kriteriyalarının müəyyənləşdirilməsi;
- nəticələrin şərhini.
- qərar qəbul etmənin məqsədləri, onların prioritetləri, müzakirə dərinliyi və məhdudluqları, elementləri, əlaqələri, mühit resursları, qiymətləndirmə kriteriyaları

- verilənlərin riyazi kompüter işlənməsi, imitasiya və ekspert qiymətləndirmə, lazım gələrsə dəqiqləşdirmə və modifikasiya;

527 Qərar qəbuletmənin ümumi proseduru hansı mərhələlərdən ibarət ola bilər:

- məsələnin qoyuluşu, məsələnin həlli, nəticələrin təhlili və interpretasiyası.
 problem və mühitin analizi, məsələnin həlli metodunun seçimi, həllin qiymətləndirilməsi metodunun seçimi,
 problem və mühitin analizi, məsələnin həlli, nəticələrin təhlili və interpretasiyası;
 məsələnin qoyuluşu, məsələnin həlli metodunun seçimi, məsələnin həlli, nəticələrin təhlili;
 problem və mühitin analizi, məsələnin qoyuluşu, məsələnin həlli metodunun seçimi, məsələnin həlli, nəticələrin interpretasiyası;

528 Qərar qəbuletmə sistemi nədir?

- qarşıya qoyulan məqsədə nail olmaq üçün qərar qəbuletmənin təşkilati, məntiqi-informasiyalı və texnoloji təminatları çoxluğu;
 qarşıya qoyulan məqsədə nail olmaq üçün qərar qəbuletmənin məntiqi-informasiyalı və texnoloji təminatları çoxluğu;
 qarşıya qoyulan məqsədə nail olmaq üçün qərar qəbuletmənin təşkilati, metodiki, məntiqi-informasiyalı və texnoloji təminatları çoxluğu;
 qarşıya qoyulan məqsədə nail olmaq üçün qərar qəbuletmənin təşkilati, metodiki təminatları çoxluğu;
 qarşıya qoyulan məqsədə nail olmaq üçün qərar qəbuletmənin metodiki, texniki-proqram təminatları çoxluğu;

529 İdarəetmə strategiya və faktorlarının optimizasiya metodları siniflərinə aiddir:

- imitasiya modelləşdirilməsi metodları (müxtəlif situasiyaları udurmaq, resurların verilmiş müxtəlif yığımlarına sistemin cavablarının analizi yolu ilə qərar qəbuletmə);
 bütün cavablar.
 bölgü nəzəriyyələri metodları (işlərin yerinə yetirilməsi və resursların istifadə olunmasının təqvim bölgülərinin işlənməsinin köməyi ilə qərar qəbuletmə);
 şəbəkə planlaşdırması və idarəetməsi metodları (layinələrin yerinə yetirilməsi zamanı şəbəkə qrafikləri ilə təsvir olunmuş resursların qiymətləndirilməsi və yenidən bölüşdürülməsinin köməyi ilə qərar qəbuletmə);
 çoxkriteriyalı (vektorial) optimizasiya metodları (həllin optimallığı kriteriyalarının çox olması şərti daxilində qərar qəbuletmə) və digər metodlar.

530 İdarəetmə strategiya və faktorlarının optimizasiya metodları siniflərinə aiddir:

- xətti və dinamik proqramlaşdırma metodları (resursların optimal paylanması haqqında qərar qəbuletmə);
 bütün cavablar.
 oyunlar nəzəriyyəsi metodları (bu və ya digər mübahisəli məsələlərin strategiyalarını müəyyənləşdirmək yolu ilə qərar qəbuletmə);
 imitasiya modelləşdirilməsi metodları (müxtəlif situasiyaları udurmaq, resurların verilmiş müxtəlif yığımlarına sistemin cavablarının analizi yolu ilə qərar qəbuletmə);
 kütləvi xidmət nəzəriyyələri metodları (resurslara təsadüfi xarakterli daxil olma və xidmət sifariş sistemiində qərar qəbuletmə);

531 Qərar qəbul etmə prosesinin mərhələləri:

- məsələnin qoyuluşu, alternativin seçilməsi, yekun həll.
 məsələnin qoyuluşu, qoyulan məsələnin həlli üçün kriteriyanın seçilməsi, alternativlərin təhlili, alternativin seçilməsi, yekun həll;
 alternativlərin təhlili, alternativin seçilməsi, yekun həll;
 məsələnin qoyuluşu, alternativin seçilməsi, yekun həll;
 məsələnin qoyuluşu, alternativlərin təhlili, alternativin seçilməsi, yekun həll;

532 Sosial-iqtisadi sferada qərarların qəbulu hansı halda daha vacibdir?

- istifadə olunan verilənlərin tamlığı və etibarlılığı halında
 bütün cavablar doğrudur.
 intellektual və kompüter dəstəyi texnologiyaları halında;
 müzakirə sənədi, proqnozun zaman intervalı halında;
 risklərin mövcudluğu (kreditlərin ödənilməməsi, qaytarılmaması, həyat şəraitinin pisləşməsi və s.) halında ;

533 Qərar qəbuletmə nədir?

- informasiyanın dəqiqliyinin qiymətləndirilməsi;
- proqnozlaşdırma və planlaşdırma;
- baxılan mümkün variantlar çoxluğundan birinin seçilməsi;
- proqnozun və planın daha dəqiq variantlarının seçilməsi;
- qərarların formalaşdırılması və həyata keçirilməsi;

534 Qərarın əsas xarakterik xüsusiyyəti nədir?

- informasiyanın dəqiqliyinin qiymətləndirilmə;
- səmərəliliyi, yəni tempi və qərarın qəbulu və həyata keçirilməsi üçün resurs sərfiyyatı;
- proqnozun və planın daha dəqiq variantlarının seçilməsi;
- qərarların formalaşdırılması və həyata keçirilməsi;
- proqnozlaşdırma və planlaşdırma;

535 Qərar hansı əlamətlərə malikdir?

- imkanlar çoxluğundan seçim imkanına malikdir;
- bütün cavablar doğrudur.
- təfəkkür fəaliyyətinin bir növüdür;
- seçim fəaliyyətin formalaşmış təşkilinə əsaslanmışdır;
- seçim süurlu surətdə məqsədə nail olmağa istiqamətlənmişdir;

536 İstənilən qərar qəbuletmə məsələsinin son nəticəsi nədir?

- informasiyanın dəqiqliyinin qiymətləndirilmə;
- qərar, fəaliyyətə konstruktiv təlimat;
- proqnozun və planın daha dəqiq variantlarının seçilməsi;
- qərarların formalaşdırılması və həyata keçirilməsi;
- proqnozlaşdırma və planlaşdırma;

537 Rəhbərin ixtisasının artırılmasının vacib elementi, gələcək idarəetmənin bazası nədir?

- bütün cavablar doğrudur.
- məsələnin həlli üçün metod, texnologiya və vasitələr haqqında biliklər;
- qərarların formalaşdırılması və həyata keçirilməsi;
- hər hansı qərarların ümumi məqsədlə əlaqəli ardıcılıığı;
- proqnozun və planın daha dəqiq variantlarının seçilməsi;

538 Qəbul edilmiş idarəetmə qərarının məsuliyyəti kimin üzərinə düşür?

- müəssisə rəhbərinin;
- düzgün cavab yoxdur.
- qərar qəbul edən şəxs;
- informasiya texnologiyalarının;
- qərar qəbul edən şəxs və informasiya texnologiyalarının;

539 Texnoloji olaraq idarəetmənin istənilən funksiyasını necə təsəvvür etmək olar?

- informasiyanın dəqiqliyinin qiymətləndirilmə;
- qərarların formalaşdırılması və həyata keçirilməsi;
- proqnozun və planın daha dəqiq variantlarının seçilməsi;
- hər hansı qərarların ümumi məqsədlə əlaqəli ardıcılıığı;
- proqnozlaşdırma və planlaşdırma;

540 İdarəetmə funksiyaları nə məqsədə istiqamətlənmişdir?

- metod və vasitələrin seçilməsinə;
- informasiyanın dəqiqliyinin qiymətləndirilməsinə;
- proqnozlaşdırma və planlaşdırmaya;
- qərarların formalaşdırılması və həyata keçirilməsinə;
- proqnozun və planın daha dəqiq variantlarının seçilməsinə;

541 İdarəetmə funksiyaları hansıdır?

- yoxlama və uçot;
- şəraitin vəziyyətinin analizi;
- Proqnozlaşdırma və planlaşdırma;
- bütün cavablar doğrudur.
- qərarların yerinə yetirilməsi;

542 Proqnozlaşdırma və planlaşdırma zamanı qərarlar nədən asılı olaraq qəbul edilir?

- proqnozun və planın daha dəqiq variantlarının seçilməsindən;
- işin təşkilindən;
- metod və vasitələrin seçilməsindən;
- bütün cavablar doğrudur.
- informasiyanın dəqiqliyinin qiymətləndirilməsindən;

543 Qərar qəbuletmə zamanı səhvlərə nə səbəb olur?

- proqnozun və planın daha dəqiq variantlarının seçilməsi.
- işin təşkili;
- metod və vasitələrin seçilməsi;
- ancaq insanın informasiya imkanlarının məhdudluğu
- informasiyanın dəqiqliyinin qiymətləndirilməsi;

544 Qərar qəbuletmə insanın hansı sahələrdəki fəaliyyəti ilə sıx əlaqəlidir?

- siyasi, ideoloji, hərbi sferalardakı məsədyönlü resursa istiqamətlənmiş fəaliyyəti.
- iqtisadi, siyasi sferalardakı məsədyönlü resursa istiqamətlənmiş fəaliyyəti;
- sosial, iqtisadi sferalardakı məsədyönlü resursa istiqamətlənmiş fəaliyyəti;
- sosial, iqtisadi, siyasi, ideoloji, hərbi sferalardakı məsədyönlü resursa istiqamətlənmiş fəaliyyəti
- siyasi, ideoloji sferalardakı məsədyönlü resursa istiqamətlənmiş fəaliyyəti;

545 Çoxölçülü modeldə hiperkubun tillərindən birini təşkil edən eynitipli verilənlər çoxluğu dedikdə ..... anlayışı başa düşülür.

- balans
- oyuq
- göstərici
- ölçü
- indeks

546 Çoxölçülü modelin əsas anlayışlarından biri olan ölçü nədir?

- oyuq
- göstəricinin qiyməti
- təhlil predmeti
- eynitipli verilənlər çoxluğu
- göstərici

547 Çoxölçülü modelin əsas anlayışlarından biri olan oyuq nədir?

- təhlil predmeti
- göstərici
- verilənlər çoxluğu
- göstəricinin qiyməti
- ierarxik struktur

548 OLAP (Verilənlərin əməli analitik emalı) termini ..... tərəfindən daxil edilmişdir.

- Mouçli
- Xartli
- Viner
- Kodd
- Neyman

549 Sorğu və hesabatların qurulma və yerinə yetirilmə siyahısının müəyyən yığımından istifadə edən analitik sistemlər .... sistemlər adlanır.

- relyasiya
- şəbəkə
- statik
- dinamik
- ierarxik

550 Verilənlərin emalı və hesabatların qurulma siyahısının müəyyən yığımından istifadə edən analitik sistemlər necə sistemlər adlanır?

- relyasiya
- şəbəkə
- dinamik
- statik
- ierarxik

551 Verilənlərin təhlili rejiminə görə analitik sistemlər hansı siniflərə bölünür?

- fayl, şəbəkə
- ierarxik, eynitipli
- relyasiya, çoxölçülü
- statik, dinamik
- şəbəkə, relyasiya

552 Verilənlərin təsvir üsuluna görə analitik sistemlər hansı siniflərə bölünür?

- fayl, şəbəkə
- şəbəkə, relyasiya
- ierarxik, eynitipli
- relyasiya, çoxölçülü
- ierarxik, şəbəkə

553 Modelləşdirmə prosesinin xarakteri necədir?

- əks əlaqə rabitəli
- dövri
- mərhələli
- mərhələli və dövri
- geriə dönmə ilə

554 Model anlayışının xarakterini göstərin

- informasiya xarakterlidir

- fənlərərasıdır
- texniki elmlərə aiddir
- təbiət elmlərinə xasdır
- Müasir xarakterlidir

555 İqtisadiyyatda ilk riyazi modelin müəllifi kim olmuşdur?

- Valras
- Kene
- Petti
- Marks
- Kurno

556 İqtisadiyyatın riyazi modelləşdirməsində hansı məktəblər olmuşdur?

- klassik siyasi iqtisad; neoklassisizm
- siyasi iqtisadda riyazi məktəb; statistik istiqamət; ekonometrika
- Statistik iqtisad; Harvard barometri; fond bazarı
- əmək bazarı; fond bazarı; pul bazarı
- dar mənada ekonometrika; geniş mənada ekonometrika; statistik ekonometrika

557 İqtisadiyyatın ilk riyazi modeli nə olmuşdur?

- siyasi hesab
- iqtisadi cədvəllər
- Təkrar istehsal
- Input-output
- Kapital

558 Lokal modeli EXCEL-də həll etmək mümkündürmü?

- Məsələdə dəyişənlərin sayı çox olduğu üçün onu EXCEL-də təsvir etmək əməli baxımdan məqsədəuyğun deyil
- xeyr
- İki indeksli məsələni EXCEL-də təsvir etmək mümkün deyil
- Məsələnin ölçüsü böyük olduğu üçün onu EXCEL-də həll etmək mümkün deyil
- bəli

559 EXCEL-də verilənlərin standart təsvir üsulu necədir?

- cədvəldə sətir və ədədlərin kombinasiyası kimi
- həm cədvəldə ədədlər kimi, həm də cədvəldə sətirlər kimi
- cədvəllər vasitəsi ilə
- cədvəldə ədədlər kimi
- cədvəldə sətirlər kimi

560 İqtisadi məsələlərin həllində hansı metodlara üstünlük verilir?

- psixoloji
- riyazi modelləşdirmə
- Estetik
- kibernetik
- məntiqi

561 Biliklər hansı strukturlarla formalaşdırılırlar?

- əlaqəli
- ağacşəkilli,
- ağacşəkilli, morfoloji, əlaqəli
- bütün cavablar doğrudur;

- morfoloji,

562 Biliklər bir-birilərinə hansı əlaqələrlə bağlıdır?

- şəbəkə.
 induktiv;
 deduktiv;
 deduktiv, induktiv və ya induktiv-deduktiv;
 induktiv-deduktiv;

563 Təsnifat hansı vacib məsələlərini həll etməyə imkan verir?

- müqayisə.
 informatikanın biliklərin təsbit (qey edilməsi,
 obyektlərin, sistemlərin ekvivalentliyinin müəyyənləşdirilməsi,
 bütün cavablar doğrudur;
 nümunələr üzrə axtarışı,

564 Təsnifat nədir?

- biliklərin təsbit (qey edilməsi, nümunələr üzrə axtarışı, müqayisə və c. kimi vacib məsələləri həll etmək imkanı.
 elmi sistematikadır,
 sistemlərinin və ya proseslərinin müəyyən meyar üzrə paylanması və qruplaşdırılmasıdır;
 bütün cavablar doğrudur;
 obyektlərin, sistemlərin ekvivalentliyinin müəyyənləşdirilməsi,

565 Polisemiya hansı funksiyaları yerinə yetirir?

- biliklərin təsbit (qey edilməsi, nümunələr üzrə axtarışı, müqayisəsini həyata keçirir.
 biliklərin təsbit (qey edilməsini həyata keçirir;
 biliklərin təsbit (qey edilməsi, nümunələr üzrə axtarışını həyata keçirir;
 təbii dili zənginləşdirir, onu nəzərə çarpan edir, eyni zamanda informasiya mübadiləsində semantik küylərin, birmənalı olmayan fikirlərin, məntiqsizlik mənbəyi hesab olunur.
 obyektlərin, sistemlərin ekvivalentliyini müəyyənləşdiririr,

566 Polisemiya nədir?

- dərmənalılıq.
 sadəlik;
 mürəkkəbliq;
 çoxmənalılıq;
 strukturluluq;

567 Elmi dillərinin əsas məqsədi nədir?

- təbii dillərin polisemiyasının (fikri çoxmənalılıq) aradan qaldırılması.
 biliklərin sıxılması;
 təqdimatın tipik, "standart" formalarını yaratmaq və istifadə etmək;
 bütün cavablar doğrudur
 biliklərin qorunması;

568 Dil – biliyin ..... formasıdır

- izahı və struktur.
 struktur;
 izahı;
 nümayişi;
 mürəkkəbliq;

569 Dillər sistemi və dialeklərdən istifadə olunması informasiya mübadiləsinin .... artırır

- həcmi.
- mənasını;
- sürətini;
- etibarlılığını;
- formalaşmasını;

570 Formalaşdırılmayan biliklər hansı biliklərdir?

- fundamental elmlərdə və elmin nəzəri sahələrində verilən məsələnin həllində istifadə edilən anlayışlar toplusu;
- sistemlərin altsistemləri və onların elementləri arasındakı qarşılıqlı əlaqə, strukturlar toplusu (texnikada);
- biliklərin tətbiq qaydaları(bilik haqqında bilik).
- qeyri-məlum (qeyri-formal) qaydaların qəbul edilməsi ilə əldə edilən biliklər;
- biliklərin həyata keçirilməsi və müəyyənləşdirilməsi prosedurları, metodları (tətbiqi elmlərdə);

571 Semantik şəbəkədə olan münasibətlər- məntiqi əlaqələr necə ifadə olunur?

- uzaq, yaxın, altında, üstündə, içində,...;
- baş verir" , "təsir edir" və i.a.;
- sinif-qrup, element- çoxluq;
- və, və ya, yox;
- çox, az, bərabər, ... ;

572 Semantik şəbəkədə olan münasibətlər- atribut tipli əlaqə necə ifadə olunur?

- uzaq, yaxın, altında, üstündə, içində,...;
- baş verir" , "təsir edir" və i.a.;
- sinif-qrup, element- çoxluq;
- cəhətlərə malikdir, mahiyyəti var;
- çox, az, bərabər, ... ;

573 Semantik şəbəkədə olan münasibətlər- məkan tipli əlaqə necə ifadə olunur?

- cəhətlərə malikdir, mahiyyəti var;
- baş verir" , "təsir edir" və i.a.;
- sinif-qrup, element- çoxluq;
- uzaq, yaxın, altında, üstündə, içində,...;
- çox, az, bərabər, ... ;

574 Semantik şəbəkədə olan münasibətlər- kəmiyyət tipli əlaqə necə ifadə olunur?

- cəhətlərə malikdir, mahiyyəti var;
- baş verir" , "təsir edir" və i.a.;
- sinif-qrup, element- çoxluq;
- çox, az, bərabər, ... ;
- uzaq, yaxın, altında, üstündə, içində,...;

575 Semantik şəbəkədə olan münasibətlər- funksional əlaqə necə ifadə olunur?

- uzaq, yaxın, altında, üstündə, içində,...;
- sinif-qrup, element- çoxluq;
- "baş verir" , "təsir edir" və i.a.;
- cəhətlərə malikdir, mahiyyəti var;
- çox, az, bərabər, ... ;

576 Semantik şəbəkədə olan münasibətlər- "hissə- tam" tipli əlaqə necə ifadə olunur?

- cəhətlərə malikdir, mahiyyəti var;
- çox, az, bərabər, ... ;

- "baş verir" , "təsir edir" və i.a.;
- sinif-qrup, element- çoxluq;
- uzaq, yaxın, altında, üstündə, içində,....;

577 Ekspert sistemlərdə daha çox biliyin hansı modelindən istifadə olunur?

- qeyri- səliss relyasion.
- freym;
- semantik şəbəkə;
- produksion;
- formal məntiq;

578 Biliklərin qeyri-səliss relyasion modeli hansıdır?

- obyekt zaman və məkan xüsusiyyətlərini əks etdirən münasibətlərlə ifadə olunur.
- istiqamətlənmiş qrafıdır, onun tərəfləri -anlayışlar, xətlər- onlar arasında münasibətlərdir;
- qaydalara əsaslanan modeldir, bilikləri " əgər (şərt), onda (nəticə)" tipində təsvir etməyə imkan verir;
- hər hansı qavranışın steorotipinin abstrakt obrazıdır.istiqamətlənmiş qrafıdır, onun tərəfləri -anlayışlar, xətlər- onlar arasında münasibətlərdir;
- hər bir obyekt onu səciyyələndirən cəhətlər, zaman və məkan xüsusiyyətlərini əks etdirən münasibətlərlə ifadə olunur.

579 Biliklərin freym modeli hansıdır?

- obyekt zaman və məkan xüsusiyyətlərini əks etdirən münasibətlərlə ifadə olunur.
- istiqamətlənmiş qrafıdır, onun tərəfləri -anlayışlar, xətlər- onlar arasında münasibətlərdir;
- qaydalara əsaslanan modeldir, bilikləri " əgər (şərt), onda (nəticə)" tipində təsvir etməyə imkan verir;
- hər hansı qavranışın steorotipinin abstrakt obrazıdır.istiqamətlənmiş qrafıdır, onun tərəfləri -anlayışlar, xətlər- onlar arasında münasibətlərdir;
- hər bir obyekt onu səciyyələndirən cəhətlər, zaman və məkan xüsusiyyətlərini əks etdirən münasibətlərlə ifadə olunur.

580 Biliklərin semantik şəbəkə modeli hansıdır?

- obyekt zaman və məkan xüsusiyyətlərini əks etdirən münasibətlərlə ifadə olunur.
- hər hansı qavranışın steorotipinin abstrakt obrazıdır.
- qaydalara əsaslanan modeldir, bilikləri " əgər (şərt), onda (nəticə)" tipində təsvir etməyə imkan verir;
- istiqamətlənmiş qrafıdır, onun tərəfləri -anlayışlar, xətlər- onlar arasında münasibətlərdir;
- hər bir obyekt onu səciyyələndirən cəhətlər, zaman və məkan xüsusiyyətlərini əks etdirən münasibətlərlə ifadə olunur;

581 Biliklərin produksion modeli hansıdır?

- obyekt zaman və məkan xüsusiyyətlərini əks etdirən münasibətlərlə ifadə olunur.
- hər hansı qavranışın steorotipinin abstrakt obrazıdır.
- istiqamətlənmiş qrafıdır, onun tərəfləri -anlayışlar, xətlər- onlar arasında münasibətlərdir.
- qaydalara əsaslanan modeldir, bilikləri " əgər (şərt), onda (nəticə)" tipində təsvir etməyə imkan verir.
- hər bir obyekt onu səciyyələndirən cəhətlər, zaman və məkan xüsusiyyətlərini əks etdirən münasibətlərlə ifadə olunur.

582 Struktur biliklər hansıdır?

- obyektlərin və hadisələrin say və keyfiyyət xarakteristikasıdır.
- biliklərin həyata keçirilməsi və müəyyənləşdirilməsi prosedurları, metodlarıdır;
- bir predmet sahəsində istifadə olunan anlayışlar, terminlər, xassələr, anlayış əlaqələri toplusu;
- strukturlar toplusu, sistemlərin altsistemləri və onların elementləri arasındakı qarşılıqlı əlaqədir;
- predmet sahəsinə aid obyektlərin fərqli hissələri üçün qarşılıqlı əlaqəsi və mümkün ola biləcək quruluşu haqqında biliklər;

583 Konseptual biliklər hansıdır?

- obyektlərin və hadisələrin say və keyfiyyət xarakteristikasıdır.
- biliklərin həyata keçirilməsi və müəyyənləşdirilməsi prosedurları, metodlarıdır.
- strukturlar toplusu, sistemlərin altsistemləri və onların elementləri arasındakı qarşılıqlı əlaqədir.
- bir predmet sahəsində istifadə olunan anlayışlar, terminlər, xassələr, anlayış əlaqələri toplusu;
- predmet sahəsinə aid obyektlərin fərqli hissələri üçün qarşılıqlı əlaqəsi və mümkün ola biləcək quruluşu haqqında biliklər.

584 Biliklərin aktivlik xüsusiyyəti nə ilə izah olunur?

- informasiya vahidi ilə bağlı sistem adlarının saxlanılma imkanının olması ilə.
- ayrı-ayrı bilik elementləri arasında "bütöv-hissə", "cins-növ", "element-sinif" kimi münasibətlərin sərbəst təyin olunması mümkün olması ilə;
- EHM-in yaddaşında verilənlər elementi olan informasiya vahidi ilə birlikdə həmin informasiya vahidi ilə bağlı sistem adlarının saxlanılma imkanının olması ilə;
- Sİ sistemində məqsədə çatmağın təmini və bu məqsədi həyata keçirmək imkanı ilə;
- bilik vahidləri arasında ən müxtəlif cür əlaqələrin təmin olunması imkanının mümkünlüyü ilə;

585 Biliklərin bağlılıq xüsusiyyəti nə ilə izah olunur?

- informasiya vahidi ilə bağlı sistem adlarının saxlanılma imkanının olması ilə.
- ayrı-ayrı bilik elementləri arasında "bütöv-hissə", "cins-növ", "element-sinif" kimi münasibətlərin sərbəst təyin olunması mümkün olması ilə;
- EHM-in yaddaşında verilənlər elementi olan informasiya vahidi ilə birlikdə həmin informasiya vahidi ilə bağlı sistem adlarının saxlanılma imkanının olması ilə;
- bilik vahidləri arasında ən müxtəlif cür əlaqələrin təmin olunması imkanının mümkünlüyü ilə;
- məqsədə çatmağın təmini və bu məqsədi həyata keçirmək imkanı ilə;

586 Biliklərin strukturlaşma xüsusiyyəti nə ilə izah olunur?

- informasiya vahidi ilə bağlı sistem adlarının saxlanılma imkanının olması ilə.
- bilik vahidləri arasında ən müxtəlif cür əlaqələrin təmin olunması imkanının mümkünlüyü ilə;
- EHM-in yaddaşında verilənlər elementi olan informasiya vahidi ilə birlikdə həmin informasiya vahidi ilə bağlı sistem adlarının saxlanılma imkanının olması ilə;
- ayrı-ayrı bilik elementləri arasında "bütöv-hissə", "cins-növ", "element-sinif" kimi münasibətlərin sərbəst təyin olunması mümkün olması ilə;
- məqsədə çatmağın təmini və bu məqsədi həyata keçirmək imkanı ilə;

587 Biliklərin daxili interpretasiyalıq xüsusiyyəti nə ilə izah olunur?

- informasiya vahidi ilə bağlı sistem adlarının saxlanılma imkanının olması ilə.
- bilik vahidləri arasında ən müxtəlif cür əlaqələrin təmin olunması imkanının mümkünlüyü ilə;
- ayrı-ayrı bilik elementləri arasında "bütöv-hissə", "cins-növ", "element-sinif" kimi münasibətlərin sərbəst təyin olunması mümkün olması ilə;
- EHM-in yaddaşında verilənlər elementi olan informasiya vahidi ilə birlikdə həmin informasiya vahidi ilə bağlı sistem adlarının saxlanılma imkanının olması ilə;
- məqsədə çatmağın təmini və bu məqsədi həyata keçirmək imkanı ilə;

588 Bilikləri səciyyələndirən əsas cəhətlər hansıdır?

- strukturlaşma;
- bütün cavablar doğrudur;
- aktivlik.
- bağlılıq;
- daxili interpretasiya;

589 Bilik nədir?

- mübadilə üçün anlayışlar və münasibətlər sistemidir.
- yaxşı strukturlaşdırılmış verilənlərdir;
- praktiki fəaliyyət və professional təcrübə nəticəsində alınan predmet sahəsinin qanunauyğunluqlarıdır;
- bütün cavablar doğrudur;

- verilənlər barədə verilənlərdir;

590 Hər bir mahiyyət ..... malik olmalıdır.

- qeyri-müəyyən atributlara
 konkret informasiyaya
 verilmiş tipli bir neçə nüsxəyə
 unikal identifikatora
 müəyyən keyfiyyətə

591 Mahiyyət nədir?

- səthi obrazlardan ibarət sxem və alqoritmlərin əlaqəsi
 modelin qurulması üçün zəruri məqsəd
 verilənlər bazasının qurulması üçün zəruri informasiya
 haqqında informasiyanın saxlanılmalı olduğu real və ya təsəvvür olunan obyekt
 münasibət adlanan sütunların üst-üstə düşən qiymətləri

592 Verilənlərin modelləşdirilməsində ilk addım .....

- əlaqələrin identifikasiyasıdır
 predmet sahəsi üçün mühüm obyektlərin təyini
 verilənlər bazasının konseptual sxeminin təyini
 mahiyyətin ayrılmasıdır
 atributların identifikasiyasıdır

593 ERD notasiyasının sonrakı inkişafı kimin işlərində əks etdirildi?

- Bellin
 Koddun
 P. Çenin
 Barkerin
 Gelbreytin

594 ERD notasiyası ilk dəfə kim tərəfindən daxil edilmişdir?

- Bell
 Kodd
 Barker
 P. Çen
 Gelbreyt

595 ERD nədir?

- «cədvəl-ağac»
 mahiyyət-əlaqə»
 «yazı-sahə»
 «atribut-domen»
 «cədvəl-cədvəl»

596 Xassə nədir?

- kortej
 yazı
 mahiyyət
 atribut
 sahə

597 Obyekt – bu, ...

- atributdur
- sahədir
- yazıdır
- mahiyyətdir
- kortejdir

598 Verilənlərin modelləşdirilməsinin ən çox yayılmış vasitəsidir:

- verilənlərin cədvəl modelləşdirilməsi
- verilənlərin şəbəkə modelləşdirilməsi
- «yazı-sahə» diaqramları
- «mahiyyət-əlaqə» diaqramları
- verilənlərin ierarxik modelləşdirilməsi

599 Relyasiya modeli .....

- obyektin əlamətini təyin edir
- şəkillər formasında təqdim olunur
- sətirlərin qiymətlərinin müqayisəsi vasitəsilə münasibəti qurmağa imkan verir
- sütunların qiymətlərinin müqayisəsi vasitəsilə münasibəti qurmağa imkan verir
- oxlarla birləşdirilmiş düzbucaqlılar şəklində təqdim olunur

600 Relyasiya modelində verilənlər hansı şəkildə təqdim olunur?

- ierarxiyalar
- sütunlar
- sətirlər
- cədvəllər
- şəbəkələr

601 Yazının tipi özündə nəyi saxlayır?

- real obyekt haqqında informasiyanı
- verilənlər bazasının strukturunu
- verilənlər bazasında saxlanan dəyişdirilmiş verilənləri
- verilənlərin modelini
- ayrı-ayrı qiymətlərin saxlanması üçün istifadə olunan sahələri

602 Şəbəkə modelində hər bir ox hansı tipi göstərir?

- doğru - yanlış
- domen
- yazı
- münasibət
- atribut

603 Şəbəkə modelində hər bir düzbucaqlı hansı tipi göstərir?

- simvol
- atribut
- domen
- yazı
- doğru - yanlış

604 Şəbəkə modelində verilənlər və münasibətlər, adətən, hansı formada təqdim olunur?

- sxem
- cədvəl
- diaqram

- şəkil
 protokol

605 Adətən, verilənlərin hansı iki modelləşdirilmə metodundan istifadə olunur?

- qeyri-xətti və relyasiya
 ierarxik və relyasiya
 şəbəkə və ierarxik
 şəbəkə və relyasiya
 cədvəl və xətti

606 Verilənlərin modelləşdirilməsi – .....

- verilənlərlə idarə olunan sistemin işlənilməsidir
 kompyuter proqramlarında istifadə üçün maksimal uyğun metoddur
 riyaziyyatın süni intellektlə sıx əlaqədar olan bölməsidir
 real verilənlərin və onlar arasındakı münasibətlərin təqdim olunma prosesidir
 verilənlərin və onlar arasındakı münasibətlərin səmərəli qurulmasıdır

607 Ölçülər cədvəli faktlar cədvəli ilə hansı münasibətdə olmalıdır?

- $\infty: \infty$
 M:M
 M:1
 1: M
 1: ∞

608 Çoxölçülü modelin üstünlükləridir:

- biznes-verilənləri dəqiq modelləşdirir; böyük verilənlər bazası ilə işləməyə imkan yoxdur
 verilənlərin çox böyük həcmi; SQL-sorğusuz cəld daxil olma
 verilənlərin məhdud həcmi; biznes-verilənləri dəqiq modelləşdirir
)biznes-verilənləri dəqiq modelləşdirir; SQL-sorğusuz cəld daxil olma
 xarici yaddaşdan səmərəli istifadə; əvvəcdən hesablanmış törəmə verilənləri özündə saxlayır

609 Faktlar cədvəli (Fact Tablnəyi özündə saxlamır?

- zamanın müəyyən anlarında obyektin vəziyyəti haqqında məlumatları
 təfəsilatı ilə sənədin elementləri haqqında informasiyanı
 obyektlər və ya hadisələr haqqında məlumatları
 tamqiymətli açar sahəni
 unikal mürəkkəb açarı

610 Ölçü cədvəli (Dimension Tables) nəyi özündə saxlamır?

- sahəni (ölçü həddinin adını)
 hərdənbir dəyişilən verilənləri
 dəyişilməyən verilənləri
 obyektlər və ya hadisələr haqqında məlumatları
 tamqiymətli açar sahəni

611 Faktlar cədvəli (Fact Tablnəyi özündə saxlayır?

- sahəni (ölçü həddinin adını)
 hərdənbir dəyişilən verilənləri
 dəyişilməyən verilənləri
 obyektlər və ya hadisələr haqqında məlumatları
 tamqiymətli açar sahəni

612 Çoxölçülü modeldə faktların tipi deyil:

- Line-item facts
- Transaction facts
- Fact Table
- Dimension Tables
- Shapshop facts

613 Relyasiya cədvəlləri vasitəsilə verilənlərin çoxölçülü təsvirini reallaşdıran sxemin əsas tərkib hissələridir:

- dəyişilməyən və ya hərdənbir dəyişilən verilənlər
- ölçü cədvəlləri çoxluğu
- faktların normallaşmış cədvəli
- faktların qeyri-normal cədvəli və ölçü cədvəlləri çoxluğu
- obyektin vəziyyəti ilə və ya hadisələrlə əlaqədar olan faktlar

614 Relyasiya cədvəlləri vasitəsilə verilənlərin çoxölçülü təsvirini reallaşdıran hansı iki əsas sxem mövcuddur?

- «ulduz» və «qar dənəciyi»
- «şin» və «ulduz»
- «şin» və «halqa»
- «ulduz» və «halqa»
- «ulduz» və «şin»

615 Çoxölçülü modelin tətbiq şərti deyil:

- hiperkubun oyuqları üzərində mürəkkəb quraşdırılmış funksiyalardan istifadə etmək tələbi
- ölçülərin yığımının stabilliyi
- verilənlərin məhdud həcmi
- verilənlərin çox böyük həcmi
- sistemin sorğuya cavab vermə müddətinin böhran parametri olması

616 Çoxölçülü modelin məhdudluğu deyil:

- verilənlərin təkrarlanmasını dəstəkləmir
- xarici yaddaşdan səmərəsiz istifadə olunur
- böyük verilənlər bazası ilə işləməyə imkan yoxdur
- xarici yaddaşdan səmərəli istifadə olunur
- verilənlər nizamlı şəkildə bloklarda saxlanır, qiymətlər hər zaman tamamilə silinmir

617 OLAP-sistemdə verilənlərin mənbəyi deyil:

- cədvəllər
- verilənlərlə təchiz edən
- server
- istifadəçi interfeysi
- verilənlər bazası anbarı

618 HOLAP (HybridOLAP) server arxitekturasının xüsusiyyətidir:

- ixtiyari sorğunun emalına istiqamətlənmə
- detal verilənlər relyasiya VB-yə və aqreqat verilənlər isə həmin bazada xüsusi xidməti cədvələ yerləşdirilir
- verilənlər mənbədən daxil edilir və birləşdirilir
- detal verilənlər relyasiya VB-yə və aqreqat verilənlər isə çoxölçülü bazaya yerləşdirilir
- verilənlərin axlanması üçün çoxölçülü VB-dən istifadə olunur

619 ROLAP (RelationalOLAP) server arxitekturasının xüsusiyyətidir:

- ixtiyari sorğunun emalına istiqamətlənmə
- detal verilənlər relyasiya VB-yə və aqrekat verilənlər isə çoxölçülü bazaya yerləşdirilir
- verilənlər mənbədən daxil edilir və birləşdirilir
- detal verilənlər relyasiya VB-yə və aqrekat verilənlər isə həmin bazada xüsusi xidməti cədvələ yerləşdirilir
- verilənlərin saxlanması üçün çoxölçülü VB-dən istifadə olunur

620 Biliklərin təqdimatının son məqsədi:

- informasiyanın informativ mesajlar (sintaktik formşəklində olan informasiya kimi təqdim etməkdir;
- sorğu kitabçası anlayışı, coğrafi xəritə obyektləri və formasında olan informasiya kimi təqdim etməkdir;
- şifahi nitq ifadələri, yazılı nitq cümlələri və formasında olan informasiya kimi təqdim etməkdir;
- informasiyanı informativ mesajlar (sintaktik formşəklində: şifahi nitq ifadələri, yazılı nitq cümlələri, kitabın səhifələri, sorğu kitabçası anlayışı, coğrafi xəritə obyektləri, şəkl personajları və formasında olan informasiya kimi (semantik məntəqə təqdim etməkdir;
- yazılı nitq cümlələri, kitabın səhifələri, sorğu kitabçası anlayışı və formasında olan informasiya kimi təqdim etməkdir;

621 Metabiliklər hansıdır?

- obyektlərin və hadisələrin say və keyfiyyət xarakteristikası (təcrübi elmlərdə);
- sistemlərin altsistemləri və onların elementləri arasındakı qarşılıqlı əlaqə, strukturlar toplusu (texnikada);
- fundamental elmlərdə və elmin nəzəri sahələrində verilən məsələnin həllində istifadə edilən anlayışlar toplusu;
- biliklərin tətbiq qaydaları (bilik haqqında bilik).
- biliklərin həyata keçirilməsi və müəyyənləşdirilməsi prosedurları, metodları (tətbiqi elmlərdə);

622 Faktiki biliklər hansıdır?

- biliklərin tətbiq qaydaları(bilik haqqında bilik).
- sistemlərin altsistemləri və onların elementləri arasındakı qarşılıqlı əlaqə, strukturlar toplusu (texnikada);
- fundamental elmlərdə və elmin nəzəri sahələrində verilən məsələnin həllində istifadə edilən anlayışlar toplusu;
- obyektlərin və hadisələrin say və keyfiyyət xarakteristikası (təcrübi elmlərdə);
- biliklərin həyata keçirilməsi və müəyyənləşdirilməsi prosedurları, metodları (tətbiqi elmlərdə);

623 Prosedur biliklər hansıdır?

- biliklərin tətbiq qaydaları(bilik haqqında bilik).
- sistemlərin altsistemləri və onların elementləri arasındakı qarşılıqlı əlaqə, strukturlar toplusu (texnikada);
- fundamental elmlərdə və elmin nəzəri sahələrində verilən məsələnin həllində istifadə edilən anlayışlar toplusu;
- biliklərin həyata keçirilməsi və müəyyənləşdirilməsi prosedurları, metodları (tətbiqi elmlərdə);
- obyektlərin və hadisələrin say və keyfiyyət xarakteristikası (təcrübi elmlərdə);

624 Konstruktiv (əmali) biliklər hansıdır?

- biliklərin tətbiq qaydaları(bilik haqqında bilik).
- biliklərin həyata keçirilməsi və müəyyənləşdirilməsi prosedurları, metodları (tətbiqi elmlərdə);
- fundamental elmlərdə və elmin nəzəri sahələrində verilən məsələnin həllində istifadə edilən anlayışlar toplusu;
- sistemlərin altsistemləri və onların elementləri arasındakı qarşılıqlı əlaqə, strukturlar toplusu (texnikada);
- obyektlərin və hadisələrin say və keyfiyyət xarakteristikası (təcrübi elmlərdə);

625 Nəzəri biliklər hansıdır?

- biliklərin tətbiq qaydaları(bilik haqqında bilik).
- biliklərin həyata keçirilməsi və müəyyənləşdirilməsi prosedurları, metodları (tətbiqi elmlərdə);
- sistemlərin altsistemləri və onların elementləri arasındakı qarşılıqlı əlaqə, strukturlar toplusu (texnikada);
- fundamental elmlərdə və elmin nəzəri sahələrində verilən məsələnin həllində istifadə edilən anlayışlar toplusu;
- obyektlərin və hadisələrin say və keyfiyyət xarakteristikası (təcrübi elmlərdə);

626 Predmet sahəsinə görə biliklər şərti olaraq necə təsnifləşdirmək olar?

- dərk olunan (nəzəri), konstruktiv, faktiki biliklər.

- prosessual, dərk olunan (nəzəri), faktiki biliklər;
- dərk olunan (nəzəri), konstruktiv, meta-biliklər;
- dərk olunan(nəzəri), konstruktiv, prosessual, faktiki biliklər, faktoqrafiklik və meta-biliklər;
- konstruktiv, prosessual, faktiki biliklər, faktoqrafiklik;

627 İnformasiya prosesləri hansı proseslərin ayrılmaz tərkib hissəsidir?

- maddi və yeyinti məhsullarının istehsalı və satışı proseslərinin;
- maddi məhsul istehsalı və satışı proseslərinin;
- sənaye və kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı proseslərinin;
- mürəkkəb istehsal və ya sosial dəyişikliklərin, informasiya texnologiyalarının;
- yeyinti məhsullarının istehsalı və satışı proseslərinin;

628 Müasir informasiya texnologiyaları bazasını nə təşkil edir?

- süni intellekt nəzəriyyəsi, informasiya modelləşdirməsi.
- informasiya modelləşdirməsi,
- süni intellekt nəzəriyyəsi,
- bütün cavablar doğrudur,
- koqnitiv kompyuter qrafikası üsulları,

629 Şəbəkə texnologiyası hansı funksiyanı yerinə yetirir?

- bu interfeys daxilində insanla kompyuter arasında “danışiq” gedir.
- istifadəçiyə informasiyanın emalı prosesinə avtomatik rejimdə təsir etmək imkanı verir;
- onun vasitəsi ilə istifadəçi kompyutərə əmrlər verir, kompyuter bu əmrləri yerinə yetirir və nəticəni istifadəçiyə təqdim edir;
- istifadəçiyə İT-ni ərazi üzrə paylanmış informasiya və hesablama resurslarına müraciət vasitələri şəklində təqdim edir;
- qrafik obrazlar vasitəsilə istifadəçilərlə dialoq yaradır;

630 Paket texnologiyası hansı funksiyanı yerinə yetirir?

- bu interfeys daxilində insanla kompyuter arasında “danışiq” gedir.
- istifadəçiyə İT-ni ərazi üzrə paylanmış informasiya və hesablama resurslarına müraciət vasitələri şəklində təqdim edir;
- onun vasitəsi ilə istifadəçi kompyutərə əmrlər verir, kompyuter bu əmrləri yerinə yetirir və nəticəni istifadəçiyə təqdim edir;
- istifadəçiyə informasiyanın emalı prosesinə avtomatik rejimdə təsir etmək imkanı verir;
- qrafik obrazlar vasitəsilə istifadəçilərlə dialoq yaradır;

631 İstifadəçi interfeysinin tipinə görə İT-yə necə baxmaq olar?

- ilkin və çıxış informasiyanın emalı imkanları kimi;
- çıxış informasiyanın alınması imkanları kimi;
- ilkin informasiyanın emalı imkanları kimi;
- informasiya və hesablama resurslarına müraciət imkanları kimi;
- hesablama resurslarına müraciət imkanları kimi;

632 Multimediya texnologiyaları nədir?

- videotəsvirin alınması üçün proqram vasitələrinin təşkili;
- videotəsvirin formalaşma texnologiyası;
- obyektlərin modellərinin təşkili, emalı və saxlanması və onların kompyuter vasitəsilə təsviridir;
- kompyuterlə mətni, qrafik, audio və video informasiyanın mübadiləsinin proqram-texniki təşkili;
- elektron cədvəllər;

633 Kompyuter qrafikası nədir?

- avtomatlaşdırılmış verilənlər bankı,

- elektron cədvəllər,
- videotəsvirin formalaşma texnologiyası
- obyektlərin modellərinin təşkili, emalı və saxlanması və onların kompyuter vasitəsilə təsviridir
- videotəsvirin alınması üçün proqram vasitələrinin təşkili,

634 Avtomatlaşdırılmış iş yerləri (AIY) istifadəçilərə hansı imkanları təqdim edir?

- dialoq rejimində işləmək, cari məsələləri əməli həll etmək
- emal üçün zəruri informasiyanı əldə etmək, nəticə informasiyanı təyin etmək,
- terminaldan verilənləri əlverişli daxil etmək, onları vizual nəzarətə almaq,
- bütün cavablar doğrudur.
- ekrana və ya çap qurğusuna çıxarmaq və ya rabitə kanalları ilə ötürmək,

635 Faksimil rabitə istifadəçiyə hansı imkanı verir?

- müəyyən problemi həll edən qrupun iştirakçıları arasında informasiya mübadiləsi üçün kompyuter şəbəkələrindən istifadə imkanı.
- firmanın ərazi baxımından bir-birindən uzaqlaşdırılmış işçiləri və ya bölmələri arasında kommunikasiyanın dəstəklənməsi üçün audiorabitədən istifadə;
- səsli məlumatın ötürülməsi, məlumatı kompyuterin klaviaturasında yığmaq əvəzinə telefonla ötürmək və qəbul etmək;
- sənədi kommunikasiya kanalının bir tərəfində oxuma, digər tərəfində isə onu təsvirə çevirmə qabiliyyəti olan faks aparatından istifadə imkanı;
- mətni və qrafik verilənlərin monitorun ekranında təsvirinin alınması üçün kompyuterdən istifadə etmək;

636 Audiokonfranslar istifadəçiyə hansı imkanı verir?

- müəyyən problemi həll edən qrupun iştirakçıları arasında informasiya mübadiləsi üçün kompyuter şəbəkələrindən istifadə imkanı.
- səsli məlumatın ötürülməsi, məlumatı kompyuterin klaviaturasında yığmaq əvəzinə telefonla ötürmək və qəbul etmək;
- Mətni və qrafik verilənlərin monitorun ekranında təsvirinin alınması üçün kompyuterdən istifadə etmək;
- firmanın ərazi baxımından bir-birindən uzaqlaşdırılmış işçiləri və ya bölmələri arasında kommunikasiyanın dəstəklənməsi üçün audiorabitədən istifadə;
- təşkilat işçilərinin iş qrafikinə saxlanması və idarə olunması üçün kompyuterin daha bir şəbəkə variantından istifadə imkanı;

637 Videomətn istifadəçiyə hansı imkanı verir?

- müəyyən problemi həll edən qrupun iştirakçıları arasında informasiya mübadiləsi üçün kompyuter şəbəkələrindən istifadə imkanı.
- cədvəl şəklində verilənlər üzərində çoxsaylı əməliyyatların yerinə yetirilməsi;
- səsli məlumatın ötürülməsi, məlumatı kompyuterin klaviaturasında yığmaq əvəzinə telefonla ötürmək və qəbul etmək;
- Mətni və qrafik verilənlərin monitorun ekranında təsvirinin alınması üçün kompyuterdən istifadə etmək;
- təşkilat işçilərinin iş qrafikinə saxlanması və idarə olunması üçün kompyuterin daha bir şəbəkə variantından istifadə imkanı;

638 Kompyuter konfransları və telekonfranslar istifadəçiyə hansı imkanı verir?

- təşkilat işçilərinin iş qrafikinə saxlanması və idarə olunması üçün kompyuterin daha bir şəbəkə variantından istifadə imkanı;
- səsli məlumatın ötürülməsi, məlumatı kompyuterin klaviaturasında yığmaq əvəzinə telefonla ötürmək və qəbul etmək;
- informasiyanı almaq, saxlamaq və şəbəkə üzrə öz partnyorlarına göndərmək;
- müəyyən problemi həll edən qrupun iştirakçıları arasında informasiya mübadiləsi üçün kompyuter şəbəkələrindən istifadə imkanı.
- cədvəl şəklində verilənlər üzərində çoxsaylı əməliyyatların yerinə yetirilməsi;

639 Elektron təqvim istifadəçiyə hansı imkanı verir?

- müəyyən problemi həll edən qrupun iştirakçıları arasında informasiya mübadiləsi üçün kompyuter şəbəkələrindən istifadə imkanı.
- səsli məlumatın ötürülməsi, məlumatı kompyuterin klaviaturasında yığmaq əvəzinə telefonla ötürmək və qəbul etmək;
- informasiyanı almaq, saxlamaq və şəbəkə üzrə öz partnyorlarına göndərmək;
- təşkilat işçilərinin iş qrafikinə saxlanması və idarə olunması üçün kompyuterin daha bir şəbəkə variantından istifadə imkanı;
- cədvəl şəklində verilənlər üzərində çoxsaylı əməliyyatların yerinə yetirilməsi;

640 Cədvəl prosessoru istifadəçiyə hansı imkanı verir?

- müəyyən problemi həll edən qrupun iştirakçıları arasında informasiya mübadiləsi üçün kompyuter şəbəkələrindən istifadə imkanı.
- səsli məlumatın ötürülməsi, məlumatı kompyuterin klaviaturasında yığmaq əvəzinə telefonla ötürmək və qəbul etmək;
- informasiyanı almaq, saxlamaq və şəbəkə üzrə öz partnyorlarına göndərmək;
- cədvəl şəklində verilənlər üzərində çoxsaylı əməliyyatların yerinə yetirilməsi;
- təşkilat işçilərinin iş qrafikinə saxlanması və idarə olunması üçün kompyuterin daha bir şəbəkə variantından istifadə imkanı;

641 Audiopoçt istifadəçiyə hansı imkanı verir?

- müəyyən problemi həll edən qrupun iştirakçıları arasında informasiya mübadiləsi üçün kompyuter şəbəkələrindən istifadə imkanı.
- cədvəl şəklində verilənlər üzərində çoxsaylı əməliyyatların yerinə yetirilməsi;
- informasiyanı almaq, saxlamaq və şəbəkə üzrə öz partnyorlarına göndərmək;
- səsli məlumatın ötürülməsi, məlumatı kompyuterin klaviaturasında yığmaq əvəzinə telefonla ötürmək və qəbul etmək;
- təşkilat işçilərinin iş qrafikinə saxlanması və idarə olunması üçün kompyuterin daha bir şəbəkə variantından istifadə imkanı;

642 Elektron poçt istifadəçiyə hansı imkanı verir?

- müəyyən problemi həll edən qrupun iştirakçıları arasında informasiya mübadiləsi üçün kompyuter şəbəkələrindən istifadə imkanı.
- cədvəl şəklində verilənlər üzərində çoxsaylı əməliyyatların yerinə yetirilməsi;
- məlumatı kompyuterin klaviaturasında yığmaq əvəzinə telefonla ötürmək və qəbul etmək;
- informasiyanı almaq, saxlamaq və şəbəkə üzrə öz partnyorlarına göndərmək;
- təşkilat işçilərinin iş qrafikinə saxlanması və idarə olunması üçün kompyuterin daha bir şəbəkə variantından istifadə imkanı;

643 Yeni informasiya texnologiyalarının inkişafında konvergensiya tendensiyası necə xarakterizə olunur?

- məkan, zaman və təşkilati imkanlardan, informasiya bazarının həcmindən (praktiki olaraq qeyri məhdud istifadə ilə);
- layihələndirmə işləri səviyyəsində, xüsusiyyətlərin hazırlanması səviyyəsində daha müasir qarşılıqlı təsir standartlarının meydana gəlməsi ilə;
- cəmiyyətdə intellektual qərar qəbulunun keyfiyyəti və operativliyi yüksək dərəcədə alınan informasiyanın məzmunu, dəqiqliyi və müasirliyindən, onun məkan-zaman xarakteristikalarından asılılığı ilə;
- şəxsi istifadə, biznesin təminatı, intellektual peşəkar iş kimi əsas segmentlərdən ibarət olan yeni informasiya texnologiyaları bazarlarının formalaşdırılması ilə;
- informasiya mübadilə və xidmətləri vasitəçilərinin mərhələ və funksiyalarının aradan qaldırılması, kompaniya daxili və kompaniyalar arası aralıq funksiyaların ləğvi, müdaxilənin daha da genişləndirilməsi, sadələşdirilməsi, qiymətlərin aşağı salınması və s. ilə;

644 Yeni informasiya texnologiyalarının inkişafında qloballaşma tendensiyası necə xarakterizə olunur?

- şəxsi istifadə, biznesin təminatı, intellektual peşəkar iş kimi əsas segmentlərdən ibarət olan yeni informasiya texnologiyaları bazarlarının formalaşdırılması ilə.
- layihələndirmə işləri səviyyəsində, xüsusiyyətlərin hazırlanması səviyyəsində daha müasir qarşılıqlı təsir standartlarının meydana gəlməsi ilə;
- cəmiyyətdə intellektual qərar qəbulunun keyfiyyəti və operativliyi yüksək dərəcədə alınan informasiyanın məzmunu, dəqiqliyi və müasirliyindən, onun məkan-zaman xarakteristikalarından asılılığı ilə;
- məkan, zaman və təşkilati imkanlardan, informasiya bazarının həcmindən (praktiki olaraq qeyri məhdud istifadə ilə);

- informasiya mübadilə və xidmətləri vasitəçilərinin mərhələ və funksiyalarının aradan qaldırılması, kompaniya daxili və kompaniyalar arası aralıq funksiyaların ləğvi, müdaxilənin daha da genişləndirilməsi, sadələşdirilməsi, qiymətlərin aşağı salınması və s.ilə;

645 Yeni informasiya texnologiyalarının inkişafında infoloji və strukturlu qarşılıqlı təsirlərin strukturunun dəyişməsi, aralıq həlqələrin(vasitəçilərin) ləğv edilməsi tendensiyası necə xarakterizə olunur?

- şəxsi istifadə, biznesin təminatı, intellektual peşəkar iş kimi əsas seqmentlərdən ibarət olan yeni informasiya texnologiyaları bazarlarının formalaşdırılması ilə.
- layihələndirmə işləri səviyyəsində, xüsusiyyətlərin hazırlanması səviyyəsində daha müasir qarşılıqlı təsir standartlarının meydana gəlməsi ilə;
- cəmiyyətdə intellektual qərar qəbulunun keyfiyyəti və operativliyi yüksək dərəcədə alınan informasiyanın məzmunu, dəqiqliyi və müasirliyindən, onun məkan-zaman xarakteristikalarından asılılığı ilə;
- informasiya mübadilə və xidmətləri vasitəçilərinin mərhələ və funksiyalarının aradan qaldırılması, kompaniya daxili və kompaniyalar arası aralıq funksiyaların ləğvi, müdaxilənin daha da genişləndirilməsi, sadələşdirilməsi, qiymətlərin aşağı salınması və s.ilə;
- məkan, zaman və təşkilati imkanlardan, informasiya bazarının həcmindən(prktiki olaraq qeyri məhdud istifadə ilə);

646 Yeni informasiya texnologiyalarının inkişafında aktiv texniki, proqram və texnoloji qarşılıqlı təsir qabiliyyətlərin artması tendensiyası necə xarakterizə olunur?

- şəxsi istifadə, biznesin təminatı, intellektual peşəkar iş kimi əsas seqmentlərdən ibarət olan yeni informasiya texnologiyaları bazarlarının formalaşdırılması ilə.
- informasiya mübadilə və xidmətləri vasitəçilərinin mərhələ və funksiyalarının aradan qaldırılması, müdaxilənin daha da genişləndirilməsi, sadələşdirilməsi, qiymətlərin aşağı salınması və s.ilə;
- cəmiyyətdə intellektual qərar qəbulunun keyfiyyəti və operativliyi yüksək dərəcədə alınan informasiyanın məzmunu, dəqiqliyi və müasirliyindən, onun məkan-zaman xarakteristikalarından asılılığı ilə;
- layihələndirmə işləri səviyyəsində, xüsusiyyətlərin hazırlanması səviyyəsində daha müasir qarşılıqlı təsir standartlarının meydana gəlməsi ilə;
- məkan, zaman və təşkilati imkanlardan, informasiya bazarının həcmindən(prktiki olaraq qeyri məhdud istifadə ilə);

647 Yeni informasiya texnologiyalarının inkişafında informasiya resurslarının rolu və aktivliyinin artması tendensiyası necə xarakterizə olunur?

- şəxsi istifadə, biznesin təminatı, intellektual peşəkar iş kimi əsas seqmentlərdən ibarət olan yeni informasiya texnologiyaları bazarlarının formalaşdırılması ilə.
- cəmiyyətdə intellektual qərar qəbulunun keyfiyyəti və operativliyi yüksək dərəcədə alınan informasiyanın məzmunu, dəqiqliyi və müasirliyindən, onun məkan-zaman xarakteristikalarından asılılığı ilə;
- layihələndirmə işləri səviyyəsində, xüsusiyyətlərin hazırlanması səviyyəsində daha müasir qarşılıqlı təsir standartlarının meydana gəlməsi ilə;
- informasiya mübadilə və xidmətləri vasitəçilərinin mərhələ və funksiyalarının aradan qaldırılması, müdaxilənin daha da genişləndirilməsi, və s.ilə;
- məkan, zaman və təşkilati imkanlardan, informasiya bazarının həcmindən (prktiki olaraq qeyri məhdud istifadə ilə);

648 Ekspert sistemləri(ES) hansıdır?

- riyazi və infoloji analizin, trendlərin ayrılmasının, klasterləşməsinin və tanınmasının, şkalalaşdırma əlaqəsinin köməyilə böyük qapalı verilənlər bazası ilə qarşılıqlı münasibət və əlaqələrin avtomatlaşdırılmış axtarışdır;
- VB mənbəyindən verilənlərin çoxölçülü strukturlarla çıxarılması, korreksiyası və yüklənməsi, daxil olma, qərar qəbulu üçün analiz vəsaitlərinin sadələşdirilməsini təmin etmək üçün nəzərdə tutulmuş çox mükəmməl ixtisaslaşdırılmış VB və proqram sistemidir;
- istifadəçi proqramı ilə VB-də olan verilənlər arasında unsiyət təmin edən proqram sistemidir
- verilən sahədə müxtəlif problemlər üzrə ekspert fikirlərin alınması məqsədilə EHM köməyilə strukturlaşdırılan, saxlanılan, aktuallaşdırılan yüksək səviyyədə peşəkar ekspertlərin təcrübə, bilik, ağıl və vərdişlərinin yığıdır;
- EHM köməyilə müxtəlif sahələrdən biliklərin, məlumatların elə təşkilatlanmış qaydada strukturlaşdırılması və saxlanmasıdır ki, bu biliklərə daxil olmaq, onları genişləndirmək, əldə etmək, yeni biliklər yaratmaq və s. mümkün olsun;

649 Biliklərin baza (BB) texnologiyası necə izah olunur?

- riyazi və infoloji analizin, trendlərin ayrılmasının, klasterləşməsinin və tanınmasının, şkalalaşdırma əlaqəsinin köməyilə böyük qapalı verilənlər bazası ilə qarşılıqlı münasibət və əlaqələrin avtomatlaşdırılmış axtarışdır;

- VB mənbəyindən verilənlərin çoxölçülü strukturlarla çıxarılması, korreksiyası və yüklənməsi, daxil olma, qərar qəbulu üçün analiz vəsaitlərinin sadələşdirilməsini təmin etmək üçün nəzərdə tutulmuş çox mükəmməl ixtisaslaşdırılmış VB və proqram sistemidir;
- istifadəçi proqramı ilə VB-də olan verilənlə arasında unsiyət təmin edən proqram sistemidir
- EHM köməyilə müxtəlif sahələrdən biliklərin, məlumatların elə təşkilatlanmış qaydada strukturlaşdırılması və saxlanmasıdır ki, bu biliklərə daxil olmaq, onları genişləndirmək, əldə etmək, yeni biliklər yaratmaq və s. mümkün olsun.
- EHM köməyilə müxtəlif sahələrdən biliklərin, məlumatların elə təşkilatlanmış qaydada strukturlaşdırılması və saxlanmasıdır ki, bu biliklərə daxil olmaq, onları genişləndirmək, əldə etmək, yeni biliklər yaratmaq və s. mümkün olsun;

650 Verilənlərin intellektual analizi(DataMining) nədir?

- EHM köməyilə strukturlaşdırılan, saxlanılan, aktuallaşdırılan yüksək səviyyədə peşəkar ekspertlərin təcrübə, bilik, ağıl və vərdişlərinin yığıdır;
- VB mənbəyindən verilənlərin çoxölçülü strukturlarla çıxarılması, korreksiyası və yüklənməsi üçün nəzərdə tutulmuş VB və proqram sistemidir;
- istifadəçi proqramı ilə VB-də olan verilənlə arasında unsiyət təmin edən proqram sistemidir
- riyazi və infoloji analizin, trendlərin ayrılmasının, klasterləşməsinin və tanınmasının, şkalalaşdırma əlaqəsinin köməyilə böyük qapalı verilənlər bazası ilə qarşılıqlı münasibət və əlaqələrin avtomatlaşdırılmış axtarışdır;
- məlumatların təşkilatlanmış qaydada strukturlaşdırılması və saxlanmasıdır;

651 Verilənlər anbarı və verilənlərin intellektual analizi texnologiyası hansıdır?

- məlumatların elə təşkilatlanmış qaydada strukturlaşdırılması və saxlanmasıdır;
- riyazi və infoloji analizin, trendlərin ayrılmasının, klasterləşməsinin və tanınmasının, şkalalaşdırma əlaqəsinin köməyilə böyük qapalı verilənlər bazası ilə qarşılıqlı münasibət və əlaqələrin avtomatlaşdırılmış axtarışdır.
- istifadəçi proqramı ilə VB-də olan verilənlə arasında unsiyət təmin edən proqram sistemidir
- VB mənbəyindən verilənlərin çoxölçülü strukturlarla çıxarılması, korreksiyası və yüklənməsi, daxil olma, qərar qəbulu üçün analiz vəsaitlərinin sadələşdirilməsini təmin etmək üçün nəzərdə tutulmuş çox mükəmməl ixtisaslaşdırılmış VB və proqram sistemidir;
- EHM köməyilə strukturlaşdırılan, saxlanılan, aktuallaşdırılan yüksək səviyyədə peşəkar ekspertlərin təcrübə, bilik, ağıl və vərdişlərinin yığıdır;

652 VBİS(Verilənlər Bazasının İdarəetmə Sistemləri) nədir?

- riyazi və infoloji analizin, trendlərin ayrılmasının, klasterləşməsinin və tanınmasının, şkalalaşdırma əlaqəsinin köməyilə böyük qapalı verilənlər bazası ilə qarşılıqlı münasibət və əlaqələrin avtomatlaşdırılmış axtarışdır;
- verilən sahədə müxtəlif problemlər üzrə ekspert fikirlərin alınması məqsədilə EHM köməyilə strukturlaşdırılan, saxlanılan, aktuallaşdırılan yüksək səviyyədə peşəkar ekspertlərin təcrübə, bilik, ağıl və vərdişlərinin yığıdır;
- VB mənbəyindən verilənlərin çoxölçülü strukturlarla çıxarılması, korreksiyası və yüklənməsi, daxil olma, qərar qəbulu üçün analiz vəsaitlərinin sadələşdirilməsini təmin etmək üçün nəzərdə tutulmuş çox mükəmməl ixtisaslaşdırılmış VB və proqram sistemidir;
- istifadəçi proqramı ilə VB-də olan verilənlə arasında unsiyət təmin edən proqram sistemidir.
- biliklərin, məlumatların elə təşkilatlanmış qaydada strukturlaşdırılması və saxlanmasıdır;

653 Avtomatlaşdırılmış bank məlumatlarının interaktiv məsafəli rejim nə vaxt istifadə olunur?

- host-komputerindən həyata keçirilərkən;
- şəbəkə əlaqəsi ilə həyata keçirilərkən;
- istifadəçinin işi fərdi komputerə qoşulmuş terminaldan həyata keçirilərkən;
- istifadəçinin işi fiziki ləğv olunmuş terminalın host-komputerindən şəbəkə əlaqəsi ilə həyata keçirilərkən;
- terminaldan həyata keçirilərkən;

654 Avtomatlaşdırılmış bank məlumatlarının interaktiv lokal rejim nə vaxt istifadə olunur?

- host-komputerindən həyata keçirilərkən;
- şəbəkə əlaqəsi ilə həyata keçirilərkən;
- istifadəçinin işi fiziki ləğv olunmuş terminalın host-komputerindən şəbəkə əlaqəsi ilə həyata keçirilərkən;
- istifadəçinin işi fərdi komputerə qoşulmuş terminaldan həyata keçirilərkən;
- terminaldan həyata keçirilərkən;

655 Avtomatlaşdırılmış bank məlumatlarının interaktiv xidmətləri hansı rejimlərlə verilə bilər?

- aktiv, lokal.
- interaktiv, məsafəli;
- lokal, interaktiv;
- lokal, məsafəli;
- aktiv, məsafəli;

656 Yeni texnologiyalar hansı xüsusiyyətlərə malik olmalıdır?

- texnoloji əlaqələrlə dəstəklənən.
- məkan-zaman, təşkilati-bəşəri şəbəkə və əlaqələrlə birləşdirilən;
- ineqrasiya olunan;
- bütün cavablar doğrudur;
- məkan-zaman, təşkilati-bəşəri şəbəkə və əlaqələrlə dəstəklənən;

657 Ənənəvi hesablama texnologiyası ..... qarşıya məqsəd qoyur.

- düzgün cavab yoxdur.
- məsələnin ənənəvi texnologiyalarla mümkün olmayan həllini;
- riyazi - kompüter paketlərinin istifadəsində məsələnin həllini tez, dəqiq və qənaətli şəkildə tapmağı;
- qısa müddət ərzində məsələnin həllini tapmağı;
- məsələnin həllini qənaətli şəkildə tapmağı;

658 Paylanmış, kvant hesablamalarının yüksək texnologiyası ..... qarşıya məqsəd qoyur.

- düzgün cavab yoxdur.
- qısa müddət ərzində məsələnin həllini tapmağı;
- riyazi - kompüter paketlərinin istifadəsində məsələnin həllini tez, dəqiq və qənaətli şəkildə tapmağı;
- məsələnin ənənəvi texnologiyalarla mümkün olmayan həllini;
- məsələnin həllini qənaətli şəkildə tapmağı;

659 Yeni texnologiya ..... qarşıya məqsəd qoyur.

- məsələnin həllini qənaətli şəkildə tapmağı;
- məsələnin ənənəvi texnologiyalarla mümkün olmayan həllini;
- riyazi - kompüter paketlərinin istifadəsində məsələnin həllini tez, dəqiq və qənaətli şəkildə tapmağı;
- düzgün cavab yoxdur.
- qısa müddət ərzində məsələnin həllini tapmağı;

660 Yüksək texnologiyalar ..... texnologiyalardır.

- texnoloji əlaqələrlə dəstəklənən;
- yaxşı formallaşdırılmış prosedurlar əsasında qurulan;
- qısa müddət ərzində məsələnin həllini həyata keçirən;
- tərkibinə, xarakterinə, həll edilən məsələlərin metodlarına, evolyusiyaya texnologiyalarına görə keyfiyyəti dəyişilən;
- strukturlaşdırılmış intellektual prosedurlar əsasında qurulan;

661 Yeni informasiya texnologiyaları nəyə əsaslanır?

- modelləşdirməyə.
- informasiyanın yaradılmasına,
- funksionallığına;
- informasiya və biliklərin yeni infoloji və kompüter avadanlıqlarında aktuallaşdırılmasına, alınmasına və saxlanmasına;
- məsələnin həllini tapmağa;

662 Yeni informasiya texnologiyası ... bir hissəsidir

- informasiyanın redaktəsinin.
- informasiyanın yaradılmasının;
- hesablama texnikasının;
- informasiya biznesinin;
- əlaqələr sisteminin;

663 İstənilən texnologiya nələrə əsaslanmalıdır?

- hesablama texnikasına;
- mühəndis texnikasına,
- elmi qaydalara,
- bütün cavablar doğrudur.
- proqram təminatına;

664 Yeni informasiya texnologiyası hansı prosedurlar əsasında qurulur?

- intellektual prosedurlar əsasında.
- strukturlaşdırılmış intellektual prosedurlar əsasında;
- bazada yaxşı formallaşdırılmış, strukturlaşdırılmış intellektual prosedurlar əsasında;
- pis formallaşdırılmış, strukturlaşdırılmış intellektual prosedurlar əsasında;
- yaxşı formallaşdırılmış prosedurlar əsasında;

665 Ənənəvi informasiya texnologiyası hansı prosedurlar əsasında qurulur?

- intellektual prosedurlar əsasında
- strukturlaşdırılmış intellektual prosedurlar əsasında;
- pis formallaşdırılmış, strukturlaşdırılmış intellektual prosedurlar əsasında;
- bazada yaxşı formallaşdırılmış, strukturlaşdırılmış intellektual prosedurlar əsasında;
- yaxşı formallaşdırılmış prosedurlar əsasında;

666 kommunikativ texnologiyalar nəyə əsaslanır?

- ünsiyyət problemlərinin həllinə.
- əsasən biliklərin alınması, saxlanması və aktualaşdırılması, intellektual həllin qəbuluna;
- əsasən müəyyən problemlə sahələrdə problemin həllinə;
- əsasən əlaqə, rabitə, ünsiyyət problemlərinin həllinə;
- əsasən başqa texnologiyaların qurulmasında alət qismində istifadəsinə və onlara xidmətinə;

667 Tətbiqi texnologiyalar nəyə əsaslanır?

- ünsiyyət problemlərinin həllinə.
- əsasən başqa texnologiyaların qurulmasında alət qismində istifadəsinə və onlara xidmətinə;
- əsasən biliklərin alınması, saxlanması və aktualaşdırılması, intellektual həllin qəbuluna;
- əsasən müəyyən problemlə sahələrdə problemin həllinə;
- əsasən əlaqə, rabitə, ünsiyyət problemlərinin həllinə;

668 Instrumental texnologiyalar nəyə əsaslanır?

- ünsiyyət problemlərinin həllinə.
- əsasən müəyyən problemlə sahələrdə problemin həllinə;
- əsasən biliklərin alınması, saxlanması və aktualaşdırılması, intellektual həllin qəbuluna;
- əsasən başqa texnologiyaların qurulmasında alət qismində istifadəsinə və onlara xidmətinə;
- əsasən əlaqə, rabitə, ünsiyyət problemlərinin həllinə;

669 Koqnitiv(idrak) informasiya texnologiyaları nəyə əsaslanır?

- ünsiyyət problemlərinin həllinə.
- əsasən müəyyən problemlə sahələrdə problemin həllinə;
- əsasən başqa texnologiyaların qurulmasında alət qismində istifadəsinə və onlara xidmətinə;

- əsasən biliklərin alınması, saxlanması və aktualaşdırılması, intellektual həllin qəbuluna;
- əsasən əlaqə, rabitə, ünsiyyət problemlərinin həllinə;

670 Yeni informasiya texnologiyalarının əsas növləri hansıdır?

- bütün cavablar doğrudur.
- tətbiqi texnologiyalar;
- instrumental texnologiyalar;
- koqnitiv(idrak) texnologiyalar;
- kommunikativ texnologiyalar.

671 Qrup→ Jurnalda sıra nömrəsi→ Tələbənin ASA hansı münasibət tipinə aiddir?

- "birin - sifra"
- "birin -çoxa"
- "çoxun-çoxa"
- "birin – birə"
- "çoxun – birə"

672 Qrup→ Daxil olma→Fakultə hansı münasibət tipinə aiddir?

- "birin - sifra"
- "birin – birə"
- "çoxun-çoxa"
- "çoxun – birə"
- "birin -çoxa"

673 Qrup→Özünə daxil olma→ Tələbə hansı münasibət tipinə aiddir?

- "birin - sifra"
- "birin – birə"
- "çoxun-çoxa"
- "birin -çoxa"
- "çoxun – birə"

674 Şəbəkə modelində verilənlər və münasibətlər, adətən, ... formasında təsvir olunur.

- verilənlər modelinin əsas konstruksiyaları
- oxlar və düzbucaqları əks etdirən şəkillər
- matris və düsturlar
- müəyyən xassənin qiymətlərini əks etdirən cədvəlin sütunları
- müəyyən xassənin qiymətlərini əks etdirən cədvəlin sətirləri

675 Açar sahə – bu, ...

- həqiqi ədədlərin saxlanması üçün sahədir
- müəyyən xassənin qiymətlərini əks etdirən cədvəlin sətirləridir
- müəyyən xassənin qiymətlərini əks etdirən cədvəlin sütunlarıdır
- eyni xassəyə malik obyektlər qrupu haqqında verilənləri nizamlanmış şəkildə saxlamağa imkan verən sahədir
- qiyməti cədvəldə yazını birqiymətli şəkildə təyin edən sahədir

676 Verilənlər bazasının sahəsi nədir?

- məhdud ölçüyə malik adi formatlaşdırılmayan mətnin saxlanması üçün verilənlər bazası
- eyni xassəyə malik obyektlər qrupu haqqında verilənləri nizamlanmış şəkildə saxlamağa imkan verən informasiya modeli
- həqiqi ədədlərin saxlanması üçün baza
- müəyyən xassənin qiymətlərini əks etdirən cədvəlin sütunları
- müəyyən xassənin qiymətlərini əks etdirən cədvəlin sətirləri

677 Verilənlər bazası (V– bu, ...

- məhdud ölçüyə malik adi formatlaşdırılmayan mətnin saxlanması üçün verilənlər bazasıdır
- detallı planlaşdırma modeli və şirkətin istesal modelidir
- imkan verən informasiya modelidir
- eyni xassəyə malik obyektlər qrupu haqqında verilənləri nizamlanmış şəkildə saxlamağa həqiqi ədədlərin saxlanması üçün bazadır
- müəyyən xassəni özündə əks etdirən verilənlər modelidir

678 Sayğac..... saxlanması üçündür.

- pul məbləğinin
- məhdud ölçüyə malik adi formatlaşdırılmayan mətnin (255 simvola qədər)
- həqiqi ədədlərin
- avtomatik artımla unikal (təkrarlanmayan) natural ədədlərin
- məntiqi verilənlərin

679 Verilənlərin həqiqi tipi ..... saxlanması üçündür.

- pul məbləğinin
- məntiqi verilənlərin
- məhdud ölçüyə malik adi formatlaşdırılmayan mətnin (255 simvola qədər)
- həqiqi ədədlərin
- vaxtın və təqvim günlərinin

680 Verilənlərin mətn tipi ..... saxlanması üçündür.

- pul məbləğinin
- məntiqi verilənlərin
- həqiqi ədədlərin
- məhdud ölçüyə malik adi formatlaşdırılmayan mətnin (255 simvola qədər)
- cari vaxtın və təqvim günlərinin

681 Verilənlər bazası nədir?

- detallı planlaşdırma modeli
- elektron poçtun yaradılması və redaktə edilməsi
- informasiyanın və qeyd olunmuş siyahıların təşkili
- informasiyanın saxlanması üçün nəzərdə tutulmuş təşkilati struktur
- əməliyyat sisteminin nəzarəti altında işləyən program

682 Verilənlər modeli – bu, ...

- detallı planlaşdırma modelidir
- təhlil mərhələsidir
- nəzəri modeldir
- layihələndirmə mərhələsidir
- program modelidir

683 İnformasiya modeli, bu .....

- detallı planlaşdırma modelidir
- layihələndirmə mərhələsidir
- təhlil mərhələsidir
- planlaşdırma modelidir
- program təminatıdır

684 Modellərin əsas tipləridir:

- detallı planlaşdırma modeli və şirkətin istehsal modeli

- əməli və yenidən işlənmiş
- praktiki model
- informasiya modeli, verilənlər modeli
- sistem və proqram

685 Nüsxənin mahiyyətinin əlaqənin bir nüsxəsindən digərinə köçürülə bilməyəcəyi əlaqələri necə adlanır?

- bir-birini qarşılıqlı istisna edən
- qarşılıqlı tərs
- ardıcıl
- köçürülməyən
- rekursiv

686 Nüsxənin mahiyyəti bir nüsxədən digərinə köçürülə bilərmi?

- yalnız müəyyən açarlar mövcud olduqda
- istisna təşkil edir
- yox
- hə
- yalnız müəyyən şərtlər yerinə yetirildikdə mümkündür

687 Mahiyyətin öz-özü ilə əlaqəsi necə adlanır?

- tərs
- statik
- dinamik
- rekursiv
- ardıcıl

688 Mahiyyət öz-özü ilə əlaqədar ola bilərmi?

- hə
- yalnız müəyyən şərtlər yerinə yetirildikdə mümkündür
- istisna təşkil edir
- yox
- yalnız müəyyən açarlar mövcud olduqda

689 Bir-birini qarşılıqlı istisna edən əlaqələr mövcuddurmu?

- yalnız müəyyən açarlar mövcud olduqda
- istisna təşkil edir
- yox
- hə
- yalnız müəyyən şərtlər yerinə yetirildikdə mümkündür

690 Bir neçə mümkün açar olduqda .....

- ilkin, ikinci, üçüncü ... açarların mövcudluğu təyin olunur
- onların hamısı alternativ açarlar kimi işarə edilir
- onların hamısı ilkin açar kimi işarə edilir
- onlardan biri ilkin açar, qalanları isə alternativ açarlar kimi işarə edilir
- bu cür nəticə mümkün deyil

691 Mahiyyətin mümkün açarı - .....

- bir unikal addır
- sonsuz çoxluqdur
- bir və ya bir neçə yazıdır
- bir və ya bir neçə atributdur

- adların siyahısıdır

692 Hər bir mahiyyət nəyə malik olmalıdır?

- ədədi xarakteristikaya
 atributun müəyyən xarakteristikasına – domenə
 bir və ya bir neçə yazıya
 heç olmazsa bir mümkün açara
 kortejin dəyişilməyən uzunluğuna

693 Atributlar hansı formada təsvir olunur?

- baş kataloq
 diaqram
 mahiyyəti göstərən, oxlarla birləşdirilmiş düzbucaqlılar
 mahiyyət bloku daxilində adların siyahısı
 sxem

694 Atributun mütləqliyi göstərir ki, o, ...

- xarakteristikanın qiymətini təyin edir
 çoxluğun ayrıca elementinin xarakteristikasını təyin edir
 sıfır bərabər qiymət alır
 sıfır bərabər qiymət almır
 xarakteristikanın tipini təyin edir

695 Atribut necə ola bilər?

- real
 identifikasiya edilmiş
 unikal və ya ümumi
 mütləq və ya qeyri-mütləq
 müəyyən

696 Atribut nəyi təqdim edir?

- iki mahiyyətarası adlandırılmış assosiasiyanı
 Səthi xəyali obrazları olan alqoritm və sxemlərin əlaqəsini
 real obyektlər çoxluğu ilə assosiasiya olunmuş xarakteristika və ya xassələrin tipini
 real və ya abstrakt obyektlər çoxluğu ilə assosiasiya olunmuş xarakteristika və ya xassələrin tipini
 obyektlərarası əlaqənin təsvirini

697 Verilənlərin modelləşdirilməsinin üçüncü addımı .....

- əlaqələrin identifikasiyasıdır
 verilənlər bazasının konseptual sxeminin təyini
 mahiyyətin ayrılmasıdır
 atributların identifikasiyasıdır
 predmet sahəsi üçün mühüm obyektlərin təyini

698 Əlaqənin adı həmişə hansı nöqtəyi-nəzərdən formalaşır?

- qraf
 ağac
 nəsil
 valideyn
 cədvəl

699 Əlaqə .....

- mahiyyətin atributla birləşməsidir
- mahiyyətin təyinidir
- bəzi predmet sahələrinin birləşməsidir
- iki mahiyyət arasında adlandırılmış assosiasiyadır
- müxtəlif assosiasiyalardır

700 Verilənlərin modelləşdirilməsində ikinci addım .....

- atributların identifikasiyasıdır
- predmet sahəsi üçün mühüm obyektlərin təyinidir
- əlaqələrin identifikasiyasıdır
- mahiyyətin ayrılmasıdır
- verilənlər bazasının konseptual sxeminin təyinidir